

AMERIŠKE PEGICE

Zatohel vonj v sobi me je dušil. Odprl sem balkonska vrata in stopil ven. Poletna sparina je lebdela v majhnem parku pred menoj, kjer so bile ob tej uri »klepetavke«. Vročina je utišala tudi ptice. Iz reke je prihajal smrad, po gnilem, po razpadanju. Pomislil sem »Spet umirajo ribe«. Z roko sem si zdrgnil vrat in se vrnil v sobo. Spil sem preostanek kave in se zagledal v pisan nered na mizi. Pisalni stroj mi je očital lenobo. Šele curki tuša so me odobrovoljili. Obletela me je prijetna misel: »Na potep do morja!« V naramno torbo sem zmetal nekaj listov, »Tagoreja« in dve pesniški zbirki.

Stal sem ob cesti in se ponujal za sopotnika. Jezil sem se na tovarnjake, ki so brezobzirno ustvarjali majhne viharčke. Čez kakšne dve uri mi je ustavila starejša ženska v zeleni »katrci«. Odprla je vrata in zaklicala:

- Kam greste?
- Na Obalo, sem odgovoril in pristopil.
- Jaz grem do Pirana. Boste prisedli? Je bila prijazna.

Prikimal sem in se stlačil v avto.

Nekaj minut sva bila tiho, potem sem iz navade rekel:

- Vročje, kaj?
- Poletje je, je odgovorila in me na hitro pogledala.

Začel sem se dolgočasiti. Opazoval sem jo, kako vozi. Bila je napeta. Strogo je gledala na cesto. Na Črnem Kalu sva se znašla v dolgi pločevinasti kači. Odprla je okno in zavzdihnila:

- Ta turizem!
- Norijo na morje, čeprav so alge, sem skušal navezati pogovor.
- Ste še študent? Me je vprašala.
- Ne več! Sem odgovoril.

Spregovorila sva še nekaj običajnosti, in potem sva do Pirana molčala.

Odložila me je na avtobusni postaji. Stopil sem v postajni bife in si naročil hladno koka-kolo. Naslonil sem se na kovinsko polico in se zagledal v zgrbančeno površino vode. V daljavi je rezala obzorje bela jadrnica. Čez hip so se pripodili mimo trije hitri čolni, ki so se vdelovali v morje s spenjeno, belo sledjo.

Sproščeno sem hodil po ozkih, temačnih prijetno hladnih ulicah.

Med zidovi so se mešali vonj po ribah, pizzah in kremah za sončenje; med vsemi pa je prevladoval poseben vonj, ki so ga izdihovali stari, ponekod okrušeni zidovi.

V majhnem lokalju sem si privoščil pizzo. Ko sem v mrakobnosti čakal na jed, sem prisluhnil prepirčku dveh rastočih domačink. Prepirali sta se, katera je že spala z nekim Aldotom in katera ne. Prijetno sem se zabaval ob tem prepirčku.

Za silo sit in odžejan sem se zrinil z drugimi turisti v »muzej rib«. Nagledal sem se akvarijev, ki sem jih že kdovekolikokrat videl.

Popoldan je že zarisal nekaj senc. Sonce se je pripravljalo, da poljubi gladino morja in se razleze v odtenke. Sedel sem na obzidju pri cerkvi in gledal to skladje. Užival sem v tihotnosti. Redki sprehajalci so hodili mimo. Bolj kot je sonce lezlo k morju, močnejši je postajal vetrc, ki je vlekel z morja. Presedel sem se na stopnice na zahodnem vhodu v cerkev. Stena cerkve se je preoblekla v oranžen odtenek sonca. Zaprl sem oči in se predal blagodejni toploti. Čez nekaj zasanjanih trenutkov so me zmotili koraki v travi. Odprl sem oči in zamežikal v sonce, ki ga je bilo še krajček nad gladino. Ob obzidju se je ustavilo dekle, ki je malo prej zašumela mimo mene. Pozorno sem si jo ogledoval. Imela je rdeče moder nahrbtnik. Lepi žitni lasje so ji sproščeno zalivali vrat. Oblečena je bila v kratke kavbojke. Na nogah je imela bele adidaske. V rokah je držala litrsko steklenico koka-kole. Dala jo je na zid in odložila nahrbtnik. Z rokami si je šla skozi lase, na katere se je ujelo umirajoče sonce. Pomislil sem: »Čudovita izivalka!«

Naenkrat se je obrnila proti meni. Zaradi sence nisem videl njenega obraza. Slutil sem, da se mi nasmiha. Odložil sem torbo, ki sem jo pestoval in se pretegnil. Sproščeno in samozavestno je stopila proti meni. Ustavila se je na stopnici pod menoj.

- Hellow! Je rekla kratko in prisrčno.
- Hellow! Sem popačeno odgovoril. Zdaj sem lahko videl njen zreli obraz. Imela je opečen nos in napeta lica. Usta so bila srednje velika in lepo oblikovana. Pod očmi sem opazil pravcato naselje pegic, ki so kukale iz zagorele kože. Nevsiljiv smehljaj ji je rahljaj obraz v lepoto.
- Govoriš angleško? Me je vprašala.
- Malo, ja! Sem odgovoril.
- O.K. Smem prisesti? Boš malo koka-kole? Je hitela z vprašanji.

Prikimal sem.

Stopila je do zida in prinesla steklenico. Dala mi jo je v roke in rekla:

- Odpri, prosim!

Skušal sem prikriti zmedenost. Prijel sem steklenico, jo stisnil med noge in jo odmašil.

- O, imam plastične kozarčke! Je vzkliknila in stekla do nahrbtnika.

Nerodno sem nalival šumečo pijačo. Nekaj se je je zapenilo čez njene prste. Ko sem ji podal kozarec, sva se bežno dotaknila s prsti. Spogledala sva se in se nasmehnila. Odžejala se je in me vprašala:

- Si domačin ali turist?
- Ja, Slovenec sem!

Odpila je še požirek in navdušena razprla tolmunasto zelene oči.

- Mmm... si... iz... tega mesta? Je vprašala v pravilni slovenščini.

Od presenečenja sem osupnil.

- Govoriš slovensko? Sem jo razburjeno vprašal.

- Ja, za silo ja!
 - Od kod prihajaš?
 - Iz ZDA. Iz Trentona, to je blizu New Yorka, je navdušeno odgovarjala.
- Prikimal sem in jo vprašal: - Kaj počneš v Jugoslaviji?
- Bila sem na tečaju slovenskega jezika na filozofski fakulteti, v Ljubljani. Zdaj malo štopam in malo pešačim.
 - Spodobi se, da se ti predstavim. Kar Braco mi reci! Sem rekel in ji podal roko.
 - Jane! Je rekla in objela mojo roko. Začutil sem njeno energijo, ki ji je utripala v roki. Usedla se je poleg mene in spila preostanek pijače.
- Sonce je izginilo za kodri morja. Obzorje je zagorelo v odtenkih ognja.
- In koliko časa boš v Evropi? Sem jo vprašal.
 - Do oktobra.
 - Boš prekrižala celo Evropo?
 - Italijo in Francijo bom, najprej pa Slovenijo.
 - Ti je všeč?
 - Je, je! Na Vrhniki imam teto in starega očeta.
 - Saj si skoraj Slovenka!
 - Ne skoraj, sem! Moj oče je inženirček v Ameriki. Jaz sem se rodila že tam.
 - In kaj študiraš?
 - Jezike. S književnostjo se tudi ukvarjam in imam namen odpreti lastno knjigarno. Kaj pa ti počneš?
 - Težko bi ti razložil.
 - Potrudi se! Me je mačje nežno zaprosila.
 - Čakam na službo in tu in tam napišem kakšno pesem.
 - Pišeš pesmi? Je bila navdušena. Stegnila se je čez kolena in poveznila kozarček na steklenico. Zadišala je po ljubezni. Potem se je naslonila na cerkveni zid in si objela noge.
 - Jaz tudi pišem, je zasanjeno rekla. Ko pridem domov, bo verjetno moja prva samostojna zbirka že končana. To me greje! Je rekla in me toplo pogledala.
 - Res! Sem rekel in se potopil v njene oči, ki so mehko sijale vame. Se morda kakšne spomniš? Bi mi jo povedala?
 - O, ja! V nahrbtniku imam beležnico. Vedno potuje z menoj. Mi ga prineseš? Je zaprosila.

Stopil sem po nahrbtnik. Iz stranskega žepa je izvlekla usnjeno beležnico. S prsti si je popravila slap las za uho. Brala je:

MIT ČRNEGA MARMORJA

Temna stekla
in črn marmor
kipita v smog.
Bleda lica,
temni naočniki,
še nerojeni malčki
in mrtva reka.
Beton, umazane ulice
in kri.
To je mit črnega marmorja.

Med branjem sem pomislil: »Amerika.« Ko je izzvenela poslednja beseda, sem ji prikimal. Potem mi jih je še nekaj prebrala. Brala je počasi, ker jih je morala sproti prevajati. Ujel sem njene vabljive vibracije in sem se predal eteričnosti. Ko je brala neko ljubezensko pesem, se mi je pred očmi pojavila slika iz preteklosti – prav tu sva se sprehajal z bivšim dekletom.

Mrak se je pričel svaljkati nad morjem. Rzsuta luč se je pričela zbirati za črto, ki je ločevala morje in nebo.

Odložila je beležnico na vrh nahrbtnika in me vprašala:

- So te navdušile? Si jih začutil?
- So,so! Sem odgovoril.
- So tvoje že kdaj objavili?
- Ja, v nekaj revijah!
- Tu pri vas gre težko?
- Kriza je, ja!
- Nimaš nobene tukaj?
- Ne!
- Hej, dala ti bom naslov in mi jih boš poslal!
- Dobro! Sem rekel in v torbi poiskal papir in pisalo.

Napisal sem si naslov, tudi tistega na Vrhniki.

Njena bližina in omamni vonj sta me naelektrila. Površno sem poslušal njeno govoričenje. Gledal sem njene ustnice in jedre prsi, ki sem jih slutil za majico.

- In kam si namenjen danes? Me je presenetila z vprašanjem.
- Domov?
- Kam?

VA.

- Pokaži mi na zemljevidu, kje je to! Je rekla in iz nahrbtnika potegnila zemljevid. Razgrnila ga je čez kolena. Sklonil sem se in ji s prstom pokazal, kje je to. Sklonila se je tudi ona. Premen las se me je dotaknil kot roj iskric. Z rokami sem ji splezal v lase. Ubogljivo kot cvet se je nagnila k meni. Srečala sva se z ustnicami, ki so drhtele od pradavnega pričakovanja. Tonila sva v skupni energiji.

Odžejana in zrahljana sva se zazrla drug v drugega.

- In kam greš ti nocoj? Sem neumno vprašal.

Obliznila si je ustnice in se uredila.

- V Portorožu imam rezervirano sobo. Jutri grem v Benetke. Bi se mi pridružil? Me je presenetila.

V hipu sem se odločil.

- Ne morem!
- Imaš deklet? Je bila začudena.
- Ne, ne! Eksistenčne obveznosti imam.
- Aha! Je prikimal in začela pospravljati stvari. Spila sva še nekaj koka-kole.
- Lahko me kdaj obišeš, ko prideš nazaj! Sem rekel, da bi jo potolažil.

- Ja, bom, res te bom obiskala! Daj mi naslov.

Napisal sem ji ga. skrbno ga je spravila v usnjeno beležnico.

- Drugi teden bom že nazaj in te obiščem!

Prikimal sem. Vstala je in si optala nahrbtnik. Stopil sem do nje in jo poljubil na lice. Vrnila mi je vroč poljub in me ugriznila v vrat.

- Te obiščem! Je sladkobno rekla in stopila na pot, ki je peljala v mesto. Veliko luči je že zacvetelo v nastajajočo temo.

Domov sem prišel pozno ponoči. Zaspati nisem mogel. Kar naprej sem videval čudovite oči in pod njimi pegice – ameriške pegice!

BELA GOLOBICA

Svetloba se je ujela v edini steklen kozarec sveže vode v veliki sobi. Skozi odprta vrata je priplaval vonj pečenih paprik; tisti malce vzneseni poživljajoči vonj. Tam zunaj pa se je sonce zaganjalo v mogočne krošnje starih topolov, ki so bili zapisani neusmiljenemu koncu. Koliko vojaških oči je hrepeneče používalo to nemirno zelenilo, te mogočne zveržene roke, ki so gabile sončno mano. Koliko šepetov je bilo pod temi krošnjami, koliko kletvic v jeseni, koliko upanj je skritih v tem starem lubju...? In tam čez asfaltno dvorišče so molčeča velika okna, za katerimi domujejo prav takšne oči, kot zdaj mezijo vame. Tiho se me ogledujejo; nemoč in ognji so v njih. Neki deček sanja konje, govori mi o konju, ki se ga je naučil jahati na neki pozabljeni ravnini. Spet drugi sanja svojo reko, v kateri se je kopal; sliši jo, v sebi jo čuti. Pokaže mi jo na velikem zemljevidu nekdanje Jugoslavije. S prstom leze po njenem modrem boku in skuša najti svojo vas, ki je premajhna, nepomembna za takšne velike zemljevide, nepomembna za veliko politiko.

Begunski center. Avgust. Sivi hodniki, siva prihodnost. Čez te sive hodnike pljujejo blede plašljivi cvetovi obrazov, zamaknjeni v trpečnosti. Pa vendar se tu dogajajo navadne stvari: nekje šumi voda, nekje brblja otrok, nekje igra radio, nekje nekdo ihti. V slap sonca stopi dolgolasa lepotica. Za hip švigne mimo mene. Skloni glavo in samo za trenutek sem videl njene oči – mirna vdanost. Lepotica, kje je tvoj bojevnik? Kdo ti je zažgal vzglavnik otroštva? Kdo ti je posilil sestro? Kje so tvoji bratje? Z gazeljo hojo se odziblje na dvorišče.

Pijemo kavo iz plastičnih jogurtnih lončkov. Platno se suši. Čopiči mirujejo. Slikarka pospravlja knjige in malce preveč hitro govori. Ozek obraz je izgubil vedrino. Prav gotovo je bil to nekoč lep, nasmejah obraz. Njen sinček sitnari za čokolado. On pač misli, da je na nekem prijetnem popotovanju. Odlomi si jo košček in spet odvrešči v vreline avgusta. Slika se navadno hitro suši. Kristus ob jezeru, zamišljen, še prebled. Njegova tunika je nekakšna zastava brezupa. Ampak nebo je nenavadno; niti modro niti sivo, nekaj nedoločno žalostnega. V trsju spi mir. Kristus pa, Kristus pa molči...!

Napletamo pogovor. Žareče oči se prižigajo v pripovedi. Neznani bradati vojaki, streljanje na avtobus. Dolge vožnje s tovornjaki čez gozdove. Pristanišče. Z ladjo na sever. Le kdo si je zamislil ta pekel. Vse te zgodbe me zagrinjajo. Črn plašč pada name...

Nekoč je bil Mostar, slišim govoriti. Bili so sprehodi v toplo pregreto mostarsko noč. Bila je ulica klavirjev. Tam so bile majhne bahate trgovinice in nad njimi je skozi odprta okna prihajala glasba. Bile so majhne galerije in šušteči pogovori v njih. Bila je jutranja kava ob starem mostu..... Adio, stari most in neka davna resnica...

Darovan televizor nabliska nove vesti. Nastane tišina. Solze, vase se stekajoče solze. Vsi zanemijo. Nove kolone beguncev. Kam? Evropa, molčiš in ponujaš pakete odvečne hrane. Poročil je konec. Z okna snamejo odejo, da spet zapleše svetloba v

prostor. Slikarka ugasi cigareto. Obrne se proti platnu. Kristus je še bolj bled kot prej. Za trenutek se mi je res zdelo, da stopa po vodi in da hoče k nam. Na paletu stisne nekaj rumene barve. Skloni se. Drobne sramežljive solze ji kapljajo na tla in na paletu, v rumeno barvo. Vzame čopič in jih zameša. Doda še malo oker barve in oranžne. Kristus popravi obraz. Bledote ni več, a nasmeška mu ne more pričarati. Nekje nad vodo nariše sonce, tudi z rumeno barvo, kateri je primešala oranžno. Sonce polno solz....

Prepolne prsi imam. Bojim se, da me bo razgnalo.

Bel plašč zobozdravnika je baje sam hodil po Goraždu v njenih sanjah, mi začne pripovedovati visoka samoponosna učiteljica, ki piše pesmi. Na mostu se je ustavil... Naenkrat je zakrvavel, on in most.... Koliko nožev, koliko krikov, koliko krvi na mostu, joj koliko prerezanih grl, ki so molila drugačno molitev...! In most je krvavel in krvavel, on pa je izginil iz mesta. Nihče ni vedel kdaj in kam. In vse grozote so šle skozme že pred leti, ko sem začela pisati pesmi, ja, vse sem že videla. Verjela sem v Jugoslavijo, v strpnost, v sobivanje. Potem so prišle pesmi. Zbirko sem urejala in pisala zunaj, pod češnjami, ki so tako lepo cvetele. Čudno, mar ne, pomlad, v meni pa je bila groza. Sploh nisem opazila, da smo muslimani. Pa kaj potem, če smo muslimani. Komu smo v napoto. Zakaj, zakaj vse to? Vem, zgodovina nikoli ne umre. In te večne vojne na Balkanu. Koliko idma in joka. Zakaj? Nisva našla odgovora. Ponudila mi je zbirko v branje. S seboj jo je nosila kot redko svetinjo, ki ji jo je uspelo rešiti iz domače hiše, preden so jo granate pregnale. Sedla je k mizi in se sklonila nad zvezek. Piše.

Žgoči avgust sili skozi debele stene. Soba se razgreva. V sobo pripeljejo kakšno enajstletno deklico, v modri oblekici, v belih nogavičkah, z nasmejanim obrazkom, z nenavadno živostjo v očeh, z zlato rumeno prejo las. V rokah sramežljivo drži popisane liste. Učiteljica in slikarka mi pritrdita, da piše pesmi, izredno dobre pesmi za to starost, nenavadno dobre pesmi in tudi klavir da dobro igra. Smehljaje se mi ponudi tiste liste in se usede poleg mene na posteljo. Preberem nekaj pesmi in resnično osuplem: /Metulj na oknu zvoni s krili ognjene barve. Žita so zagorela v nebo!/ In še in še je bilo močnih verzov. Preberem jih še enkrat in ji obljubim, da bom pesmi pretipkal in jih poslal v kakšno glasilo. Skomigne z rameni. Sramežljivost je že izpuhtela. Pripoveduje mi, da včasih vstane tudi ponoči in da napiše kakšno pesem ali pa smo kakšno misel. In o svojih sanjah mi govori. Že nekaj noči da sanja belo golobico, ki se dviga iz velikih lepih daljnih jezer. Vse mi pove, kako je zdaj doma, kdo je že umrl. Saj ne bomo vsi umrli, vem, da ne bomo, moja golobica mi tako govori. Oh, kako bi rada vsaj enkrat sedla na njena krila, da bi me ponesla proti domu, da bi še enkrat videla svojo hišo, če še ni pogorela. Nocoj jo bom vprašala, nocoj. Neko noč sem jo že skoraj ujela. Bila sem že na oknu, a me je mama potegnila nazaj na posteljo. Oh, ta moja golobica, nikoli se ne da ujeti. Bojim se, da se bo nekoč dvignila previsoko, da ji bo sonce sežgalo krila. Potolažim jo, da nobena ptica ne more leteti tako visoko. Ona pa trmasto trdi, da je njena golobica nekaj posebnega. Učiteljica jo poboža po laseh, da bi jo potolažila. Dekletce pa samo odkima, se vzdigne in nas žareče gleda. Vpraša, kdaj bo dobila svoje pesmi nazaj. Obljubim ji, da jih bom že naslednji dan prinesel. Prikima in odide.

Popoldan me najde na vrelem dvorišču. V sencah spijo vzdihljaji. Pobito se vlečem mimo razbite stražarnice nazaj v mesto, v drugačen svet, v zavistnost, v prestižnost, v trdočutnost. Kar naprej gledam v modrino neba. Morebiti se pa tudi meni prikaže velika bela golobica.

BLIŽINA DAVNINE

V rokah tehtam knjigo »Anus mundi«. S prsti si pokrijem oči in skušam pregnati slike, ki so švignile skozme kot temne strele. Vse skupaj sem strnil v eno samo vprašanje: In vse to je clovek? Položil sem knjigo na polico k drugim, bolj vedrim, bolj cloveškim.

Popodlan v razgreti jeseni sem zakoracil v naravo. Preganjal sem misli, ki so jezdile z menoj. Po ozki poti sem prišel do velike hiše, kjer je živel clovek, ki je veliko bral. Izposojala sva si knjige in o njih premlevala. Dostikrat mi je odmotaval preteklost, ki je živela v njem. Znal je živo pripovedovati, da sem vse občutil in videl. Našel sem ga za mizo pred odprto knjigo, na kateri so picivala ocala.

- Dober dan. Takšen dan, vi pa kar tukaj! Sem pozdravil.
- Zvecer bom šel na sprehod. Dopoldan sem si nasekal nekaj drv, zdaj berem.

Odmaknil sem stol in se usedel.

- Kaj berete?
- O nekem generalu, ki so ga ujeli in je pobegnil.
- Zopet o vojni.
- Ja, ja! Mi je prikimal.
- Jaz sem danes odložil eno »vojno« knjigo.
- Kakšno pa?
- Opisuje Auschwitz.
- Res? Mojega brata žena je bila tam. Mi jo boš posodil, to knjigo?
- Bom, sem prikimal.

Zvecer, ko je bil mrak razpotegnjen za gozdovi, sem mu jo prinesle. Pri njem je bila na obisku tudi Dora, tista, ki je bila v taborišcu. Omenil sem ji knjigo. S trpkim pogledom me je otipala. Videl sem oči, ki so videle mnogo tistega, o cemer sem bral. Sedela je ob oknu in jedla polento z mlekom. Nervozno je odložila krožnik v pomivalno korito. Zavzdihnila je:

- Eh, ce se vsega spomnim. Še danes se mi sanja. To niso prave sanje.... To je mora. Bom tudi jaz prebrala knjigo.

Molce sem položil knjigo na mizo.

- Se ne boste usedli?
- Ne, ne, caka me vecerja.
- Oglasite se še kaj! Je zaklicala za mano.

Cez nekaj tednov, v pritajeno meglenem dnevu, sem se spet oglasil. Našel sem jo ob štedilniku, zavito v velik pled.

Skuhala je čaj. V prostor se je zasvaljkal vonj lipe in mate.

- Ste prebrali knjigo? Sem jo vprašal.
- Sem! Vse je bilo res. Vse je bilo tako, tako... grozno. Tudi sama sem stala v vrsti za krematorij. Bila je precej oslabela. Spominjam se... bil je meglen dan. Ta dan me niso gnali na delo. To je že nekaj pomenilo. Zvečer smo se zbrale pred barako. Iz dolge vrste so nas paznice odbirale. Debela paznica je stegnila debel, bled prst tudi proti meni. Pogledala sem sosede in se molce poslovila. Ko smo bile odbrane, nas je odpeljala na razsvetljeno ploščad. Dobro sem vedela, kaj mečaka. V mislih sem videla dom: drevesa pred hišo, zamete snega, vse domace.... Mnogo slik življenja je šlo skozi mene. V trenutku se mi je zazdelo, da je nastala velika razsvetljena luknja nad nami, ki nas bo vse posrkala... Potlej se je pred nas postavil visok esesovec. Stal je na široko in rencal kot pes. Iz skupine so izlocali najprej Židinje, Ciganke in Rusinje. Mimo mene je stopila majhna Židinja. Dala mi je posodico, ki jo je imela za vodo in hrano. Sama sem imela le preluknjeno konzervno škatlo. Sklonila sem se, da bi pobrala posodico. Prehitel me je vojak. Brcnil je posodico, da je zletela med prepleteno bodeco žico. Nekaj je zalajal in me pahnil, da sem padla v narocje sosedi v vrsti. Ko je odšla prva skupina v smrt, se je renceci oficir sprehodil pred nami. Ni me bilo nicesar vec strah. Zagledala sem se v reflektorje, ki so mi prebadali oci.... Cez dva meseca sem bila na hitro premeščena v notranjost Nemcije. Ja, taborišca¹ je vzdihnila in si obrisala koticke oci. Premen belih las si je popravila visoko nad celo.
- Veliko ste doživeli! Sem rekel.
- Prevec, prevec, da bi lahko vse razumela.

Ko sem se vracal po temi domov, je v meni umrl košček cloveka.

BRESKVE

Mnogokrat je sanjala vlake; velike, zibajoče, udobne, zeleno-modre, z rjavo-rdečimi naslonjali, z neko ljubeznivostjo v kupejih. In kadar je sedla v rezerviran kupe in je pogledala skozi okno na peron je bila srečna in varna – svet je tam zunaj, nič mi ne more!

Zbudila se je v pomečkanih rjuhah in se skušala spomniti blodenj, ki so ji zapolnjevale rahel omamljiv spanec. Spomnila se je, da je spet sanjala vlak, ki jo je vozil po čudni pokrajini. Rastline so bile nenavadno velike in sonce je bilo na obeh straneh. Ogromni cvetovi so bili večji od vagonских oken in ptice, te so bile skoraj kot avijoni, rohneči v glavi. Odpahnila je rjuhe in pogledala vzdolž svoje golote. Pomlela je z razsušenimi usti. Obrnila se je na desno in videla, da njen spremljevalec, njen tonačni zaščitnik še vedno spi pijanske, hrkajoče sanje. S težkimi mlahavimi gibi se je napotila v kopalnico. Prižgala je luči. Dolgo se je gledala v ogledalu, a ni se hotela prepoznati. Bom kdaj zmogla stopiti na drugi vlak! Jo je zasklelo nekje pod lobanjo. To večno iskanje omame, o-mama! Vstopila se je pod pršeč tuš. Dolgo, dolgo je pustila vodi, da je iz nje izpirala vse tiste naključne poljube in ostanke sperme, ki se ji je že zaudarjajoče prisušila. Ljubezen je že zdavnaj pozabila. Svoje telo je čutila smo še kot instrument užitka. Vse njene sanje so nihale med tabletami, zgoščenem dimu trave, iglami in popotovanji. V Amsterdam je prišla s trdno voljo, da si kupi dovolj metadonskih tablet in da se zavleče domov. Poskušala je prenehati z vsem, a jo je vleklo vse bolj v temne tunele nenavadnih sanj, kamor pelje vlad samo enkrat....

Domnevala je, da jo bo čez kakšno uro zagrabila kriza. Vedela je, da bo morala ven do tistega lokala na kavo in tabletko. Bojazljivo si je ogledala vlažno pordelo telo. Suhotne roke so plesale okrog ledji. Otipala si je viseči dojki. Na levi so bili vidni modrikasti ugrizi nekega razbrzdanca. Sklonila se je in se trpko zagledala v tetoviran lotosov cvet nad popkom. Okrog njega je bil še vedno lepo viden napis: Vedno te bom nosil v sebi – lotosov cvet. In zdaj se je stesnjeno spomnila, da si je dala to vtetovirati pri nekekm Indijcu v Londonu, ko je splavila drugega otroka. Med birsanjem se je po koščkih spominjala sinočne zabave. V tistem velikem stanovanju se je jedlo in pilo in drogiralo in ljubilo. In tam je bil nekdo iz Ljubljane, najprej sem se z njim ljubila na stopnicah, bilo je dobro.... Potem je prišel tisti beli par na zrcalu in potem je prišel ta gospod in zdaj sem tukaj.

Nenadoma je začela vsa drhteti. Nekje v želodcu se ji je nekaj zganilo in čutila je, da bo morala bruhati. Sklonila se je nad školjko. Iz nje je privrelo malce zelenkaste slin in nekaj curkov prebavljenega piva. O bog, se je že začelo, te večne krize. Dvignila se je in se zaripló pogledala v ogledalo. Začela je brskati po omaricah, da bi našla kakšne primerne tablete, kajti tu v Amsterdam si lahko kupil karkoli in kolikor si hotel. Odkrila ni nič uporabnega. Tam so bile same stare vate, vseh vrst kondomi, pozabljen posušen ženski lak, pribor za britje, krema za sončenje, neke vitaminske tabletko, samo tistih, ki bi jih ona rabila, tistih ni bilo. Na hitro je navlekla nase spodnjice, umazane in natrgane kavbojke, črno majico in kavbojsko jakno. Zmedeno

je iskala, pred nekaj dnevi kupljene poceni kitajske superge. Našla jih je na dnu stopnišča. Usedla se je na stopnico in se obula. Šla je nazaj do spalnice, kakor da bi tam še nekaj pozabila. Zmedlena svetloba je lila skozi zavese na čudne slike na stenah. Spomnila se je, da ji je tip govoril, da slika in da ima nekje majhno galerijo. Potegnila jo je k neki majhni sliki, ki je z živimi barvami sijala iz temnosti. Ko je prišla čisto do nje, je videla, da je naslikana nekakšna hruška, v njej pa čudna pokrajina in lebdeči fluorescentni predmeti. Na hitro se je ozrla po njem. Zazdel se ji je pravo truplo, belo, nagnusno, ostudno truplo, ugašajoče meso, dobro samo še za črve. Še vsa tresoča in zdruznjena se je premaknila k naslednji sliki. Z nogo je zadela v prazno pločevinko. Tanek aluminijast zvok je zavibriral v grobo smrčanje, ki je še vedno prihajalo iz tistega trupla.

Nenadoma se je obrnil in nekaj zagolčal. Malce je pokašljaj in se docela prebudil. Prevalil se je na hrbet, da se je bel tolsti trebuh zazibal, kot pravkar vzhajan kruh. zblojeno jo je pogledal in se odgrnil, očitno meneč, da jo bo pogled na njegovo mlahavo moškost razvnel.

»Sonček, že pokonci,« je v čudni angleščini zajamral. Razširil je roke in se gospodovalno pretegnil. »Krizica?« je bil ciničen. »Bi mucu malce metadončka, ali pa morda novo dozico?«

»Šla bom,« mu je naznanila. Iz jakne je potegnila denar in ga preštela, da bi se prepričala, če ima dovolj za »zajtrk«. Premaknila se je po veliki spalnici in spotoma odbrcnila še dve prazni konzervi. S potnimi in tresočimi rokami je zagnetla denar nazaj v žep. Zgrozila se je. Vsak čas bom brez denarja. Če mi Ulli ne bo pomagala nazaj domov, bom segnila v teh kanalih. Moj bog, kakšno sranje, kmalu bom zapravila ves denar. Ta prasec tu ga je poln. Če bi seksala z njim bi mi plačal, vem da bi mi. Saj zato me je zvlekel sem. Zdaj je še malce pijan. In malce star je že, dolgo bi trajalo. Za kaj takega nimam zdaj potrpljenja. Če bi ga malce gnetla, to bi morda šlo. Vedno isto, vedno! Najprej ti tipi kupijo dodaten fiks, potem te odpeljejo k sebi domov, da si jim morda v zabavo. Nekoč mi je nekdo rekel – Smešne naivne Slovanske lutke. A, to je bil tisti obritoglavec iz Nemčije, ki je spet sanjal krematorije in zastave in slavo in trdno vladanje drhali. Rekel je še, da bodo nas Slovane kupil, ostale pa sežgali. Bedak!

»Mucu, ni cvenka,« se je oglasilo iz postelje, iz tiste sluzaste mrakobe. Z roko je lenobno segel na nočno omarico in iz pod neke knjige povlekel bankovec velike vrednosti. »Poglej punči, tega dobiš, če me dobro obdelaš,« je medlo, a samozavestno rekel.

Gledala je vanjo in čutila valove nelagodja. To ne bi bilo prvič, da bi kakšnega moškega potešila za denar, a to jutro jo je zalivala bolehn nemoč. Vendarle je odklamala do postelje in pokleknila na mehko preprogo. Zdaj je že vedela, da bo uporabila vso svojo rutino. Brezbrižno je segla po vročih visečih modih in jih pognetla. Z drugo roko je prijela nenavadno majhen in debel ud. Z nekaj učinkovitimi gibi je v njem razpihala uležano strast. Začel se je premikati in godrnjavo blebetati: »Punči, daj ga v usta, daj.!«

»Močno ga je stisnila za moda, da ga je kar privzdignilo. Z zardelim obrazom jo je osuplo pogledal. Omahnil je nazaj na blazine. Na glavo ji je položil težko mesnato roko in jo grobo pobožal.

»Ooo, uniči me,« je zacmokal in omahoval nekam vase.

»O ne, v usta pa ne prijateljček,« je odločno rekla in ga vse bolj divje dražila. In po nekem trenutku, je začutila naraslo trzljivost v roki. Močneje ga je stisnila in malo bolj nežno pobrkljala po kocinju. Začel je golčati in se privzdigovati. Čez nemirne potne prste se ji je ulilo zgoščeno vroče seme. Še nekajkrat ga je stisnila in mu pomagala, da se je do konca odtiščal. Zmalinčen in sopihajoč je obmiroval in vodeno gledal v prijazen pramen svetlobe, ki mu je zarisal zlato prhnjavo na lice. Ko se je dokončno obudil ji je ponudil tisti bankovec in njegovo vizitko. S čisto roko je hladno prijela denar in vizitko, ne da bi ga pogledala. Oboje je na hitro vtaknila v žep kavbojske jakne in se privzdignila. Molče je šla v kopalnico in si umila roke. Za hip je še pokukala v sobo in mu pokomala.

»Pridi še, sladkorček,« je osladno zahripal za njo.

Z mencljivimi, negotovimi koraki se je odpravila po dolgi, zaviti ulici proti lokalu, ki ji je že nekajkrat pregnal jutranjo tesnobo. Kljub maju so bila tu jutra še vedno hladna. Nad kanalom je ležala drobna potuhnjena, pajčolanasta megla. Pohitela je čez lokast most proti rdeče črnim vratom lokala. Napisa nad vrati si ni mogla zapomniti, a zapomnila si je te kričeče barve fasade in oken. Z razbijajočim srcem je odrinila vrata in se znašla v temnikavi oglasbeni notranjosti. Nekaj jutranjih kadilcev trave je že sedelo za črnimi mizicami. Vsi so tudi srebali kavico in se delali, da jim je blazno lepo, pa čeprav so bile njihove oči prazne in oddaljene, za življenje slepe. Za visoko privzdignjeno točilno mizo je sedela lastnica in se z nekom razneženo pogovarjala po telefonu. Prvič jo je v ta lokal pripeljala Ulli, uspešna lastnica nočnega bara na Dunaju, ki je v Amsterdam prihajal nakupovat travico in druge opojčke, za svojo kobilarno, kot je temu sama pravila. Imela je tudi navado reči, da je potrebno uspešne konjičke nagraditi s sladkorčki. Hvalila se je, da si je zdaj oskrbela res dobre kobilice, iz Rusije in Romunije, vendar da jih je treba malce privaditi na te opojčke, da so potem bolj krotke in voljne delati. Tudi njej je ponudila delo, potem ko je neke noči pristala v njeni postelji. Vendar se ji mora zahvaliti; čez dva dni jo bo brezplačno potegnila do Dunaja. Odločila se je za samotno mizico za rdečim stebrom. Lastnica je prišla k njej in si jo poznavalsko ogledala. Sploh ji ni bilo potrebno odpreti ust; lastnica je v njenih očeh prepoznala dobro ji znano stisko. Prinesla ji je kavo in dve tabletki. Materinsko se ji je nasmehnila in jo pustila samo. S tresočo roko je ponesla tabletko k ustom in ju poplaknila s kavo. Čez nekaj minut je začutila mirljivo ugodje. Med umirjanjem je začela premišljovati: Sem že odvisna od teh svinjarij. Res ne bom mogla nikoli nehati? Punca, štiriindvajset leti ti je, stopi na drugi vlak. Opogumljena je potegnila iz žepa zjutraj prisluženi bankovec, ga poravnala in hladnokrvno stopila do lastnice. Kupila je dovolj veliko zalogo metadonskih tabletk in hašišovo olje, ki si ga je dostikrat nakapljala na cigarete.

Zapustila je tisto ulico in prišla na majhen trgec, že poln trgovske zagnanosti. Naletela je na nekakšen mini sejem, saj se je tu ponujalo vse, kar se sicer prodaja v luksuznih butikih. Ljudje so se gnetli sem ter tja. Pod neko arkado je mirno kadil svoj jutranji hašiš nek rjavokožec, s čudno kapo na glavi. Na njegovem lesenem vozičku so živele barve sadja, v majhnih, ličnih modrih, plastičnih zabojčkih. Oči so se ji nenadoma ustavile na lepih, lepo zloženih debelih breskvah. Ustavila se je ne daleč v stran in se zamislila: Breskve, zdaj v maju so že breskve. Seveda, tu dobiš vse kadarkoli, svet je majhen tukaj. Breskve, kolikor časa jih že nisem jedla. Nazadnje

pred nekaj leti, ko sem bila še doma. Breskve pod našo hišo.... Oče jih škropi.... Tako lepo so cvetele vsako pomlad. In prav pod njimi sem pokadila svoj prvi joint. Kdaj je že to bilo? Davno, pred šestimi leti. In breskve poleti v vinu, doma na balkonu in lep razgled po briških gričih in potem si ravno prav omotočen. In zvečer pridejo prijatelji. Peljejo te v disko, tam pa spet travica zunaj v temi.

Kupila si jih je celo kilo. Z njimi se je napotila proti kanalu. Spotoma je pobrala odvržen časopis. Usedla se je na stopnice, ki so izginjale v temni, leni, zaudarjajoči vodi. Zagrizla je v prvo breskev. Slasten sok se ji je pocedil skozi prste in zakapljal na kavbojke. Ni se zmenila za te packe. Z divjo strastjo jo je obgrizla in vrgla koščico v vodo. Lotila se je druge in tretje. Pri predzadnji se je ustavila in zajokala. Debele solze so spolzile čez rdečo hrapavo površino breskve. Pustila je solzam, da so navrevale in izginjale v tkanini kavbojk. Sklonila se je daleč naprej, da je lahko videla na površini vode svoj spačen, stogoten obraz. Z obema rokama je objela tisto breskev, kakor da je v njej spravljeno vso njeno otroštvo. Udarila se je z njo ob čelo. Nekaj soka se ji je pocedilo v oči in se pomešalo s solzami. Odgriznila je še košček in zagnala obgrizek v vodo. Domov, domov, o bog domov hočem...! Se je vzdigovalo v njej.

ČRNI KROG

»Ti, vaš, da sem zadet. A veš, da se me je prijelo!« je razgetaje rekel Karlo in vrgel prazno vinsko steklenico v pohlveno nočno morje.

»Ja,« je zamrmral Bogo in vsesal dim dolge bele cigarete. »Prijatelj, pij, kolikor ga zmoreš,« je nato zresnjen rekel.

»Ma ne to. Ni to, to,« je jecljal Karlo. »Porka madona, tu na morju se me vedno tako čudno prime, vedno sem tako čudno pijan. Tam v Prekmurju, v tistih naših ravninah, ga lahko lokam, ja prav lokam ga na veselicah ga spijem tri, morda štiri litre, in sem samo razposajeno vesel. Tu sem pa po usranih dveh litrih depresivno pijan. E, naj vrag vzame še pijačo!«

»Zdaj, ko je ni več,« je hahljaje se rekel Bogo in vrgel dogorelo cigareto v morje. Slišal je medel cvrkot.

»Pa kaj, če je ni!« je zadirčno rekel Karlo in se presedel na razgretim pomolu. Pod nogami mu je plivkalo morje. Šibka svetloba je v srebrnih trakovih plavala čez črno skrivnost morja. »Kot svinja sem pijan!« je zbito priznal Karlo in se zasrepel v oddaljene luči na oni strani zaliva.

»Jutro te bo streznilo,« je Bogo zagodrnjal in se naslonil na nahrbtnik.

»Hm, jutro,« je zakimal Karlo. »Ah jutro...« je vzdihnil. »Veš, kakšna jutra so tam pri nas? Veš, kakšno je jutro, ko stopiš po travah in obstaneš ob kakšnem mrtvem rokavu Mure. Stojiš tam in čakaš, da se rodi sonce, da se razlije bakrena luč čez mrtvo temnikavo vodo. Tista tišina, prepredena s ptičjim petjem.... In potem greš nazaj v vas, kjer diši po pravkar namolženem mleku in po gnoju.«

Bogo ga je molče poslušal in gledal v mrko temno nebo. Tu in tam je blesknila kakšna zvezda. Prekmurje ga je vedno privlačevalo, čeprav je bil doma s primorskih hribov. Privlačevala ga je spotegnjena zelena ravnina, zarezana v nebo. Vzljubil je to ravnino, ko je spoznal Ireno, tiho, ljubko, rumenolaso Prekmurko. Zdaj jo je zopet zagledal: Skakala je po travi v dolgi beli obleki, z razpuščenimi lasmi, z mahajočimi rokami je skušala vzleteti v modrino.... Njena lepa glavica v travi....na njenih ustnicah rumen metulj, v njenih očeh Mura!

»Morje, morje je tudi ravnina,« je ugotavljal Karlo. »A ni takšna kot naša, na naši so tudi drevesa in vasi. Enkrat moraš z mano, da boš doživel tisto pravo ravnino. Z menoj boš zagazil v težko lepljivo blato na razmočenih kolovozih. Bos boš moral gaziti blato, pijan od prave kmečke "palinke", ki ti požge vsa čustva in misli!« je razvneto rekel Karlo in zabinjljal z nogami tik nad morjem.

»Ni slab predlog,« je ugotovil Bogo.

»Eh, pijača in ženske, oboje je strup. Do obojega moraš imeti voljo,« je pomodroval Karlo in si sezul prepotene čevlje. Potopil je noge v prijazno mlačno vodo. »Ženske,« je krehajoče rekel in se močno nagnil naprej, »ženske so ukana narave. S svojo skladnostjo te prisilijo, da se jih polotevaš.«

Karlo se je zravnal in z ubitim glasom rekel: »Kaj pa misliš, da me je prignalo na to pot? Samo morje gotovo ne.«

»Ja, ja, spet avantura, v kateri so ti podivjala čustva,« ga je cinično ošvrknil Bogo.

»No ja, čustva. Vzbrstela so, a drugače, pri tej ženski drugače.«
 »Pri vsaki je drugače.«
 »Ne, Bogo,« e je otreznil Karlo, »ne, tu je vse drugače. Resne težave imam. Težko mi je govoriti o tem.«
 »Že govoriš.«
 »Lepe črne oči ima,« je zvidenelo rekel Karlo.
 »Ja, in velike ustnice, in frigidna je, ker je že vse svoje orgazme podelila drugim, in zdaj je našla tebe, da bi se še čustveno nasitila,« je robato rekel Bogo.
 »Ne, nimaš prav. Tokrat nimaš prav! Za Karmen si uganil, za to pa ne. Nekaj posebnega je!«
 »Je nimfomanka?«
 »Ni.«
 »Potem je pa nadpovprečna lepota.«
 »Čisto povprečna je.«
 »Si pa res nekaj nenavadnega odkril.«
 »Sem, res sem. Nova izkušnje je zame.«
 »Je intelektualka?«
 »Ne, navadna delavka je.«
 »Čudež je,« je zavzdihnil Bogo in se zravnal.

Karlo je grknil in pijano zablodil po skoraj praznem nebu. Za hip je zagledal njen blede, uveli, zresnjeni obraz in polne, malce potrto ukrivljene ustnice. Takšno jo je prvič videl, ko je kupovala časopis. Spogledala sta se in nekaj je vzprhutalo med njima. Potem je pograbila poln nakupovalni cekar in zavila okrog rdečega kioska. Opazil je, da šepa, da močno šepa. Očitno je imela desno nogo krajšo od leve. Čudno se je zibala s tistim cekarjem in ostro stopala po betonirani poti. Še vedno zmeden od nenavadnega pogleda, od nekakšne temne vabeče bleščave, ki je siknila vanj, je stopil za njo. Po nekaj korakih jo je prehitel, si jo nekaj časa zmedeno ogledoval in jo kar med hojo povabil na kavo. Ustavila se je in se zravnala. Pristriženi črni lasje so se lahko privzdignili zaradi vetra, ki je vlekel med bloki. Na obrazu ji je cvetelo blede začudenje. Našobila je ustnice in osorno rekla: »Ne, hvala!« Zašepala je mimo njega. Ujel je njen razdražljivi vonj, vonj breskev. Pohitel je in jo spet prehitel. Ponudil se ji je, da ji nese cekar. Ihtavo mu je odbrusila, da zmore sama. Zmedeno je stopil okoli nje in ji cekar kar iztrgal iz roke. Zdaj se mu je odtajano nasmehnila in krenila proti vhodu v blok. Pred blokom sta se mencaje gledala. Pogledoval je cekar, pa njo, pa vhod, in zbiral besede. Pobrskala je za ključi in ga zašiljeno pogledala s povabilom na kavo. Ob tisti kavi sta bolj malo govorila, le všečno sta se pogledovala. In ko je šel skozi vrata, je za njem poslala vabilo, ki si ga je shranil v razvneto zavest....

Dnevi so se nabirali na ogrlici časa. Redno je zahajal k njej. Z njim je postajala vse bolj toplo prijazna. V njej je našel že davno pozabljeno otroštvo; razbite črepinje nežnosti....

»Razmišljam, kako naj ti povem,« je čez dolge tihotne trenutke bojzljivo rekel.
 »Z besedami.«
 »Ni tako preprosto.«
 »Zdaj pa že žlobudraš neumnosti,« je nestrpno rekel Bogo.

Karlo je spet obmolknil potegnil je noge iz vode in nekajkrat pomigal s prsti. Čutil je, kako se mu je slana voda zajedla pod nohte. Naposled se je obrnil k njemu in zdihljivo rekel: »Invalidka je. Eno nogo ima krajšo kot drugo. Kadar hodi po ulici, se to zelo vidi.« Te zadnje besede je zdrizasto stisnil skozi zobe in mlahavo povetil glavo. Potem je morje naplavilo gosto preje zadrege.

»A to je tvoj črni krog?« je po dolgem premolku vprašal Bogo. »To te torej razjeda?« »Ja« je hladno priznal Karlo.

Bogo se je zbral in rekel: »V tebi se je pojavilo nesoglasje med objektom in subjektom. Vedno se zaljubljaš v lepoticke, ki so lepoticke samo na zunaj. In ta lepota je njihov veliki kapital, da lahko v življenju uspejo. Druge pa imajo drugačno moč. Njihova lepota je skrita, je znotraj njih. Veš,« je zavzeto rekel Bogo, »to je takšna razlika kot razlika med odprtim kaminom in štedilnikom. Oba imata plamen, a pri kaminu te privlači le lepota plamena, manj toplota, pri štedilniku pa je plamen skrit in lahko le sprejemaš njegovo toploto. In tebe zdaj prav to muči. Zaljubil si se v notranjost in te moti zunanost. Moti te pa zato, ker te kar naprej skrbi, kaj bo rekla okolica. Skrbi te, kaj ti bodo rekli prijatelji, če te bodo videli s to žensko v kinu, v disku, v restavraciji, na ulici. Pomislili bodo, da ti je padla cena, da za lokalne lepoticke nisi več zanimiv. Ja, na hudi duševni preizkušnji si, res hudi!«

»Sem, sem,« je hripavo rekel Karlo in skušal urediti misli, ki so tlesknile v njegovo otopelo zavest.

Skozi meglo istrske črnine je podoživel vse tiste prefinjene nežnosti, ki jih je doživljal z Zinko, s črnim krogom. Spomnil se je njenega vročega prepričevanja, naj jo pelje v disko. Izmisлил si je še in še razlogov, da nista šla. Potem je utihnila in pohlevno položila glavo na njegove nihajoče prsi in tiho zatiktakala z njim v noč....

»Karlo, nima smisla, da stvari kompliciraš. Zdaj si v obdobju bega, vem, da si. Zato si prišel sem dol. A večno ne boš mogel bežati. Če jo resnično ljubiš, jo pač ljubiš. Če ti pa je samo postaja, potlej je bolje, da odideš, dokler se med vama ne spletejo močnejše vezi,« je hladno rekel Bogo.

Karlo se je razbrzdano zasmel. Odkašljal se je in s hripavim glasom rekel: »Sveti pridigar je stopil sem čez morje in naredil pridigo za pijanega Prekmurca, ki ga v srcu bode ena punca. Ha, hooooh...! Joj, ti si pristen angel modrosti, amaterski psiholog, ki ugane več, kot ve. Stari moj, na naši ravnini, v naši kmečki provinci so čisto drugačna pravila. Velja samo nekaj, kar je zdravo, močno, bikovsko! Vse drugo mora samo vegetirati,« je suho rekel in se naslonil na oluščeni steber ugasle svetilke.

»Karlo, karlo, presenečaš me. Nikoli ti ne bi pripisal take filozofije. Začel si se ukvarjati s problemom, ki so ga stari Špartanci elegantno rešili. Vse invalide so preprosto pokončali. Morebiti so jim s tem naredili celo uslugo. Niso jih izpostavljali psihosocialnim stresom. Danes pa, se mi zdi, da moderne demokratične družbe uporabljajo invalide za nekakšno očiščevalno orodje. Njihova humanost je zgolj zelo prefinjeno licemerstvo. V tekmi za čimvečjim dobičkom naredijo veliko invalidov. Potlej pa ustanavljajo dobrodelne organizacije in po kapljicah pomagajo invalidom. Kje je tu logika morale? Res, invalidi so nekakšni katalizatorji človeške zlobe, napuha, sebičnosti in dobičkaželjnosti. So nekakšen indikator vesti. Ja, hočem ti povedati, da se ne boj dejstva, da je tista punca invalid. Bati se moraš črede, ta, ta te bo skušala izriniti. Ko premagaš čredni strah, postaneš osebnost!«

Karlo je mirno upijal te besede in premišljeval: Zinka, čreda, osebnost, ljubezen, pohlep, bolečina, ko je gola odšepala v kopalnico in potem v drdrajočo tovarniško halo. Tople črne oči, prhljiv smeh.... Citronast vonj njene temne goščave....

Posmehljivi pogledi, ko sta šla mimo bifeja na vogalu, kjer so čemeli njegovi prijatelji. Prava pijanost v njeni postelji in neosladkan limonin sok sredi noči na razpokane ustnice in potem poljub na čelo namesto apaurina. In zdaj je topla noč in sedim tu ob Bogu, ki me besedno klofuta. Moral bi biti ob njej. Zdaj bi se sprehajal jezik po njeni slani, znojni belini. V kasetofonu bi se vrtela kasetna s cigansko glasbo, ki jo tako ljubi. Trdila mi je, da je njen dedek bil Cigan, da je nekaj cigansko neugnanega tudi v njej. O ti črni krog. O ti moj črni krog...! Premagati strah in biti zaljubljen.... O madona, jaz sem zaljubljen...!

»ne, ne, saj ne gre za to,« je cincavo rekel Karlo, »ne gre za to, da je ne bi upal peljati ven.« Ob teh besedah se je zdrznil. Stresel je z glavo. Lažeš, lažeš, je pomislil. Lažnivo, malce zapito pezde si, ki bi rado sebi dokazalo, da je nad čredo. Kaj pa vse tiste sobote, ko si čepel z njo doma in je nisi hotel peljati na ples?

»Meni se pa zdi,« je preudarno rekel Bogo, »da gre prav za to. Ustrašil si se črednega izgona, kljub temu da si zdaj našel topel "štedilnik". Predvidevam, da te je ta punca do kraja omrežila z drobnimi nežnostmi, ki jih pri normalnih nisi bil deležen, ker so se površno ljubile s teboj, to pa zato, ker so te one izbrale za svojo zabavo. Avanturistke, poznam jih!«

V Karlu se je razklenil obroč napetosti. Prekrižal je noge in si z roko razgrebel nepočesane lase. Motnjavo je pogledal proti Bogovemu obrazu, na katerem je poplesaval razmrkljena svetloba.

»Premalo poguma je v meni,« je z lepljivim glasom rekel. »Jaz nisem kot ti, ki se požvižgaš na vse družbene norme in živiš čisto svoje življenje. Dobro, pti si nehal, trave ne vlečeš več, le tu in tam si privoščiš kakšno punco in kleplješ pesmi. Jaz pa služba, pa bife, nogometni stadion, diskoklub, avanture, in zdaj, zdaj ta ljubezen.«

»Karlo, ravno ljubezen je največji generator poguma.«

Ne, ne, ni vedno tako, je takoj zatem zdvomil Bogo. Ljubezen ti lahko v hipu pobere vse moči, da si ves nemočen in zbeگان.... Samo če se spomnim davne zaljubljenosti v Mojco.... En sam strah je bila ta ljubezen. V ljubezni ni porazov, je samo pripoznavanje ali na nepriznavanje. »Samo nagoni so, nagoni po nekom,« je skoraj šepetaje rekel.

»Začel sem dvomiti o tej zaljubljenosti,« je skrhan rekel Karlo. »Lestvica njenih nežnosti je res velika. Morda sem v vseh avanturah iskal prav to, prav to posvečenost drug drugemu. Začutil sem jo, najini valovi so se ujeli.«

»Dvomiš z razumom, razum je večni dvomljivec. Prepusti se občutku; pusti, naj skozte teče čista energija čutenja. Otrsi se že črednosti!«

»To ni tako lahko.«

»Najprej se moraš vzgojiti v osebnost. Ne smeš dopustiti, da kar naprej drugi vplivajo na tvoje življenje.«

»Kako to doseči?« je gorečno vprašal Karlo.

»Preprosto. Recimo, greš v bife. Najprej spiješ pivo. Pride nekdo iz tvoje družbe in te prepriča, da spiješ še eno pivo, pa čeprav ti ne prija več. Spiješ ga, in potem začne delovati fiziologija ugodja. Spiješ eno in še eno, in adijo tvoja volja. Začni z vzgojo karakterja.«

»Veliko resnice je v tem. Razmišljal bom o tem.«

»To ti govorim zato, ker sem ta recept sam uporabil, in se je obnesel.«

»Ja, vedno, skoraj vedno nas kdo prepriča,« je potrto rekel Karlo in si obliznil osušene ustnice. Zdaj, ko se je razprl, je v sebi čutil mravljinčasto olajšanje. Poiskal je čevlje in jih nataknil na bose noge.

»Karlo, avenija življenja je speljana skozi drevored težav in raznih vplivov. Z rojstvom si dobil dovolj moči, da jo prehodiš.«

»Ti si pijan od filozofije, jaz od vina,« se je zasmel Karlo in prožno vstal. Malce ga je zaneslo, oprijel se je rjavečega železja svetilke. »Kaj ko bi raje skočila v morje. Zdaj je najbolj toplo.«

Hitro sta se slekla in skočila v toplo črnino. Z neugnanimi zavesljaji rok sta tleskala po vodi in grgraje kričala v noč, ki se je na obzorju že tanjšala.

Karlu se je utrnila misel: Razbil sem črni krog. S prvim avtobusom grem k njej, je sklenil in se potopil v osvežujočo mlačnost.

CUNJASTA KRILA

Drobne pajčevine so se raztezale v okvirju starega, in že skoraj razpadlega okna. V kotu je stala zelena prašna steklenica, ki je motno precejala sonce. Nekaj mrtvih muh je viselo v pajčevini, nekaj pa na okenski polici.

Jošt je sedel ob oknu in si natanko ogledoval te mrtve muhe. Pihnil je vanje, da so se zgnetle v majhen kupček ob roku. »He pajkova mesnica!« je pomislil. Z močnimi in poraslimi rokami se je podrgnil po smolnatih hlačah. Vstal je iz razmajanega stola in stopil od mize, na kateri je bila še skleda s solato, ki mu je ostala od večerje, okrog nje pa polno drobtinic, na katere so sedale muhe. Nekaj časa jih je gledal, potlej jih je prepodil z zamahom roke. Iz predala si je vzel cigarete iznad štedilnika pa vžigalice. Usedel se je nazaj na stol ob oknu in kadil. Tu je včasih presedel cele dopoldneve in gledal v dolino in na gozdnato reber. Kdaj pa kdaj je stopil pred hišo, nasekal drva in jih nesel v kuhinjo.

Počasi je kadil in gledal ptice, ki so letale pred hišo in sedale v cvetočo čišnjo. Popraskal se je po bradi in pomislil: »Kako hudiča, letijo te ptice? Kar mahajo in mahajo in letijo!« Udaril se je po kolenu in se zasmel. Hitro je vstal in stopil do omare. Poiskal je steklenico žganja in naredil nekaj dolgih požirkov. Skrbno jo je zamašil in jo položil nazaj v omaro, med nametane cunje.

Ura je bila že pol enajstih in za ta dopoldan ni imel nobenih načrtov več. Naložil je še nekaj drv v štedilnik in poslušal šuštenje ognja. Misel o letu ptic ga ni izpustila. Nemirno je hodil po kuhinji, kdaj pa kdaj stopil pred hišo in premišljal: »Saj človek leti, v letalih leti. In tisti zmajarji, saj so kot ptice, pa tisti "pobči", ki letajo na smučeh. Ampak zakaj ne more človek leteti, tako, z mahanjem?«

Sredi blodnih misli ga je zmotila Kata, njegova sestra, ki je skrbela zanj; bila je poročena v soseščini in mu je vsak dan prinašala kosilo in kaj malega postorila po hiši.

- No kako je Jošt? Tak dan je zunaj, ti ap kar tu sediš in kadiš kot Turek, pa tudi cukaš ga po malem, se mi zdi! Je rekla in postavila lonec na mizo.

Molče je prišel k mizi in jo srepro pogledal. Odrezal si je veliko kos kruha in vzel žlico iz predala.

- Bo je rekel in zavesla z žlico po jedi.
- Popoldan boš prišel k nam, bomo gnoj vozili! Je rekla Kata stoječ v vratih.
- Nimam časa! Je zagodrnjal, ne da bi jo pogledal.
- Ti, da nimaš časa, ti! Je smeje rekla in zamahnila z roko.
- Ja, res ga nimam, je zacmokal, popoldan bom poskušal leteti!

Kata se je naslonila na podboj, roko uprla v lokast bok, ga strogo pogledala in začudeno vprašala: - Kaj boš?

- Letel bom! Je bil odločen.
- Kako... letel? Je še bolj začudeno vprašala.
- Kot ptica bom letel, kot ptica, boš videla! Je govoril in jo gledal z razprtimi blodnjavimi očmi.
- Jošt, tebi se meša. Preveč piješ. Pojej in pridi k nam! Je ukazovalno rekal in šla.
- Ne bo me! Ha, ha, boste videli, da bom letel! Je zaklical za njo.

Hitro je jedel in razmišljal: »Že vem kako bom naredil. Iz dveh plaščev si bom naredil krila. Splezal bom na drevo in mahal in mahal, pa bom vzletel.«

Ta misel ga je tako razgrela, da mu je obraz zardel, in so mu načelu vzbrstele potne srage. Odrinil je lonc in sunkovito vstal. Iz steklenice je naredil nekaj dolgih žgočih požirkov. Vzel je nož in škarje in v omari poiskal dva stara velika plašča. Razrezal ju je tako, da je od vsakega ostal roka in velika cunjja, ki je bila res podobna krilu, navlekel je nase ta čudna krila in poskušal mahati. Zamahoval je z rokama, da je naredil pošten preprih in se je dvignil ves prah. Zamahnil je še močnejše in udaril ob omaro. Še nekajkrat je poskočil kot otrok in se smejal.

To ga je tako navdušilo, da je prišel iz njega čuden vrisk, ki se je hipoma odbil od sten in izginil skozi vrata. Malo se je umiril. Globoko je dihal in si brisla potno čelo. Slekkel je cunje, jih zvil v zvitek in šel v kuhinjo. Naredil je še nekaj požirkov žganja. Pred hišo je globoko vdihnil mehkoben popoldanski zrak, poln vonja po prebujajočih se travah. Od povsod se je slišalo ptičje petje. Gledal je v dolino, zalito s sončno lučjo in polno hrupa. Tu in tam je ropotal kakšen traktor in manjši stroj. Stopil je do hišnega vogala in z očmi izbiral drevo. Dlje časa je gledal visok brest, ki je tik za hišo, zelenkasto kipel v nebo in grmičevja, ki je skrivalo kup kamenja. Prikimal si je in odločno stopil proti drevesu s tistim omotom pod pazduho.

Dolgo si je ogledoval drevo, visoko in razrastlo v čisto modrino. Gledal je kako se v blagem vetru zibljejo vejice in nihajo drobnji, komaj razviti lističi. Uvidel je, da ne bo mogel splezati do prvih vej. Odložil je omot in šel do hiše po manjšo pripravno lestev. Prislonil jo je k deblu in jo učvrstil z dvema kamnoma. Skrbno je navlekel nase tista smešna krila. Nekaj časa se je ogledoval in se vrtel na mestu. Potlej je pljunil in odločno stopil na lestev. Previdno je lezel v krošnjo med prve veje. Na debelejši veji se je ustavil in si oddahnil. Pogledal je navzdol. Zazdelo se mu je, da je še prenizko, da ne bo mogel poleteti. Previdno je splezal nekaj vej više. Zasopel in potem se je ustavil na veji, ki se je rahlo upogibala pod njegovo težo. »O, zdaj pa bo!« Tedaj je zagledal na kolovozu, ki je peljal za njegovo hišo v gozd, spodnjega soseda Ivana. Vzradoščen mu je zaklical: - Hej Ivan ustavi se! Boš videl kako bom letel!

Ivan se je ustavil na poti, si privzdignil klobuk in se zazrl tja gor proti krošnji. Začuden je gledal Jošta, ki je ves v cunjah stal med vejami.

- Kaj za vraga pa delaš tam gor! Kaj te je obsedlo? Je zakričal proti njemu.

- Kar počakaj tam! Boš videl kako bom vzletel! Še v časopise bom prišel! Je rekel Jošt in se glasno zasmel, da se je smeh raztegnil čez celo dolino in se izgubil nekje v mehki gozda onkraj doline.
- A letel da boš, se je čudil Ivan. Jošt ne delaj neumnosti in zlezi dol! Saj si kot strašilo v tistih cunjah. Če te bodo otroci videli se te bodo še ustrašili!
- Kar počakaj, takoj bom vzletel! Je glasno in odločno rekel Jošt. Ne da bi se obotavljal, se je še nekajkrat zazibal na veji in se odgnal. Kot velika črna prikazen je zletel med veje in z rokami udarjal obnje. S truščem je padel v grmovje pod drevesom.

Ivan je stekel tja gor. Z roko je razgrnil grmovje in ga videl kako leži med vejami, molčeč in bled. Pomisli je: »Mrtev!« Čez čas pa je zaslišal stokanje in sunkovito dihanje.

- Si živ? Mu je zaklical.

Ni dobil odgovora. Še naprej je negibno ležal zavrt v cunjeh, iz katerih je bilo videti le glavo in eno roko.

»Samo da je živ, samo da je živ!« si je šepetal Ivan in stekel po Kato. Našel jo je na gnojišču. Metala je gnoj na prikolico. Ko ga je zagledala je vzkliknila: - Kaj je Ivan, kaj tako noriš?

- Kata, kata brz! Jošt je skočil z drevesa in leži v grmovju!
- O Jezus, Marija je vzkliknila in prebledela. Spustila je vile in skočila na pot. Je živ? Je strahoma vprašala.
- Ja, je!

Stekla sta nazaj do grmovja, kjer je bilo vse tiho in mirno. Jošt je negiben ležal, svečnato bel v obraz s spačenimi usti. Prav tedaj je po cesti pod hišo peljal kombi delavce iz gozda. Ivan jim je pomahal. Šofer je takoj ustavil, odprl vrata in zaklical: - Kaj je?

- Pridite pomagat! Jošt je skočil z drevesa!

Ugasnil je motor. Delavci so drug za drugim stopili iz kombija in šli k grmu. Kata je skušala priti do njegovega obraza, vendar so ji veje branile – branile so svojo nesojeno ptico.

- Spraviti ga moramo ven! Je nekdo rekel. Treba bo obžagati veje, da ga bomo lahko vzdignili! Je še dodal. Nekdo je potlej prinesel motorno žago in previdno obžagal grm. Vinko, gozdarski tehnik, ki je vozil kombi, je pokleknil k njemu in mu otipal pulz. Pod prsti je še čutil utripanje. Prikimal je in rekel: - Še je živ. Zaradi bolečin je nezavesten, mislim!

Kata je nemočna stala ob strani in hlipala.

- Naj grem domov po vodo in limono? Je skozi jok izjecljala.

- Ne! Je rekel Vinko. Nič mu ne smemo dati! Zdaj ga je treba previdno prenesti domov in takoj po rešilca. Naj kdo skoči s kombijem do gostilne in telefonira. Eden od delavcev je stekel proti kombiju in se takoj odpeljal.

Ko so ga previdno prinesli v sobo, se je ovedel. Začel je stokati in prelagati glavo po blazini.

- Zakaj je tako čudno oblečen? Je vprašal Vinko.
- Menda je hotel leteti, je tiho rekel Ivan. Šel sem gor v gozd in sem ga videl na drevesu. Kar odgnal se je in skočil.
- Zmešalo se mu je! Je hlipala Kata.
- Najbrž! Je dodal Vinko.
- Moj bog, kaj ga je obsedlo, je stokala Kata in hodila okrog postelje. Jošt, me slišiš, Jošt! Je rekla sklonjena nad njegov trpeč obraz.

Odprl je oči, ni se nasmehnil. Gledal je Katin obraz, kot nekakšen privid nad seboj. Odprl je usta in jih spet zaprl.

- Mama! Je tiho zaklical in spet odprl oči.
- Ni mama. Jaz sem, Kata! Je hripavo rekla in počepnila ob posteljo.
- A, kje je mama?
- Mama nama je že umrla, Jošt!

Potlej ga je zopet zagrnila tema, ki mu je odvzela bolečine. Z rešilnim avtomobilom je prišel tudi dežurni zdravnik. Mirno in zbrano je pogledal Joštovo negibno telo. Obrnil se je proti Kati in resno rekel:

- Nekaj zlomov je. V bolnico mora. Ste vi njegova žena?
- Ne, sestra, je pojasnila Kata. Bo ostal živ? Je zaskrbljeno vprašala.
- Bo, bo, je prikimal zdravnik.

Naslednji dan se je Jošt zbudil v modrikasti sobi bolnišnice. Čudno se je počutil in si ogledoval mavec. Imel je prosto samo eno roko. Poskušal jo je vzdigniti in z njo malo potelovadil. Previdno si je otipal obraz in glavo, ki je bila cela. Ozrl se je levo in desno, kjer je bila še ena postelja vendar prazna. Ko se je popolnoma zavedal in dojel, da je v bolnici, se je začel spominjati, kaj se je zgodilo. Gromko se je zasmel, da se je še sam ustrašil tega zvoka. Tedaj je v sobo vstopil oddelčni zdravnik, ki je šel ravno tam mimo. Z resnim, strogim obrazom je stopil k postelji in vprašal Jošta:

- No, kaj je tako smešnega?
- He, zdaj sem beli golob! Je z reskavim glasom rekel Jošt in gledal zdravniku naravnost v oči.

Zdravnik je kimal z glavo in se smehljajal.

- A, vi ste tisti, ki je hotel leteti? In skoraj ste res odleteli, tja na oni svet.
- Letel bi pa le! Se je še naprej šalil Jošt.
- No z letenjem bo zdaj konec. Zdaj morate mirno počivati, kar precej ste polomljeni. Če vas bo hudo bolelo, pozvonite. Dali vam bomo inekcijo! Je mirno rekel zdravnik in smehljaje šel skozi vrata.

Jošt je obrnil glavo in skozi okroglo okno videl čisto modro nebo. Zaprl je oči in si začel domišljati, kako leti. Videl je pod seboj domačo vas, velik gozd, ceste, cerkev. Nekajkrat je v mislih zakrožil na vasjo in zletel čez skalnate vrhove in zagledal pod seboj čudovito dolino, vso v zelenju, po sredi katere se je v soncu srebrnila reka. Letel je dalje in dalje med pokrajinami, ki so se risale v njegovi zavesti in izginjale...

DREVO GOVORI

Bila je zgodnja jesen. Trpko je dišalo po zatohli trohnobi in zmrzali, ki je lezla vse nižje v dolino. Čez lesketavo modrino so se mrežili težki sivi oblaki, ki so grozili, da bodo nakosmičili zgodnji sneg.

Stari Jože je drobencjal po gozdu in si domišljal, da ga lahko samo še drevesa razumejo. Razmehčan je pobožal nekaj starih smrek, ki jih je še kot mladec zasajal tu zgoraj. Nekaj so jih že posekali, tu in tam pa se je kakšna že sušila. Utrujeno je pogledal proti zelenim vrhom, v mirne konice, ki so nabadale vseboj siveče nebo.

Danes se je čutil dovolj močnega, da se je odpravil na sam skalnat rob od koder se je

dalo videti velik del planote. Obšel je škarpeljasto globel. Močno zasopel se je privlekel na vrh. Ustavil se je ob strem zidu, ki se je vlekel po celem robu – bog ve, kateri rod je znosil sem gor kamenje, da je pridobil pašnik. Še majhna vzpetinica ga je ločila od razglednega roba.

Sopeč se je naslonil na deblo starega bukovega drevesa, ki je bilo znotraj najbrž že

votlo. Nekaj zlomljenih vej je ležalo po tleh. Na, od stalnega bojevanja z burjo, zverženih vejah se je še držal kakšen trmast list. Ko se je nadihal se je ozrl po pokrajini, ki je zdaj pred njim ležala kot namizni prt. Nekaj hiš se je že sesulo in se prepustilo rastju, tiste nove pa so belo zablestevale. Le zakaj zdaj gradijo tako velike hiše? Se je zamislil. Več kurjave je potrebno. Saj, saj, napuh, je domislil. Ja, ja, te velike nove hiše, češ poglej kako smo uspešni, poglej kako smo delavni, pa kako bogati. A smo pridni kaj? Se mu je napletalo.

Sapa se mu je polegla. Z umirjenim pogledom je zaplaval nad pokrajino in v mislih

videval steze, ki jih ni več. Gozd jih je spet vzel vase in si počasi lizal rane. Globoko je zavzdihnil in se zagledal v mogočno razraščeno krošnjo nad seboj. Le koliko zgodb skriva ta trmasti orjak, je pomislil.

»Veliko,« se je zamolklo zaslišalo nekje iz debla.

»Kaj!? Kdo je?« Se je Jože prestrašil in se odmaknil od debla.

»Jaz sem, jaz, Bukov trš. S teboj se hočem pogovarjati. Ne boj se, duh dreves zna

govoriti. Duh dreves te pozna. Hvaležen ti je, da si z nami dobro ravnal. Dober gozdar si bil. Redčil si bolna drevesa, ki ne bi zdržala prav veliko zim. Že res, da si uplenil kakšno zdravo smreko, ampak to je bilo darilo gozda tebi, tebi, ki si ga negoval in ljubil. Velikosmrekic si posadil. Rastje si redčil. Duh dreves te spoštuje. Zaupaj se mu.

Še bolj se je odmaknil od debla. Pa menda se mi ne meša, se je ustrašil. Mrzlikav pot

mu je stopil na čelo. Da bi drevo govorilo – to pa ne.

»Kje si, skriti glas?« je jecnjeno zaklical.

»Tu, v deblu sem. Ne trudi se, ne boš me videl, le slišal me boš, seveda, če me boš

hotel poslušati,« je zamolklo odmevalo v deblu.

»Ta je pa dobra. Da bi se s teboj pogovarjal, Bukov Trš!?!«

»Le daj, le daj, saj se že dolgo poznavam. Ah veš, spomnim se te, še od takrat ko si bil

fante. Rad se zahajal sem gor. Pozimi raje kot poleti. In spomnim se te, kako si ponosno prikoral sem gor z novimi, zelo pobarvanimi smučmi, ki ti jih je oče naredil. Ja veliko snega je bilo tistega januarja. Nekaj dni zaporedoma je snežilo, potem se je vse umirilo. Ti pa, žilav kot si bil, na smuči in sem gor. Neroden si bil, ampak vztrajen. Kar naprej si se oziral v sledi za seboj in gledal če smuči puščajo lep tir, ki ga naredi globoko urezan žlebič na sredini smuči. Moral si se dostikrat ustaviti in otrkati sneg, ki se ti je nabiral na smučeh, kajti sonce ga je že mehčalo. Pridrsal si do mene. Z ramo si se naslonil na moje deblo. Posmrkaval si in si oddihoval. Grobe palice si zapičil v prhljiv sneg in nanje obesil volnene rokavice. Dolgo si tako slonel in mežikal v sonce. Zajemal si sneg in ga žejno sesljal. Hja takrat si bil zdrav.«

»Madona, da je bilo res,« je Jože presenečen zamrmra. Zaupljivo se je približal drevesu. Zdelo se mu je, da od debla pljuska neka nenavadna toplota.

»Seveda je bilo res. Pa kako si potem okleval. Nisi bil kdove kako dober smučar.

Raje

si se potepal po gozdnih stezah, kot pa da bi se poganjal po strminah. Čez skakalnico, tisto tam zdolaj pod nama, ki je zdaj vsa zaraščena in pozabljena, čez tisto te pa niso spravili. No tisti dan pa si se potem kar odrinil in se zagnal v mehak sneg. Nekaj časa ti je kar dobro šlo, potem pa te je prvi večji zamet ustavil. Privzdignilo te je in vrglo na bok. Prhal si in pihal in se otresal snega. No potem pa ti je kar nakako šlo.«

»A taka je bila ta reč,« se je zasmehljajl Jože.

»Ja, ja. So pa bili včasih res drzni smučarji; drzni zaradi tistih nerodnih smuči in

skromne opreme. O prav tu od mene so se spuščali, pa kar naravnost, brez vijuganja. Veselje jih je bilo gledati kako so švignili skozi Tiho dolino, pa čaz cesto in naprej. Je pa bil tu že pred petdesetimi leti možakar, joj ime sem pozabil, ta pa je bil res drzen. Takrat so vsi imeli grobe, doma narejene smuči, ki so dobro drsele le v novem snegu ali pa na pomrzlem. Če je bil sneg od sonca pregret so jih mazali z špehovimi kožami, pa z milom in svečami. No in ta možakar je takrat delal tu zgoraj v tej rebri. Po cel dan je gozdaril – podiral je sušice. Navadno se je vijugavo spuščal v dolino. Pa se je nek kasen popoldan ustavil ob meni. Bil sem še mlad in le v višino razvit. Dolgo me je gledal. Dal sem se že, da me hoče odžagati. Res sem se ustrašil, da ima slabe namene z menoj, kajti ob njem je ležala tista dolga žaga, ki sta jo navadno vlekla dva. Stal je in me gledal in gledal in se pomirjeno in utrujeno smehljajl. Z žuljavo roko me je pogledal po omrzlem deblu. Takrat sem vedel, da bova prijatelja. Še enkrat je močno potegnul iz dogorka in ga pljunil v sneg. Popravil si je nahrbtnik in na levo ramo si je zavihtel žago. Podrsal je s smučmi po omrzlem snegu. Ugriznil se je v spodnjo ustnico, se nakremžil in se odgnal. S tesno stisnjenimi smučmi je presmučal celo strmino. Elegantno se je odsmučal mimo zaselka tam spodaj in se ustavil šele ob smrečicah na koncu ravnine, od tam pa ni imel več daleč do doma. Takih smučarjev ni več, mislim na takih smučeh.

»O poznal sem tistega smučarja, poznal! Velikokrat so se pogovarjali o njem, še danes

ga kdo omeni. Res veliko veš. Kaj ne bi, ko pa si tako star. Pa kako, da si se prav tu udomačil?«

»Že devetdeset zim sem preživel tukaj. Daleč sem od mojih bratov. Tod okoli so samo

gizdave smreke – no zgoraj po slemenu rastejo moji bratje. Veš še zdaj ječi v meni divja pesem motornih žag. Veliko zdravih dreves so požagali zgolj zaradi dobička in ne iz potrebe. Zdaj so se malce umirili, pa ne še povsem in ne povsod. Ampak drevesa ničesar ne pozabimo. Prišel bo čas, ko bo ljudi spet zeblo in se bodo spominjali časov, ko so si lahko vzeli le toliko dreves kolikor so jih res potrebovali. Tista divja lakota, tista jih bo pospravila. Slišim, da danes nekateri spet divje sečejo. Brez pameti in sočutja so. Posvari jih, ker moje govorice ne razumejo niti jo nočejo poslušati. Ti pa si se jo naučil ker si negoval gozd.«

»Res sem ga. Drugače smo čutili gozd. Res je kar mi govoriš Bukov trš.«

»Vidiš, da se dobro razumeva,« je hahljavo zazvenelo iz debla.

»Eh, samo še drevesa me razumejo,« je Jože zavzdihnil in ugotavljal, da se je skorajda

že povsem pooblačilo.

»Tako hudo pa menda spet ni. No, spomnim se te kako si včasih ob nedeljah hodil sem

gor. Takrat si že bil mladenič. Ej jej je, ljubezen te je takrat grabila! Oh kako si vzdihoval! Ležal si na travi in žvečil tanko vejico. Vem, vem, nisi znal povedati tisti deklici, da jo ljubiš. Zahajal si k njim domov in jo gledal kot da je boginja. Sicer si rad govoril z njo, vendar si se potil in zardeval. Bilo ti je huje kot pa takrat, ko si nosil težka bremena drv in globač. Vidiš, takrat si tlačil naravo v sebi – preproso preveč jo je bilo v tebi. No tista deklica si je našla moškega, ki jo je znal zgrabiti, ti pa si še kar naprej romal sem gor k meni. Polegal si, sanjaril in malinčil temne misli v sebi. Ko si naslanjal glavo na moje deblo sem vate vlival pogum – skušal sem ti dopovedati, da si tudi ti usojen kakšni deklici, le naravi moraš dopustiti, da se zabohoti v tebi. Počakati moraš, da še malce pozoriš in se okrepiš. Si bil pač pozno dozorela sorta. Danes si pa že dedek. Pripelji kdaj vnučke s seboj. Pripelji jih še preden me kakšna zima ne stre, saj vidiš, da mi je nekaj vej že polomilo. Deblo imam tudi že votlo, le korenine, te so pa še trdne.«

»Ah, Bukov Trš, bog vedi komu je dlje usojeno?« se je zgrenil.

»Glej ga, pa spet črno misli. Zima bo prešla, radostno bom ozelenel in ti boš veselo

pohajal okrog mene. Pripeljal boš vnučke. Naučil jih bom poslušati pravljice; pravljice o gozdu in o drevesih.«

»Potrudil se bom. Na pomlad ti jih pripeljem. Pa saj sam veš kakšna je danes mladina,

ljubi hrup in hitrost.«

»Ej star si, pa ne razumeš, tako kot bi ga moral. Rej je marsikaj narobe. Ptice, ki si na

mojih vejah odpočivajo, mi pripovedujejo o življenju v mestih. Tam je res vse zmedeno in naravnano proti naravi. Moj pragen pa mi pravi, da zdaj prihaja čas pameti. Človek potrebuje veliko lekcij, da se česa nauči, ampak se nauči.

»Ne verjamem,« je Jože trudno zagodrnjal.

»Čemu tako omahovanje. Saj sam vidiš, da se dogajajo tudi lepe stvari. Oprimi se me,

pa boš za celo zimo močnejši. Kar daj. dovolj sokov je še v mojih koreninah.«

Jože se je res oklenil drevesa in se skoraj zajokal od čudne ganjenosti.

»Pa si še komu ponudil svojo moč?«

»Vsak človek ima svoje drevo, le samotneži kot jaz imamo večjo moč, zato lahko zdravimo več ljudi. Že tvoj oče je tu rad postajal, ko sem jaz bil še zapleten v grmičje. Tudi na stara leta je rad prihajal in se oprijemal mojega, že močnejšega debela. Tudi drugih romarjev sem imel veliko. Joj, tista stara zeliščarica je bila res zabavna. Najbolj je bila smešna kadar se je pripravljala na kajenje. Najprej si je na črn predpasnik razgrnila košček časopisnega papirja. Potem je iz cunjastega mošnjica vzela zajeten sčep tobaka in ga skrbno nasula na papir. Pazila je, da ji niti mrvica tobaka ni zdrsnila na predpasnik. S krevljastimi prsti je zvila papir v nekakšno nerodno cigareto. Potlej jo je močno poslinila in tako zlepila. Še nakajkrat jo je pogladila in se ozirala naokrog če jo kdo vendarle ne gleda. Še nakajkrat jo je posvaljkala med dlanmi in si jo šele nato prižgala. Potem je dolgo užitekarsko sesljala dim in zamaknjeno gledala nekam predse in kdaj pa kdaj šegavo pogledala v mojo krošnjo. Rada sva se pogovarjala. Potožila se mi je kadar so ji ukradli zelišče. In zelo rada je srknila žganje. Nisem ji zameril, saj je sama vedela koliko ga sme. Tu, pod mojimi koreninami, je skrivala steklenico. O, znala jo je skriti! Enkrat pa, haaaa, tisto je bilo pa res smešno. Nekam ihtavo jo je primahala tisti soparni avgustovski popoldan sem gor. Besnela je in cepetala z nogami. Pa ti hlastno pograbi steklenico, da bi zažgala jezo v sebi. Tedaj pa, o čudo, glej majhnega črnega močerada v steklenici. Najbrž jo slabo zamašila. – Mati božja, Hudič me lovi – je zakričala. Močerad v žganju, to ne bo nič dobrega. Ljudje bodo besneli. Toča bo – je jadikovala in potresavala močerada v steklenici. Na, kaj bom pa zdaj pila. Pa takoj sem ga potrebna.! O, ti hudič ti. To je njegov mladič – je bevsknila. Potem je steklenico jezno vrgla med skale. Pa še brez tobaka sem – je nomočno rekla in se sesedla ob moje deblo. Saj imaš šentjanževko doma, sem ji nasvetoval. Skuhaj si čaj iz šentjanževke, pa te ne bo vozilo naokoli. Čez nekaj časa je pomirjena šla domov. Čez nekaj dni si je prinesla novo steklenico, z drugačnim zamaškom, takim na navoj. Bila je dobra ženska, le ljudje jo niso razumeli.«

»Najbrž res ne. Na zelišča se je pa res spoznala. To pa ja. Še meni je dala včasih kakšen čaj. Pomagali so tisti čajčki, pomagali. Eh takšnih ljudi danes ni več. Umrli so svojim časom.

»Čas omenjaš. Časa je za vse dovolj in vsem je natanko odmerjen, le da nekaterim

hitreje tiktaka v glavi. Le kaj vse se ljudem plete v glavi? Nekaterim prav vse mogoče in nemogoče. Nekaterim pa jih je izumilo celo antiživljenje.«

»Antiživljenje!? Ti Bukov Trš, kaj pa misliš s tem. Jaz nisem učen, pa čeprav sem prebral veliko knjig v dolgih zimah.

»Se spomniš Mirota, majhnega Mirota, ki je že davno odšel v svet,« je mehko vprašal

bukov trš.

»Seveda se ga še spomnim. Pa kaj ima on s tem,« se je razburjal Jože.

»Poslušaj. Veliko let nazaj je mali Miro prišel sem gor k meni. Pomlad je že bila. Prve

liste sem že odgnal, on pa je bil tako žalosten, tako brezvoljen. Dolgo je slonel na mojem deblu. Mlel je in mlel temne misli in lezel nekam onkraj. S seboj je imel tudi vrv, ki jo je skrival pod prevelikim jopičem. Nekajkrat me je obhodil. Z neznosno betežnostjo v očeh si je izbiral vejo na katero bi zavihtel vrv. Skušal sem ga napeljati na to, da bi vrv zavihtel na trhlo omrzlo vejo, ki je na zunaj sicer videti povsem

zdrava in trdna. In prav na tisto je potem vrgel vrv. Stopil je na kamen. Mirno, z vsem spoprijaznen, si je nadel zanko okrog vratu. Nekajkrat je z glavo pomigal sem ter tja. Nenadoma se je odgnal. Zabingljal je z nogami nad grmasto rašlo pod kamnom. Moja veja se je malce upognila. Čutil sem kako ščemeče hrešči v njej in kako se ločuje od mene. Nič me ni bolelo ker sem vedel, da gre za življenje. Prav smešno je bilo videti kako je zakrilil z rokami in treskoma telebnil v grmovje. Stokaje se je zvelkel na drevo. Olušlil se je listja in jezno prhal. Slišal sem ga kako se jezi: Bik neumni! Obesiti si se hotel! Skoraj si se polomil, ti bik neumen! Saj umret je še vedno čas.

»A take so se dogajale?« se je Jože začudil.

»Ja. To je bilo antiživljenje.«

»Ej, to moj bukov trš!« je tožeče rekel Jože in pobožal hladno sivo lubje. Močnejše je

povleklo. Sčrnelo nebo je nabrekalo še bolj. Hlad se je vrtinčil v ogolelih starih vejah. »Šel bom, veš, ti moj Bukov Trš. Pa te še obiščem, že pozimi, ko se bo sneg plegel. Do takrat pa lepo pozdravljen,« je strpnjeno rekel. Zapel si je vse gumbe na suknjiču.

»Vesel te bom,« je iz debla prijazno zadonelo.

Jože si je nekaj zamrmral v brado. Hlad je skorjil vlago na travah. S poživiljenimi koraki je zadrncal po strmini. Zdelo se je, da se je zgrbančil sam vase. Nekaj vej mu je s pomočjo pihljivosti pomahalo v pozdrav ...

EN STARČEK

Črnobeke tipke so me spet zvabile, da bi na njih zazibal neko junijsko noč in da bi posprehodil koščate prste. morebiti pa bi prej kavo? Kdo jo bo pripravil, jaz ali Jože. Že nekajkrat jo je Jože, moj sodelavec v nočni vratarski službi, v občinski zgradbi.

Med tem, ko je Jože pripravljaval kavo, sem jaz odšel v veliko dvorano, ki je vedno dišala po slavnosti, po aplavzih, po vzhičenju; po tisti stari slavi, ki se je vtkala v težke žametne vinsko rdeče zastorje in mahedrave črne zaveses ob velikih oknih. Vedno se mi je dozdevalo, da na tistih stolih še sedijo vsi svečeniki revolucije, vsi povabljeni k slavi, ki je umrla s tisto sliko nad odrom, ki je zdaj ni več in tam si je bel, še neprebeljen pokončen pravokotnik. Klavir me je čakal na odru v temnem kotu, dobro skrit za težkimi zavesami. K igranju me je običajno pognalo malce čez polnoči ali pa še pozneje, seveda, če je delal z menoj Jože. Igor je bil bolj strog. To nočno stražarjenje, kot je on temu rekel, je vzel hudo resno. Vsako uro obvezen obhod, nenehno sprehajanje po avli in nadziranje morebitnih mimohodcev. Smešen se mi je zdel, s tem svojim pretiravanjem. Eh, pedantnost....

Prižgal sem samotno luč v zaodrju. Medla luč je prijazno lizala nagrbančene vinsko-rdeče zaveses, ki so kot mogočni slapovi lile izpod stropa. Ohišje je bilo vedno zloščeno in bleščeče. In tudi uglašen je bil, kajti Jani je včasih na njem igral svoje nove zamisli. Poleg tega, da je bil davčni izterjevalec, je igral v nekem rok ansamblu. Včasih sem se mu pridružil in poslušal, kaj je spravil skupaj. To so bile lahkotne komercialne pesmice, ki so polnile lačne mlade dušice – poceni romantika. Privzdignil sem pokrov in zatapljal po tipkah. Kako čarobno so zveneli ti zvoki v prazni dvorani. Nasproti klavirja je bilo veliko podolgovato okno, skozi katerega sem lahko videl Celovško cesto in veliko parkirišče za nočnim barom. Sedel sem. Zdaj me je zaobjel nenavadne gost mir. Trdo sem položil prste na tipkovnico. Zdaj so se lahko začele moje sanjarije. Najprej sem preigral nekaj skladb, mehkih, voljnih, čutljivih. Oddahnil sem si. Polagoma sem zaslišal šum prometa, ki je vdiral skozi priprto okno. Ljubil sem to nočno šumljanje, te nepravo tihoto, ki me je tako blagodejno mirila. Spet sem zamižal, nagnil glavo nazaj in igral in igral. Zdaj sem igral kar tako, kar je pač prišlo iz mene. V glasbo sem zapisoval čutenja, ki so me sprevevala. Za trenutek sem zagledal Marjano. Njeni posmehljivi pogledi, njeni kratki trzljavi poljubi, njen močan žehteč vonj po grenivki. Popoldan sva hodila po Rožniku. Na tisti klopici mi je postrgala lica z ihtavimi, skorajda bolečimi poljubi. Ampak oči je imela tako prazne, tako široko razprte in polne slutljive nemoči – ta njena moč.... Ampak njena lahca vijoličasta oblekica je ostala na njej – za trenutek sem se smel popasti po nabreklih prsah in zagladiti dolga napeta stegna, več pa ne. Zdaj, zdaj je s Stanetom v postelji, ali pa izziva moške v kakšni diskoteki. Udarim hitreje in glasnejši zvoki meljejo tišino. Stisnem ustnice še bolj napnem vrat in še hitreje zaigram. Zdaj spet vidim Marjano. Marjana na rožniku v praproti in tisto hitro lačno ljubljenje, pa potem obsedeno pregledovanje, če nisva nemara ujela kakšnega klopa. Marjana v neki divji pijani noči joče in potem bruha nad albumom slik iz otroštva – baje jo je oče pretepal in stric zlorabil, ko ji je bilo štirinajst let, kar v vinski kleti da jo je, tam na mizi, med šunko in

hrenom in vinom in zamaški in pirhi – bila je velika noč in ona je prišla na obisk k njemu – baje je uspešen mlad podjetnik.... Marjana v belih kratkih hlačah na morju....

Vrata na drugem koncu dvorane so se odprla. V stežaju se je prikazala Jožetova obrisnina, dolgo, suho sloko telo se je kopalo v močni neonski razsvetljavi v avli.

»Zaigraj še enkrat to,« je rekel. Čudno je bilo slišati glas, ki si je nadel toliko prostora, da je še nekajkrat zvenknil v dvorani.

Sprostil sem se in se vzravnal. Zasukal sem glavo, da bi ga bolje videl. Zdaj se je premaknil naprej in obstal v temi.

»Ne morem,« sem mu rekel.

»Zakaj?« je vprašal iz teme.

»Kar tako sem jo igral, kar tako na pamet,« sem mu pojasnil.

»Že spet,« je posmehljivo rekel. »Bova pila kavo tukaj ali v vratarnici?«

»Kar tukaj jo bi,« sem se navdušil.

»No, boš pa še kaj lepega zaigral,« je vzpodbudno rekel in se pomaknil nazaj proti odprtim vratom.

»Bom, bom, kar prinesi jo.«

Pila sva počasi in premišljeno. Prižgal je še nekaj luči, da sva bila kot dva igralca na odru.

»Tisto, tisto mi boš zaigral še enkrat, veš tisto, ki si ji rekel – Sprehod po ribniku.« Je rekel in se ves vzravnal. Blage oči so me mirno in proseče gledale.

»In zakaj prav to? Saj si včasih raje poslušal "Lili Marlen".« Sem zanergal.

»Ne ve,« je potrpežljivo rekel, »takšne volje sem. Tista je tako mehka, taka, prav za v noč.« Suha podolgovata glava na tankem vratu je zanihala sem ter tja.

Nisem si mogel zamisliti, da bi on lahko nekaj bil policaj. Tiste preproste oči in njegov izgleden obraz je prej dajal vtis barmana, kot pa policaja. Z venčkom belih las nad ušesi je bil res podoben dobrohotnemu modremu starčku. Vsako noč mi je nadrobil košček svojega življenja. Otroštvo v prekmurski ravnici. Selitev v Avstrijo, kjer je njegov oče zidaril. Druga svetovna vojna. Še mladoletnega so vtaknili v nemško uniformo. Bil je tudi na Balkanu. Od tam je pobegnil domov in končal v osvobodilni vojski. Dolga leta je delal na Brdu pri Kranju, kjer je bil tudi strežaj, kadar se je tam nastanil veliki vodja.... Sistemi umirajo, ljudje ostanejo....

Zamišljeno sem mu prikimal in se naslonil nazaj. Zbrano sem se pogreznil vase, da bi ujel tiste mehkobne note, ki so se kdo ve od kdaj pretakajo v meni. Nekajkrat sem udaril in zgrešil tisti pravi ritem, tisto pravo zazibljivost. Poskusiti sem moral še nekajkrat, potem se je melodija vendarle izlila. Zdaj se je igrala sama. Kapljala je in kapljala in se zažemala v težke zavese.

Jože je najprej trpko poslušal. Rosa mu je stopila na rob oči. Sramežljivo si jo je obrisal z brezhibno zloženim robčkom. Vstal je in vzel ročko s preostankom kave. Stopil je za moj hrbet in tam obstal. Skladba se je počasi utrujeno doigrala.

Obrnil sem se. Zdelo se mi je, da je Jože šele zdaj prav odprl oči. V imenitni pozi vrhunskega strežaja je kar stal tam in se omotično smehljajal.

»Lepa je. Lepo si jo zaigral. Zdi se mi, da lepše kot zadnjič,« je rahločutno rekel. Sklonil se je čezme in mi z elegantno kretnjo dolil kavo, zdaj že povsem ohlajeno.

Usedel se je na stol na drugi strani klavirja in nekajkrat zavzdihnil. Prekrižal je noge in se motno zazrl vame.

»Ta pesem,« je zlagoma rekel, »ta pesem me spominja na neko dogodivščino v Avstriji.«

»Oho, ženske kaj?« me je zanimalo.

»No ja, no ja,« je pomrmral in se pretkano nasmehnil.

»Kar povej, kar povej!« sem silil vanj.

»Ah,« je zavzdihnil, »bil sem mulc pri petnajstih in sem bil vajenec v neki trgovini v Gradcu. Moral sem delati. Oče je cele dneve zidaril, mama je pospravljala in likala pri bogatih družinah, pa saj to sem ti že pravil. No, bil je maj in vojna je bila. Razvažal sem zaloge hrane po domovih. Cel dan sem gonil tisti tricikel. In tako sem neko sobotno dopoldne pripeljal na neko razkošno dvorišče. Ustavil sem in poslušal. V prvem nadstropju tiste vile je bilo odprto okno in slišati je bilo klavir. Stopil sem bližje in poslušal tisto skladbo. Ta ji je res podobna. Zdi se mi, da je kar enaka,« je pomenljivo rekel in za trenutek premolknil. »Nikoli prej nisem slišal klavirja, vsaj tako od blizu ne. Čez nekaj časa je vse utihnilo. Na oknu se je prikazala mlada, črnolasa zardela gospodična. Dolgo sva se gledala na kar je rezko rekla, kaj da iščem tam. Povedal sem ji, da sem pripeljal moki in sladkor. Umaknila se jeza zavese. Čez čas je prišel sluga in prevzel vreče. Ko sem že hotel oditi se je spet oglasil klavir. Stopil sem na tricikel in poslušal. Ampak zdaj je igrala drugo skladbo. Nenadoma je spet pogledala skozi okno in mi neprijazno rekla naj se poberem in naj ne zijam tam kot kakšen žid. Vidiš in zdaj lahko spet poslušam tako glasbo,« je šibko rekel.

»In si potem še kdaj srečal tisto damo?« sem ga previdno vprašal.

»Pa veš da sem jo res,« je navdušeno rekel. »Mogoče kakšnih petnajst let je že od tega, kar sem jo zopet videl.«

»Res?« me je vsebolj zanimala ta zgodba.

»Res, res,« je mladostno prikimal. »Saj veš, bila so leta ugodnega nakupovanja v Gradcu, pa sem neko soboto šel z družino. Malemu sem hotel kupiti orglice in sem zavil v veliko trgovino z glasbili. Ne vem kaj mi je bilo, da sem se ravno tisti dan ustavil na oddelku s klavirji. Bil sem prepričan, da je to ona, ko sem jo zagledal ob velikem, črnem klavirju. Za trenutek se je obrnila. Dolgo sva se gledala. Zmedeno se je nasmehnila, ker me je prepoznala. Hotel sem se ji približati in ji povedati, da je takrat čudovito igrala na klavir, pa se je umaknila. Ja, bila je bolj debel in bolj bleda. Takrat, ko je igrala, ni bila dosti starejša od mene.« Zamislil se je in sklonil glavo.

»Ja, ja, življenje,« sem zamrmral. »Veš, čudno se mi zdi, da bi bila ista skladba, ker ta je čisto moja, jaz sem si jo izmislil. Jani mi je dal v note, da je ne bom pozabil.«

»Ne vem, ne vem,« je odkimal z glavo. Meni je všeč.«

»Pa ti, si kdaj igral kakšen inštrument?« sem ga vprašal, da bi zapolnil tihobo, ki se je začela narivati.

»O sem. V plicijskem orkestru sem igral trobento, doma včasih harmoniko in tudi kitaro sem poskusil, pa ni šlo. Kje si se pa ti naučil klavirja?«

»Že v osnovni šoli. Ampak res samo osnove. Kasneje nisem več hotel v glasbeno šolo, ker je bilo treba pisati note.«

»Vaja dela mojstra, vaja,« je prikimal. Zazrl se je skozi ozko okno, kajti ravno zdaj je šel mimo nek par in se že pijano smejal v junijsko noč. »Glej, zdaj gredo v bar, zdaj se zbirajo. Zadnjič, ko sem sam delal, sem jih opazoval, ko so se vračali. Ja, eni pa res znajo živeti,« je raskavo in zdelo se mi je, tudi nevoščljivo rekel.

»Kaj hočemo, nagoni pač,« sem zavzdihnil in se udobno naslonil nazaj.

»Nagoni, nagoni,« je šegavo prikimal. »Pa jih res dajejo, tudi v tej hiši. Zadnjič, ko sem tudi sam dežural, sem našel v eni pisarni mlado arhitektko z enim prav mozoljastim mulcem. Veš, tisto plavolasko, ki dela na oddelku za urejanje prostora,« je pomembno rekel in zasijal.

»Poznam, poznam jo. Čedna mrha, ampak saj je poročena.«

»Saj, saj,« je prikimal. »Eh kaj vse sem že videl,« je zdaj spet zamišljeno rekel. »Ja, pa sem se naučil molčati.« Je še dodal.

»Ljudje si pač prirejajo veselje. Vsakdo včasih potrebuje pozabo,« sem zehaje rekel. Kava ni pomagala. Zaspanost je kapnila vame.

»Na ogled bova morala,« je zdaj Jože togo in resno rekel.

Tleskoma sem zaprl klavir. Nekaj strun se je zbudilo in zavibriralo. Jože je prožno šel čez tiho dvorano in škripal s svojimi, še vedno policijskimi čevlji. Zlagoma in mrmraje si neko popevko, sem šel za njim. Najprej sva pregledala avlo in vložišče in fotokopirnico. Pred garderobo sem se ustavil. Zdelo se mi je, da slišim nekakšno smrčanje. Prislonil sem se k vratom in radovedno poslušal. Res sem slišal raztrgano smrčanje.

»Jože,« sem ga poklical, »tu nekdo spi.«

Sredi avle se je nenadoma zasukal in me začudeno gledal, kot da ne razume, kaj sem mu rekel.

»V garderobi nekdo spi,« sem mu še enkrat rekel, tokrat bolj glasno.

Zdaj se je sprostil in malce spustil ramena. Nekaj je zamrmral in se povsem sproščeno zasmejal.

»A v garderobi,« je krehljivo rekel.

»Ja, ja tu,« sem rekel in poprijel za kljuko, a vrata so ostala zaprta.

Smehljaje se mi je približal. Ta njegov pretkano sproščen nasmeh mi je povedal, da on ve, kdo je notri.

»Spi,« je dvoumno vprašal.

»Smrči, smrči,« sem prikimal.

Pomignil mi je naj se odstranim. Potrkal je na vrata in čakal. Nič se ni zgodilo. Potrkal je še močnejše in se prislonil k vratom

»Marija, Marija, službe je konec,« je trdo rekel. »spet se ga je nalezla,« je nasmejano rekel in se obrnil k meni.

»Kdo?« sem nevedno vprašal.

»Marija, čistilka, tista starejša, ki si jo videl zvečer, ko je čistila tod okoli. Dedec jo je pustil. Sin je narkoman in ji krade denar, pa tudi ukazuje ji, zato se včasih kar zapre v garderobo in noče domov. Ja pa še naleze se ga. ne bi smela prit. Saj veš, da ne sme nihče prinašati steklenic.«

»Povedali so mi.«

»Zbuditi jo morava. Če bi jo zjutraj našli tukaj, bi jo takoj odslovili. Zdaj so mimo časi, ko so takšne pošiljali na zdravljenje, mimo je socializem. Marija, Marija,« je krepko rekel in pobutal s pestjo po vratih.

Notri se je nekaj zganilo. Slišati je bilo nekakšno šuštenje in pokašljevanje. Potem se je zaslišal žvenket očitno prazne steklenice.

Jože se je obrnil k meni in mi pobalinsko pomežiknil.

»Marija, odpri!« je glasno rekel.

»Saj bom, gospod Jože, saj bom,« se je oglasil zaspan raskav ženski glas.

»No, le hitro!« jo je Jože vzpodbujal.

Vrata so se odprla. Iz prostora je zadehtevalo po scalnini in po cenenem vinu.

Marija si je nerodno popravljala razmetane, že malce osivele lase. Bled testen obraz je bil neizmirno žalosten, oči pa kot da jih ni – samo dve drobni začudeni reži. Pordeli nabrekli prsti so vlekli skupaj zmečkano povaljano modro haljo in jo skušali čimprej zapeti. V kotu za njo je bil kup krp na katerih je očitno ležala, med vsemi metlami in velikim sesalcem.

»Si se ga spet navlekla, kaj?« je bil Jože navidezno strog.

»Malo pa moram popit. To delo me tako utruji, skoraj vse moram sama. S tisto ta mlado ni nič, veste, tista samo dedce lovi. Kar gre, Marija pa naj čisti,« je jecljaje rekla in se skušala nasmehniti.

»Piti že piti, ne pa se ga napiti. A si spet pritihotapila steklenico, zavito v časopisni papir?« je Jože zavrkljivo rekel.

»Našla sem ga, našla gospod Jože,« je zaletavo rekla in se začela prestopati.

Jože je do kraja odprl vrata. Zrinil se je mimo Marije in pobral steklenico. Premaknil se je pod žarnico in obrnil nalepko proti meni. Nasmehnil sem se. Poznal sem to ceneno vino. »En starček,« je pisalo na nalepki. In tisti starček je bil presenetljivo podoben Jožetu – ista oblika glave, ravno toliko las, pa še takšni brki. Cel Jože je bil narisano na tisti nalepki. Tudi mi smo včasih takšnega pili, predvsem pa takrat ko je bilo malo denarja in velika žeja. Ej, vino revnih noči.

»Takega ne pijejo v tej stavbi,« je Jože resno rekel in postavil steklenico na tla. »Gog ti ga požegnaj Marija, ampak drugič pojdi ob devetih domov, ne pa da tukaj spiš. Kako boš pa šla domov zdaj, taxi je drag,« jo je dražil.

»Ne vem,« je jecnila. Trpko je nakremžila obraz in se še vsa majava naslonila na zid.

»Danes je spet sin s tisto; tisto kurbo si je privlekel, tisto, ki mu kupuje tiste praške za glavo. zDravnik je rekel, da so živci in da bi moral v bolnico. On pa noče, nikamor

noče. Samo tiste praške pije in čuden tobak kadi. Tudi tistega mu nosi tista, no tista punca. Potem kar ležita pa tisto razbijanje poslušata.« Je jedko navrevalo iz nje.

»Marija, tako ne gre več,« ji je sočutno rekel Jože in se nadvse resno držal. »Zdaj se uredi. Domov te bom peljal. Če bo potrebno, bom že jaz govoril s sinom, ti se pa le brž uredi. Pol dveh je že,« je hladno rekel.

»Jože, vi ste tako dober človek, tako dober,« je jokavo rekla in skrila obraz v dlani.

»Marija, zdaj ne bomo jokali. Uredi se! Domov bova šla.«

Še nekajkrat je posmrknila. Skušala se je na hitro vzravhati pa je skoraj padla. Jože je zaprl vrata in jo pustil samo. Dolgo je odkimaval z glavo in hitro stopal prti vratarnici.

»Koliko takšnih Marij bo še,« je rekel in me modro gledal.

Ko sta odšla, sem se usedel v vratarnico in zalistal po časopisu, ampak misli so se mi vrtele okrog tiste nalepke. »En starček - « Kdo ve, mogoče bom tudi jaz nekoč – »En starček!«

GOREČI ŠKORNJI

Avtobus je poskakoval po granitnih kockah in se trkljal tja dol proti Vrhniki. Temnorjavo listje je čakalo na prvo, malo močnejše jesensko deževje in na tiste hladne megle, ki slačijo drevesne plašče in skrivajo upanje v svoji gosti, vlažni preji. Ja, jesen: čas rož, tišine, spominov, tihe hoje po belem pesku med grobovi, razkazovanje mode, zlata, napuha, zlaganosti, tiho pomrmravanje, svečke in kdo bo kupil dražjo ikebano....

Po nekaj tresljajih smo se znašli na Vrhniki. Mimogrede sem se zazrl v Cankarja: v njem je bila vedno jesen; tiha, zamišljena, neizmerno otožna jesen, nekakšna stalna opominjajoča minljivost....

Glasi me je vrnil iz zamišljenosti. Nekaj novih potnikov je, hkrati s hladom, vstopilo v drdljavo notrino avtobusa. Posedli so po sedežih in se predali zamišljeni, popotovalni, lahni odsotnosti.

Skušal sem domisliti neko zgodbo iz otroštva, iz tiste zagatne doraščajoče dobe, ko me je mamam vozila v to sajasto, megleno, takrat sila mi neprijazno mesto. Nekaj slik sem videl, nekaj podrobnosti se je napredalo v možganih, a celote nikakor nisem mogel sestaviti; uhajala mi je ta zgodba, kot voda skozi rešeto.

Prvo kar mi je udarilo v nos, ko sem stopal po ulici, je bil vonj pečenih kostanjev; ta slasten, gost vonj, ki premaga vse ostale mestne izpuhtine. Nedaleč stran je stala zelena uta in pred njo okrogla, črna, litoželezna pečica, s priprtimi vratci, za katerimi je žarela žerjavica. Te pečice, te zelene ute so vsako jesen prinašale v mesto pozabljeno toplo domačnost. S pravo pobožnostjo sem včasih kupoval tiste kostanje. Se toplega sem jemal med prste, da se je zlagoma cedila toplota skozi kožo ter ulenjeno kri. To je bilo včasih, zdaj sem spešil mimo, po dolgi, proti Ljubljani se stekajoči, ulici.

Prebrskal sem že nekaj knjigarn in nazadnje sem pristal v Trubarjevem antikvarijatu. S strastno nenasitnostjo sem brskal med knjigami, po starih orumenelih listih, ki so mi imeli toliko povedati. To je moja molilnica, sem pomislil. Postavil sem nabrske knjige pred prodajalca in utolažljivo čakal, da mi jih zavije. S tistim kupčkom pod pazduho sem se potem odpravil proti »Škucu«, kot vedno kadar sem v Ljubljani. Spotoma si ogledujem izložbe. Nekajkrat se ustavim in se zagledam v porčelja hiš, v molčeča okna, polna svetlobe neba, ki se odbija, kot da bi tam v tistih okvirjih visele majhne luže. Kdaj pa kdaj se za hip pomudim na obrazu, ki z milino in hotljivo radovednostjo zasveti mimo mene. Včasih se mi zazdi, da gre mimo majhen plamenček, ki bi zmozel spodneti dračje moje strasti.

Vedrina tega jesenskega dne je počivala na obrazih mimoidočih. Malo pred Starim trgom me je dohitela in zvončkljaje prehitela Marija, študentka etnologije. Rjavi, razvihrano skodrani lasje so ji obviseli nad prisrčno pronicljivimi očmi. Mrljikav venček smehjaja ji je zaplesal okrog strogo stisnjenih ustnic. Sestopila je s črnega starega

kolesa in žuboreče rekla: »Hej, kaj si spet v Ljubljani? O madona, koliko časa te že nisem videla?«

»O pozdravljena!« sem skrhano rekel, ker se še nisem docela izmaknil miselni brbotavici.

»Spet kupuješ knjige?« je zagnano vprašala in naslonila kolo na lepo zaobljen bok.

»Ja, to me je prignalo,« sem priznal bolj sebi kot njej.

»Bi šla kaj spit?« je prijazno in malce oprezno vprašala. Nagnila je glavo, da so se ji lasje usuli na desno stran obraza.

Zagledan v razsutek kodrov sem se spomnil tiste majske noči, ko me je moja tedanja deklica vrgla iz stanovanja. In potem sem se znašel pri Mariji, se ji ob svečah, čaju in keksih bolešno razodel in slabotno segal v tiste kodre.

»Lahko, saj imam čas,« sem zvedreno rekel in si popravil knjige.

»Greva v Uniona?« je zapela.

Vedel sem zakaj hoče prav tja. Tam me je nekoč našla z mojo bivšo deklico, vsega zbeganega, potlačenega, bledega, sklonjenega, da sem bil podoben svetniku: ena sama nemoč me je bila. To je bilo že takrat, ko sva se z mojo sokoruznico že razšla in sva prav tisti dan in prav tam urejala materialni razhod: Ta knjiga je moja, ta posoda je moja, sesalec vzemi ti, to ogledalo bom vzela jaz, to lahko obdržiš, to.... Ja, ja, vsak razhod je težji od zblizanja!

Poiskala sva tih odmaknjen prostor ob oknu in se tiho gledala. Nekaj prizanesljive toplote je bilo v njenih očeh in nekaj navdušenosti na obrazu.

»Si se že vživel v provinco?« je zamišljeno in blago vprašala. S tresljivim gibom je pobrodila z žličko po čaju.

»Ne, ne vem,« sem neodločno zamrmral. »Mestece mi je všeč, ozračje je prijetno, toplo. Všeč so mi stare temne ulice. Ljudje, hm, ljudi kot da ni. Potuhnjeno živijo v svojih hišah. In ko pridejo dolge zimske noči, je tam samo luna, burja in jaz,« sem veselostno rekel. »Lahko bi se kdaj spravil v diskoteko, a mi gre na živce vsa tista erotično našemljena mularija, in tisto sluzasto vsiljevanje Italijanov. Ne maram črede!« sem pribil.

Pomilovalno me je pogledala.

»In kje delaš, od česa živiš?«

»Trenutno učim na večerni šoli. Tu in tam koga inštruiram matematiko.«

»Saj si se kar znašel,« je rekla in tako ljubko prislonila ustnice na rob skodelice, da sem v mislih že poljubljaj tisto razgretost.

»In ti, kako pa tvoj študij?« sem jo prizanesljivo vprašal.

»Hm, ja, tako, tako,« je zmignila z glavo. »Dva izpita sta mi ostala, pavzirala bom!« je zgrčeno povedala. »Sicer sem pa letos sodelovala na zelo zanimivi terenski raziskovalni nalogi,« je vzneseno pridala.

»Ja, kje?« me je zanimalo.

»V Halozah. V neki idilični, a tako odročni vasici, tako duhovno prazni, da me je bilo kar malo strah.« Odpila je ohlajen čaj in zagnano nadaljevala. »Stanovala sem pri neki postarani kmetici, ki je tako čudno govorila v njihovem narečju, da sem jo komaj razumela. Tista stara hiša,« je zamišljeno rekla in za hip pogledala skozi okno, »tisti

neznosni vonj po zatohlem, po plesnivem, po svinjaku, ki je bil tik ob hiši, po gnoju pred hišo. Joj, ti ne veš kako me je bilo strah, ko sem se spravljala spat,« je zaneseno rekla in se nagnila nad mizo in me razprto pogledala. »Vsak večer sem se s svetilko v roki podajala v zgornjo sobo, po starih škripajočih stopnicah.

»A ni bilo elektrike?« sem vživljen v pripoved, vprašal.

»Je bila, seveda je bila. V kuhinji je bila luč in še v njeni sobi spodaj je bila tudi luč. In v kuhinji je bila še ena vtičnica in star radio je imela, tak velik, prašen, ki je še vedno igral. Ob sedmih zjutraj je poslušala poročila in ob četrtni zvečer glasbo.«

»In zakaj te je bilo tako strah?« se začuden vprašal.

»Ne vem, strah me je bilo. Bala sem se vsega. Vse je bilo tako novo za moje občutke. Veš, tam ljudje drugače gledajo, imajo drugačen pogled; nekam medel, hladen, neprizanesljiv, tak hudo prezirljiv se mi je zdel,« je resnobno rekla. »V nas so videli samo tujce, ki vsiljivo brskajo po njihovih domovih in po njih samih!«

»Verjetno je veliko ostarelih ljudi. Rekel bi, da mladih skorajda ni.«

»Ne, motiš se. Celo moja sošolka je iz te vasi. Ona je asistentu predlagala to raziskovalno nalogo. O tudi mladi so tam, tu,« je prikimala. »Vozijo se v službe v oddaljen Ptuj in ostale malce bližje tovarnice, ki jih je "sistem" postavil, da bi v ljudeh ubil tisočletno ljubezen do zemlje. Res pa je, da je tu zelo malo mladih punc. Kar odnese jih v svet. Zgodaj se poročijo in odidejo v mesta. Tako odtajajo tam tisti krepki fantje prepuščeni samim sebi in stihiji.«

»In alkoholu,« sem smehljaje se dodal.

»Alkohol, ta je največji car tam. Temu se klanja staro in mlado. Tam ni nič nenavadnega, če sredi belega dne vidiš kakšno starko močno pijano. Kar nekajkrat sem jih videvala, in zanimivo, prav starke sem videla, možakarjev kot da ni; potuhnjeno in trudno posedajo pred hišami ali pa so kje v bregu in obnavljajo vinograd. Eno sem videla, ko se je kregala s kurami, in ena je s košem na ramenih in s koso v roki prepevala po vaški cesti, se ustavljala pred hišami in prosila žganja. Ti ljudje resnično živijo odmaknjeno, v žganju in kiselkastvo vino potopljeno življenje. Nihče se ne briga zanje, verjetno jih nihče ne potrebuje. Se vedno se gredo nekakšno samozadostno gospodarstvo. Ampak,« je hripavo rekla in si navila okrog prsta nekaj kodrov, »polni so pesmi, kar naprej pojejo; vsak dan slišiš pesem. Nek dopoldan je naša skupina presenečena obstala na kolovozu in ostremljeno poslušala pesem; ženske so v dolinici žele pšenico, povezovale snope in pele. Niso se zmenile za nas.«

»To je pa tudi vse kar duša potrebuje: Kruha in pesmi!« sem cinično rekel.

»Ja, ja, ampak tam je duša potopljena v čisti špirit. Videti bi moral tiste skaljene, nikoli prav trezne oči. Čisto drugače sem dojela Slovenstvo.«

»In zdaj mi boš začela tveziti, da smo Slovenci zapit narod. Ej, poznam te prežvečene teorije!« sem nergavo rekel.

»Ne, ne gre za to, zapiti ali nezapiti, gre za odnos neke družbe do neke pokrajine. Z nami so bili tudi sociologi in psihologi in so lahko uvideli, da njihove knjige sicer lepo in učeno pišejo o človeku, a človeka moraš pogledati v oči; govoriti moraš z njim, da ga kolikor toliko spoznaš!« je zaneseno rekla.

»Ja, ja,« sem ji pritrtil. »Bi še kaj naročila?«

»O pa bi, martini bi,« je poživiljeno rekla.

Čakajoč na naročeno pijačo si je prižgala dolgo, belo cigareto, si nekajkrat popravila lase in se posmihala.

»Veš, in tiso kar se je zgodilo v gostilni, tiso me je res prizadelo,« je tenkočutno rekla. »Še nekaj noči po tistem nisem morala spati. Kar naprej sem videvala tiste slike. Joj, grozno je bilo. Sanjala sem plesoče žitne snope in spačene obraze.«

»Občutljiv urbaniziran človek pač,« sem morebiti malce preveč posmehljivo rekel.

»Ne bodi tako zajedljiv! Raje počakaj, da ti povem, kaj se je zgodilo!« je jezljivo rekla in odsrknila martini.

»No, govori!«

»Dva dni pred koncem raziskovalnih nalog sva šli s sošolko zvečer v vaško gostilno; vsaj na zunaj spodobno, večjo hišo. Ampak ko sem vstopila v tisti obupno smrdeč temoten prostor, bi se najraje kar obrnila. V nekakšni izbi so bili našarjeni stoli, nekaj vegastih miz in dolg lesen obešalnik na temni steni. Sedli sva k oknu. In tam sem se ustrašila velikega pajka, ki je pletel veliko mrežo. Medleča luč je v meni vzbujala medle občutke. Nekaj možakarjev je slonelo ob visoki sivomodri točilni mizi in molče srkalo pijačo. Naročili sva si pivo in minute so živahno stekle. Čez čas se je v gostilno narinilo nekaj rdečeličnih mladcev, zmedeno pogledujočih po mojih golih stegnih; bila sem v kratkih hlačah. Strmeli so vame, kot da prvič vidijo žensko. Počutila sem se neumno in bedno. Tako sem se počutila samo še v Turčiji na plaži, ko sem šla pomotoma pod moški tuš. No in potem,« je stišala glas, »je k nama prikolovratil postaven svetlolas dečko. Morda dvajset, največ petindvajset let je imel. Oblečen je bil v delavnega pajaca, skuštran in bebavo smehljajoč se. Hrupno je odmaknil stol, ga brcnil in prisedel. Plosknil je kozarec na mizo, si z roko obrisal ustnice in pogladil svetle brke in z globokim glasom rekel: No, no kurbice, ste prišle malo na oddih. So tisi mestni tički boljši od naših kaj? In se zdravo zasmel. Tako zdravo, globoko se je zasmel, da takega smeha že dolgo nisem slišala. Ampak v tistem smehu je bilo nekaj brezobzirnega. Anica, ta moja soborka, ga je mirila in ga hotela kar odsloviti. On pa jo je divje pogledal in ji zabrusil: Kaj boš otresala gofljico, saj se ve kaj si se naučila v Ljubljani! Anica je nekaj vreščala, a on se ni dal odgnati. Kaj je kurbice, boste kaj spile? Lahko pa gremo tudi k meni domov. Ha, to bo fuk stoletja! Anica se je potem razbesnjena dvignila in mu jezno rekla naj se vendar že pobere. On pa je zavpil: Kurba zajebana! Če nočeš dat, pa nič! In je zagnal kozarec po tleh. Steklo se je razpršilo in vino mi ji omočilo noge.«

»Običajna scena!« sem rekel.

»No čakaj, potem se je šele začelo,« je s pripovedniško vnemo rekla. »Tisti dečko se je potem zrinil med druge, ki so ga glasno dražili, da ni nič opravil pri babah, da se samo hvali, da ni nič z njim. Začel jih je zmerjati in enega je tudi udaril, da je zagrmel med stole. Dva sta takoj pristopila in ga pobrala. Potem se je vse skupaj malce umirilo, tolkli so se po ramah, se objemali in si naročali pijačo. Kruljavo so zapeli in se majali sem ter tja. In v ta žur je vstopil mož, že na pogled preplašen, v prevelikih škornjih, v ponošeni strgani obleki. Potegnili so ga medse in mu takoj dali v roke kozarec. Na dušek ga je spil. Porinili so predenj že drugega. Tudi tega je lakomno spil. Smeje so ga vzpodbujali in očitno nekaj naklepati. Potem so ga prijeli in ga obrnili proti nama. Kazali so na naju in ga rinili proti naši mizi. On pa se je trdovratno branil in jokavo prosil naj ga pustijo pri miru, da mu za babe nič ni! Je slabotno kričal. Stisnil se je ob lesen, nalomljen opaž, oni pa so ga še kar naprej cukali in smeje grabili po njem. Potem je nekdo šel ven in se hitro vrnil z oranžno kantico. Stopil je naravnost k preplašenemu možicljju, odvil zamašek in mu začel nekaj nalivati v škornje. Možakar je poskočil in polil vino. Z ubitim pogledom se je

zagledal v naju, kot da pri naju išče rešitve. Tisti tepec, ki se je prej repenčil pri naši mizi, je uprasnil vžigalico, se sklonil in jo spustil v škorenj. V trenutku se je dvignil oranžnomoder visok ogenj. Nastala je čudna tišina, kot da bi nekdo ustavil film. Vsi so bili tiho in so zabuljeno gledali. Hip za tem se je zaslišal predirljiv krik. In nato se je vse nenadoma zganilo. Vsi so nekaj mahali in kričali. Anica je vsa bleda in nemočna zasopla stopila nekaj korakov proti njim, nekaj je kričala, ne vem več kaj je kričala. Tistega gorečega možakarja so nekoliko položili na tla in ga začeli z vodo in z vinom, a plamen je še vedno grabil po njegovih hlačnicah. Obupno je zasmrdelo po goreči gumi in po ožganem mesu. Nekdo je poprijel za škornje in ga skušal sezuti. Ogenj se je razlezel okrog zvijajočega in tulečega reveža na tleh. Od nekod se je vzel gostilničar, debel, zabuhel preklinjajoč plešec in iz plastičnega vedra zлил umazano vodo na plamene. Ogenj je za trenutek res pojenjal, a še vedno je gorelo. Nekdo se je vendarle znašel in potolkel ogenj z jopičem. Anica se je obrnila k meni in tako čudno, tako bedasto gledala vame, da sem mislila, da ne bo nikoli več spregovorila. Kar stala je, kot kip je stala. Nato je bilo slišati rohneč glas gostilničarja. Nekoga je poslal v župnišče, naj takoj pokličejo rešilca in nekoga je poslal po neko žensko. Tisti možakar je ječeč ležal na tleh in prosil boga in Marijo naj ga vzameta v nebesa. Z Anico sva šli takoj ven, v noč. Šele zunaj me je poprijela prava groza. Tisto noč sem prespala pri njih doma. Joj, še zdaj me je groza!« je zgrčeno rekla in zablodila z očmi po prostoru.

»Hm, človek,« sem kimnil. Nerodno sem se dotaknil njene noge.

»Človek?« je zamomljala in pogledala vame, kot da se je res pravkar obudila iz neke strašljivosti.

Dolgo sva molčala in poplakovala usta s pijačo.

»Boš šel že danes nazaj?« je mehko vprašala.

»Seveda,« sem možato rekel, čeprav se je v meni že nakotil dvom.

»Pokukaš v Ljubljano, kupiš kakšno knjigo in jo pihneš nazaj v mesto burje,« je zvedreno rekla.

»Tako mi je všeč,« sem rekel in skomignil z rameni.

Užaljeno je zavesila oči in sklonila glavo, da so ji rjavi frfotci prekrili čelo in napletli sence čez zaprte oči, vse do nosa. Na blago stisnjene ustnice se ji je v tem trenutku prilepil zablodel žarek sonca, ki se je odbijal od šip hiše okraj ulice. Z medlimi, drsajočimi gibi je pospravila cigarete in vžigalnik. Odločno je odsunila lase in razmrvljeno rekla: »No če boš še kaj po Ljubljani kolovratil, lahko prideš k meni na čaj. Saj veš kje stanujem.«

»Ja, se bom oglasil,« sem brezskrbno rekel.

Zlata svetloba je tlakovala Prešernov trg. Stopil sem do ograje in se zagledal v zeleno, mirno gladino Ljubljanice. Nekaj orumenelega listja se je leno vozilo ob betonski brežini. Zlatorjavi, suličasti vrbovi listki so bili podobni pravljničnim čolničkom, ki vozijo preteklost.... Utrujen sem zaklamal proti avtobusni postaji. Pustil sem za seboj spomine. Na avtobusu sem malce zadremal; in v ta dremotec so se mi vpletle sanje. Videval sem goreče škornje, o goreči škornji...!

KAČA

Deževje je potihnilo. Gozd je sopeč izdihoval avgustovsko sparino. Spet je oživel živahen ščebet v pletežu zelenja. Pokukal sem izpod rumenega dežnega plašča, ki sem ga razgrnil čez veje in sem si tako uredil začasno počivališče. Videl sem, da je nebo še vedno sivo. Tu in tam se je že zaiskrila kakšna strela in zarisala ognjeno sled v temino gozda. Usedel sem se nazaj k majhnemu ognju in gledal, kako modrikast plamen najeda navlaženo suhljad. Srknil sem kavo. Pregledal sem zemljevid, da bi se prepričal, če sem na pravi poti, kajti globačast Trnovski gozd te kaj lahko zapelje v svoje temne skrivnosti, v vlažne, tihotne škarpeljaste jame, ki ob večerih izcejajo drobne svaljke megle. Pred večerom bom v Čepovanski dolini, sem pomislil. Pospravil sem ropotijo v nahrbtnik in z ostankom vode pogasil šibak ogenj.

Nekakšna nečimrnost se je zalezla vame. Noge so postale trudne in težke. Zlagoma sem le prišel do velike svetle poseke. Zabredel sem v pritlehno mokro grmičje malin. Privzdigoval sem veje in segal po drobnih, svežih, rdečih sadežih. Ravno prav so bile dozorele. Vneto sem jih jedel in mlaskaje tešil žejo, ki me je pestila. Bil sem tako zatopljen v to početje, da sploh nisem opazil, da se popoldan oži in da se nebo razpira. Nekakšno vzneseno presenečenje je zaplivalo v meni, ko sem zagledal ostro svetlobo. Zlat trak sonca je položil svoje biserne iglice v nabrekle kaplje vode na listju. Nenadoma je bila vsa jasa polna bleščave. Življenje je svetilo vame.... Narava, sem tedaj pomislil, narava ima največji slikarski talent. Smisel njene lepote je v nenehnem dopolnjevanju, v spreminjanju....

Za temnimi gmotami gozda se ježe mračilo, ko sem po strmi stezi, med starimi bukovimi drevesi spešil v dolino, v kateri je dremal gost vlažen poletni puhtec. Začudeno sem obstal na slabi, razriti, z grobim kamenjem posuti gozdni cesti. Kje sem zdaj? Sem zašel? Saj bi že moral biti v dolini. Saj sem šel prav, tam čez sedlo, potem na levo, potem čez tisti hribček.... Ja, tam, tam na tisti goljavi bi moral iti bolj levo! Kaj zdaj? Kam zdaj? Če se prav spomnim, pelje ta cesta v Mrzlo Rupo. Torej bom prišel v Mrzlo Rupo. Tepec! Gremo!

Popravil sem si nahrbtnik in se odločno odpravil po cesti. Nekam bom že prišel, sem si rekel.

Še preden se je mrakoba razlila čez kopaste hribe, sem se znašel v nenavadnem svetu. Pred menoj so se razlivala razkošne zapuščene senožeti, ki so že pozabile ostrino kose.

Zagledal sem tudi nekaj hiš; belih, samotnih, potisnjenih v zeleno raščo. Nad vsem je trepetala zgoščena tišina. Občutek sem imel, da tukaj spijo stoletja. Domišljal sem si, da je vse skupaj ena sama prijazna pravljica in da bom stopil v eno od teh hiš, kjer spi lepotica, in jo bo moj poljub obudil. Hiše so bile drugače grajene kot v Vipavski dolini: strme strehe, majhna okna in ob njih so bila gospodarska poslopja, večinoma že porušena. Tu in tam sem videl zvožen kolovoz, verjetno so tiste hiše služile za

vikende. Stopil sem okrog ovinka in preišljeval, kaj naj naredim. Mrak se je vsebolj narival ob boke doline. Od nekod je zadišalo po postanem senu. Na levi strani sem zagledal samotno kmetijo, pripeto pod gozd; v njej, v njenih majhnih oknih, je brlela luč. Nekaj otave se je sušilo pod hišo. Hip zatem sem zaslišal razdivjano lajanje psa, ki se je, črn in strašljiv, pripodil in zagnano nategoval verigo. Tu je nekdo doma, sem olajšamo pomislil. V dolgem, spotegnjenem temnikavem grebenu za hišo s je že tkal plašč noči. Cesta se je v loku dvigovala do hiše in je s svojo belino ostro razmejevala senoženet. Nekaj časa sem si oddihoval in gledal proti domačiji, ki je bila le še kakšnih petdeset metrov nad menoj. Tisti osladen vonj starega sena je prihajal iz majhnega ostrostrehega senika ob cesti. Bil je tik pod cesto. Nekaj prhljivih desk je bilo polomljenih. Lahko bi vstopil in kar tu prespal, a zdaj me je pes že naznanil, in zato sem se odločil, da bom stopil gor do hiše. Otava podo sadovnjakom je čisto drugače dišala; za hip se mi je zazdelo, da diši po tobaku. Stopil sem na mehko preprogo trave in negotovo šel proti sadovnjaku in proti hiši. Zdaj sem se hiši že popolnoma približal. Ustavil sem se ob stari, z mahom obrasli hruški. Bo veriga vzdržala, sem se strahoma spraševal. Globoko sem vdihnil in zdaj je vame pljusknil nov val vonjav; zadišalo je po pravkar zavretem mleku, po izparinah vlažne zemlje, po zorečem sadju. Z roko sem se naslonil na deblo in se razgledal. Pogledoval sem v majhna okna, iz katerih so čez srebrnosiv les viseli rdeči nageljni. Nobena senca se ni zganila v medli svetlobi. Napeto sem pogledal proti priprtim vratom. Potem sem se spogledal z razdivjanim psom. Postavljal se je na zadnje tace in lajal in lajal. Zamrmral sem »Priden, kuža, priden!«

Čez nekaj utrujajočih trenutkov so se odprla vrata in v stežaju je zasvetil bel obraz čile starke. Pomomljala je z usti, pogledala mene in nato psa. Z roko si je zrahljala črno pentljo rute, ki ji je kot velik metulj visela pod brado. Ko se je dobro razgledala, so njene gubice zmogle prijazen smehljaj.

»Ste zašli?« je vprašala z razpraskanim glasom; bilo je slišati, kot bi lomil suho dračje.

»Dober dan,« sem rekel. »Menda sem res zašel,« sem hitro dodal. Ne vem zakaj sem se v tistem trenutku spomnil pravljice o Janku in Metki.

»No, Runo, mir!« je starka umirila psa.

»Je pa hud,« sem rekel.

»Ni navajen ljudi. le malokdo pride sem, kakšen lovec ali gozdar,« je pojasnjevala in si obrisala roke ob črn predpasnik. »No stopite gor, v hišo, zmračilo se bo,« je prijazno rekla.

Obšel sem hruško in stopil proti hiši. Delal sem velik lok, da bi se izognil psu, ki je stal blizu vhodnih vrat in srepel vame. Na hrbtu, pod nahrbtnikom, se mi je sušil studenec potu.

»Kar naprej, kar naprej,« me je starka vabila, z mahljajem koščene, blede roke. Stopila je na veliko, skoraj kvadratno kamnito ploščo pod vhodnimi vrati. Postavila se je k psu in ga prijela za ovratnico. »Nič se ne bojte,« me je hrabrila. »Veste, pes se boji človeškega strahu.«

Previdno sem stopil na razgret kamen. Držal sem se oprtnic nahrbtnika in globoko dihal. Mislil sem, da bo tista črna zverina zdaj zdaj planila nadme. Če bi imel fotoaparata s seboj, bi oba slikal: Črna starka in črn pes.

»No vidite, da vam nič noče, saj je čisto prijazen. Lajat pa mora, da vem, kaj se dogaja okrog hiše, to pa mora! Kar stopite bližje in se spoznajte z njim. No, kar, kar!«

Omahljivo sem naredil nekaj korakov. Starka se je odmaknila in naju pustila. Obstal sem. Zdaj me je lahko dosegel. Zamehadral je z repom, napel verigo, sklonil glavo in mi najprej ovohal noge. Potem je odločno dvignil glavo in me pogledal naravnost v oči. Nekaj toplo prijaznega sem videl v tistih očeh. Obzirno sem položil roko na črno umirjeno glavo. Pobožal sem ga in umirjeno rekel: »Priden, Runo, priden Runo.«

»No vidite, kako je prijazen. Če bi prihajali s slabimi nameni, vas ne bi spustil v hišo. Pes ima modrost, ki je človeku tuja.«

»Ima, ima,« sem kimaje pritrdil in se vzravnal.

Runo je spoprijaznjen z menoj odrožljaj do svoje ute, kjer ga je čakala skleda z vodo. Mlaskaje je pil.

»Pojdiva v hišo,« je starka rekla in smehljala. Razprla je vrata. Iz notranjščine je buhnil pregret vonj po mleku in po nekem starem vonju, ki prebiva v vseh starih hišah.

Stopil sem za njo. Obstal sem na sivih betonskih, hladnih tleh. Vrata v razsvetljeno kuhinjo so bila odprta. Odložil sem nahrbtnik. Z zanimanjem sem gledal velik, z modrimi keramičnimi ploščicami obzidan štedilnik, ki je bil opasan s svetlečo, medeninasto palico, na kateri je viselo nekaj krp ob veliki aluminijasti zajemalki. Stare, pozabljene umetnine pridnih rok, sem pomislil. Starka je nekoliko živahneje stopila pred menoj. Z nemirno roko je z mize pobrala nož, pospravila kruh, skrbno zbrala drobtinice. Zaprla je knjigo in jo odrinila na rob mize.

»Kar sedite za mizo,« je s tresljivim glasom rekla in mi odmaknila stol. Potem se je gibko zasukala in odmaknila lonc z mlekom, ki je že sililo v belo kupolo.

»Od kod prihajate?« jo je zanimalo.

»Iz Ajdovščine,« sem rekel.

»A iz Ajdovščine? Dolga, dolga pot je to. Ko sem bila še mlada, sem jo večkrat prehodila, takrat ni bilo avtobusov,« je zavzdihnila in me medleče gledala. »Boste malo kozjega mleka?« je vprašala. »Veste, zdaj imam samo še kozo, tako, zaradi mleka. Moje trudne roke ne zmorejo več dela.

»Ja, bi,« sem se navdušil in se vsebolj sproščal. Prostorna, razgreta kuhinja mi je ponudila starodavno prijaznost.

Pred menoj se je znašla velika, debela, bela porcelanasta skodelica kadečega se mleka. Srebnil sem in začutil mastno sladkega okusa, ki ga dotlej nisem poznal. Starka je sedla na nasprotni konec mize in me vseskoz vzradoščeno gledala.

»In živite kar sami tu?« sem vprašal.

»Ja, kaj pa hočem« je potrto rekla. »Otroci so se razbežali. Doštudirali so in zdaj posedajo po pisarnah, dva pa druge učita. En sin je v Ameriki in tudi ta tam nekaj uči, druge uči, veste!« je vzneseno rekla. »O, pa sem vesela, da so si izbrali tak kos kruha. Te rebri so bile dobre za drugačne čase.« Obliznila si je suhe ustnice in nadaljevala: »Saj me obiščejo, kar dostikrat pridejo in mi prinašajo vso to moderno kramo. Najraje imam knjige. Hvala bogu mi oči še dobro služijo in lahko berem, včasih dolgo v noč. Ja, ko sem bila mlada, za te reči ni bilo časa. Takrat sem poznala samo srp in motiko. Svinčnik in papir sta bila kot nekakšna svetinja. Komajda sem se utegnila naučiti brati in pisati. Ja, ja, stari težki časi,« je mrmraje zavzdihnila.

Nekaj vsevedno umirjenega je bilo na njej. Snela si je črno ruto in pustila belim lasem, da so se razsuli.

»Dobro je to mleko,« sem rekel, »prvič ga pijem.«

»Prvič,« se je začudila.

»Ja,« sem prikimal.

Čez obraz ji je hušknil razživiljen smehljaj. Polna zrelega zadovoljstva je popestovala žilnate roke v črnem naročju.

Zamislil sem se: Življenje ima svoj pradavni ritem. Stari ljudje to dobro vedo in zato samo čakajo in živijo. Mi pa bezljamo, ker mislimo, da nam bo vse pobegnilo, a vse je dorečeno, prav vse....

Z vsakim požirkom mleka mi je trudnost bolj in bolj lezla v možgane. Težak sopuh v kuhinji me je zmalinčil in mi odvzel vsakršno radoživost. Vedel sem, da bo ta dobra smehljajoča se ženica hotela še in še govoriti.

In res sva dolgo v večer trkljala besede po kuhinji, ki jih je toliko vzredila in jih pahnila v svetlobo sveta.

Ko sva se resnično izbesedičila, je vstala in majavo stopila proti sobi, veliki, hladni, skrivnostni, po svetosti dišeči. Po vseh stenah so bile razobešene slike njenih otrok, nekako v sredini je kraljevala poročna slika, z velikim, lesenim, z rezljanimi listi okrašenim okvirjem. Takoj za vrati je bila velika rjava kmečka peč. Na mizi, med okni, je bila z belim prtičem pregrnjena televizija. Kakšna spoštljivost do tega tehničnega kratkočasnika. Stopila je tja, obredno potegnila prtič s televizije, vajeno pritisnila gumb in takoj stopila nekaj korakov nazaj. V sobo se je nemudoma zlilo snopje elektronskih barv in malce premočan zvok. Iz peči je potlej potegnila velik, starinski gugalnik, obložen z blazinami in pregrnjen z odejo. Domenila sva se, da bom spal v zgornji sobi, a najraje bi se zleknil kar tam, na leseni klopi.

»Boste gledali televizijo?« me je vprašala, misleč, da sem eden tistih mestnih zasvojencev s to utripajočo škatlo.

»O, ne, preveč sem utrujen. Kar spat bi šel.«

Šla je pred menoj in prižigala luči. Ko sva prišla do zgornje sobe, je vsa poživljena rekla: »Veste, v tej sobi najraje spi Srečko, tisti, ki je v Ameriki.« Z ljubečimi rokami je odgrnila šumeče rjuhe. »Dobro spite,« je med vrati rekla in odšla.

Slekel sem se in zlezal med dišeče rjuhe. Skozi priprto okno so prihajali pritajeni zvoki samote. Iz spodnjega prostora je sikal zvok televizije in kdaj pa kdaj se je zaslišalo škripanje gugalnika. Nekajkrat sem se obrnil. Utrujenost me je ugasnila.

Blesk jutra me je vrnil v življenje. Začudeno sem se prebujal in malce bojazljivo pogledoval po sobi. Privzdignil sem glavo in pogledal skozi okno na drugi strani postelje. Sonce je že kar krepko belilo dolino. Pogledal sem na uro. Pol enajstih. Toliko!? Napeto sem prisluhnil, da bi slišal, kaj se dogaja okrog hiše. Vsepovsod je bila nenavadna tišina. Menda ni ženica umrla, sem se ustrašil. Skočil sem pokonci, se oblekel, odgrnil zaveso in pokukal skozi okno. Ugašajoče zelenilo gozda je spokojno pilo pozno-avgustovsko sončno mano. Nekaj časa sem tako stal in umirjeno pogledoval po dolini, ki je bila pravzaprav dolina nad dolino; na zahodnem koncu so se senožeti iztekle čez rob v drugo dolino. V tem zamaknjenem opazovanju me je zmotil cingljajoč zvok spodaj pred hišo. Potem sem zaslišal še okorne korake ženice in nemirno rožljanje verige. Do kraja sem odprl okno in pogledal, kaj se godi. Ženica je stala na kamniti plošči in pazljivo nalivala mleko v pločevinast krožnik. Odložila je lonček in se vzravnala. Nahranila je mačko, sem pomislil. Kakšna idilika, poslušati naravo, skrbeti za živali in živeti in samo živeti?

»Ste se dobro naspali?« me je vprašala, ko sem prišel v kuhinjo.

»Hvala, sem. Res sem dobro spal.«

S spočitimi nogami sem stopil do nahrbtnika in pobrskal po zalogi hrane, ki sem jo tovoril s seboj. Izvlekel sem kruh in suho salamo, iz katere se je cedila maščoba. Poiskal sem kavo, ki sem jo tudi nosil s seboj.

»Saj smem pozajtrkovati za mizo,« sem obzirno vprašal.

»Kar, kar dajte,« je ženica prikimala.

Pojedel sem in se napil toplega mleka. Še enkrat sem pogledal zemljevid in si načrtoval pot. Med tem je gospodinja zmlela kavo v ročnem kavnem mlinčku. Že zdavnaj sem pozabil zvok, tisti prijetni hrstajoč zvok, ki izvabi iz zrn počasno omamno vonjavo. Tako jo je mlela moja stara mama, ki je prezirala črnino....

Skrbno je nalila kavo v starinski rjavi skodelici. Pila sva počasi in tu in tam navrgla kakšno besedo. Potem je naenkrat gibko vstala in z nenavadno prožnostjo odšla proti vratom. »Grem pogledat, če je že prišel jest!« je s treslavim galsom rekla.

»Imate mucka?« sem vprašal.

»Ne, ne. Pridite pogledat,« je rekla s tišjim, slovesnim glasom. V očeh se ji je nabrala vodena svetloba. »Počasi, počasi!« je še rekla in privzdignila prst.

Z rokami seje naslonila na podboj in previdno pogledala ven. Stopila je za pol korakov nazaj, se obrnila proti meni in trepetavo rekla: »Prišel je. Počasi poglejte, veste, je zelo plašen!«

Oprijel sem se podboja in z gorečo radovednostjo pogledal ven, na skalno ploščo. In tedaj sem popolnoma osupnil. Zamežikal sem, da bi to, kar sem videl, čimprej pregnal. Iz aluminijastega krožnika je pil mleko velik gad. Spotegnjen je bil po skali in zavzeto pil. Nedaleč od njega je gospodovalno sedel pes, strigel z ušesi in ga čisto mirno, prijateljsko gledal. O madona, o madona, kakšna kača, sem pomislil. V meni je navrel mravljinčast strah. Bled in zmeden sem se odmaknil od vrat. Topo sem pogledal starko in zajecljajal: »K.ka...kaččča!«

»Ja, že leta jo hranim,« je brezbrizno rekla. »Vsako poletje pride. A najraje pride po dežju, po nevihti. Vem, kje ima skrivališče, in vem, kje se greje. Ta gad je čuvar te hiše. Mora biti že zelo star. Bog ne daj, da bi ga kdo pokončal. Nekaj usodnega je v njem!«

»Pa se ga ne bojite?«

»Kača ne napada, kača se boji. Prepričana sem da so starejše od ljudi, prej so bile na zemlji. Če je človeka bog ustvaril, potem je kača padla s kakšne zvezde; kar tako je padla dol. No, saj je že v raju naredila zmešnjavo s svojim napeljevanjem. Morda jo ljudje prav zato tako preganjajo. Skoraj je ni pravljice, kjer ne bi bilo kače. Zdaj na stara leta radi prebiram pravljice. In ko pridejo moji vnukci, jim moram kar naprej pripovedovati tiste pravljice, kjer nastopajo kače, ki čuvajo zaklad. Ampak, a veste, da mi ne verjamejo, da hranim kačo,« je gorečno rekla. »Kar smejejo se mi in mi rečejo, naj si izmislim še kakšno pravljico. Še moji odrasli, študirani otroci ne verjamejo. Zamahnejo z roko in rečejo: Mama tebi gre že na otročje. Vi ste jo pa videli. Veste, njim je pa ne morem pokazati. Vedno pridejo in ropotajo okrog hiše. Ja, ja vidite, tako je to,« je zdihljaje rekla. »Zdaj bova pogledala, če je že pojedel.«

Bil sem tiho, preplašen, poln besed, slik, strahu in radovednosti.

»Je že šel,« je pomirjeno rekla in se drsaje odmaknila od vrat.

Pomirjen sem pogledal skozi vrata. Ni ga več bilo. Skala je bila prazna. Na krožniku je ostalo še malo mleka. Pes je napel verigo in dobrikavo bevsknil.

»Res ga ni več,« sem olajšano rekel in se umaknil v hišo.

»No, ste videli,« je rekla. Čez neštete kožne brazdice se ji je razlezla blaga rdečica vznesenosti.

Nemudoma sem pospravil stvari. Ljubeznivi starki sem pustil zavitek kave. Na pragu sem postal. Psu sem vrgel velik kos salame. Poslovil sem se in skozi sadovnjak stopil na bleščečo, razbeljeno cesto, ki je utonila v mehki gozda. Odločil sem se, da bom šel peš do Idrije. Pustil sem za seboj tiste pravljicne senožeti, tisto tišino, in tisto pravljico starko.

Kača, kača, kača, kača, je kljuvalo v mojih možganih. Hitro sem hodil po gozdni senci in nenehno pogledoval pod noge. Ob studencu sem se ustavil. V mislih sem že videl gostinski vrt in vrček piva.

KAMNITE ZVEZDE

Svetloba poletja se je zlivala skozi zmrščeno listje bukovih dreves, ki jih je tu zgoraj burja zvrtnčila v vsemogoče oblike. Ta hrib, to kamenje, ta usoda ... Vsi ti vonji poletja! Ležal sem tam in vdihoval čistost sprhnelosti med žilavimi travami. Za trenutek se mi je zazdelo, da vonjam davno strnjeno kri, ki je tam zakapljala in se zilila čez kamne. Tu je imela Evropa obilno menstruacijo, se mi je topo vžgalo v začelju. Privzdignil sem se. Hladen severnik mi je segel za srajco. Zmrazilo me je. Pozno popoldanske sence so se zalizale čez jaso. Na moji desni se je na odeji pretegovala prijateljica, ki jo je sem gor prignala sla po slikarstvu. Zanimali so jo vsi ti umetniki, ki so prišli, ki so hoteli videti in ovohati ta hrib, ta prekleti hrib, ki je požrl toliko življenj. Nenasitno jih je goltal s svojimi kamnitimi zobmi. Tu zgoraj se je klelo, ječalo in molilo v vseh evropskih jezikih, pa celo mongolci so tu izdihovali. Ej, ti stari bojevniki, ki so padali za nesmisle – pa saj tudi danes nekateri živijo za nesmisle. Ah nič! Zdaj pa tu vsi umetniki, s kozarčki, s čopiči, z napuhom, z zlaganostjo. Vsi tisti domišljavi obrazi. Neka čudna hotenost plava nad vsem. Ko bi le vedeli kaj je bilo tukaj, ko bi le ... Morebiti so pa le doslutili ... Ko sem se sprehodil med njihovimi platni, sem videl veliko cinizma, hladnosti, prestrašenosti, zavezujoče urbane obupanosti, ki plapolala v zaprsjih. Vmes so se mi napletli zaripli obrazi neznanih vojakov, ki so stražili samo še spomine na neke nesmiselne smrti, blazne smrti, trpko razobešene v nek drug čas, pa vendar čas usihljivih življenj... Kriki ubogih starcev, ki so razumeli glasbo ubijanja. Zvonenje zvonov, škripanje težkih vozil. Zbegane matere naslonjene v molitev, ki morebiti celo kaj obrodi. Križi ... Črne rute ... Neutolažljivo spoznanje, da se je bivanje sprevrglo v ničnost, ki tako boleče zareže v zavest ... Rum na ustnicah... Rdeče zvezde pozabljene med kamenjem. Raztrgana harmonika. Daljnogled v odtrgani roki. Bajoneti v Ah ne zmorem več teh slik, ki jih nikoli nisem doživel, pa vendar me tako preketo žgejo. Železna skulptura straži veter, ki je posesal nejevoljo in vse tiste krike.

Zazehal sem in se ozrl proti prijateljici, ki še kar leži na odeji in čmrljavo premišljuje. Nihče se ni ukvarjal z njo. Nihče ni pogledal njenih skic, nihče ji ni ponudil kosila in blišča akademskih slikarjev. Ona samo riše in doživlja svet po svoje. Res se ni nihče zmenil za njeno neakademsko dočutevanje časa. Saj, saj, gospodje so diplomirali na akademijah in so že zato umetniki. Samo pogledaj jih, kako stojijo za platni, ko vlačijo čopiče, kako imenitno se znajo spakovati in dajati vtis, da bo zdaj zdaj prišlo nekaj velikega iz njih, nekaj nepresegljivega. Tako je, kadar imajo občinstvo. Seveda, tisti, ki ga hočejo imeti. Vmes gospodje pridno cucljajo razne pijače in se poznavalsko nasmihajo damam, ki so si prišle ogledat te gospode ne pa njihovih del. Že sam naziv slikar, jih zmehča... Kdo bi vedel kaj vse!? Tu in tam se najde tudi kakšen naveličanec, ki divje in nič kaj odmerjeno pacari po platnih in si najverjetneje misli: pustite me na miru! Dovoje imam teh barv, teh platen in teh radovednih, pohotnih bab. Tu in tam sem lahko ujel kakšno poznavalsko besedo, seveda pa ni manjkalo tujih jezikov, nekaj angleščine, pa italijanščine, no celo francoščino sem slišal. Torej spet skupaj Evropa. Zdaj se bije boj za čutiljivo lepoto – še večji boj pa se bije za

najlepšo spremljevalko v koloniji; čemerno, sicer čuteno suhljato bitje, ki je prinašalo in odnašalo kozarce in se ukvarjalo s pokvečenim slamnatim klobukom ...

Moja prijateljica je še naprej zaždevala nad skircirko in kremžila obraz. Vem kaj jo najbolj grebe: ni elita. O, če bi imela na novo odprto trgovino, ali pa majhen nepomemben butik v provincijalnem mestu. O potlej; gospa izvolite, vaš ravnoprav ohlajeni tokaj ali pa morebiti martini!? O in če bi imela frizerski salon; hja hja tudi mesarija, tudi to bi še šlo. Hmmm, pa če bi posedovala avtomobilski salon, ali pa dober gostinski lokal. Ej, današnja elita v majhnem mestu...!

Le o čem je tako tesnobno premišljevala. Nekaj razstav je že imela, sicer bolj obrobni, pa vendar... Pokazala mi je skircirko. Sami zgroženi, spačeni obrazi, ki nekaj kričijo in neznansko trpijo. Ta večna trpečnost in groza minevanja... Tam je bila tudi študija omahljive roke med kamenji, samo roka. Na nekem listu je bil bežeči starec. Zdrznilo me je. Ona ni vedela za zgodovino hriba, pa vendar ga je začutila. Ta hrib... Sinjih vrh... Sinje oči, ki očiščujejo in prosijo. Lastavice v njih... vprašam jo zakaj je to risala. Skomignila je z rameni. Skaljene oči so mi povedale vse. Dočutila je to zemljo.

Ko sem zgodaj popoldan gledal temna platna pri Francozu, se mi je zdelo, da je tudi on začutil ta kraj. Kar naprej je barval črna platna in risal čudne sivosrebrne skelete zmalinčenih vojščakov. Bil je mlad. Ja, ja, prav zato.... Čutil je, ker se ni pretvarjal.

V skircirki sem videl tudi nekaj risbic njene dvanajstletne hčerke. Nekaj otroško narisanih dreves. Pa nekakšna na pol podrta hiša. Še neroden slon in maček sta bila tam in sta žalostno pogledovala v svet.

Nenadoma me je vprašala če ima njena hči kaj talenta. Dolgo sem molčal. Nekaj ga je, sem ji odgovoril. Pusti jo naj ga sama izgrebe iz sebe, če bo prevladal v njej.

Ni bila zadovoljna z odgovorom. Njene ustnice so se še bolj stisnile. Njen obraz je postal skrbnostno zamaknjen. Potem sva dolgo oba molčala in mirno poslušala žužljanje in smeh slikarske kolonije.

Čez čas si je pripravila sendvič in pregrete salame in drobljivega kruha. Z jezljivim glasom je priklicala tudi hčerko.

Zdaj sem jo tudi jaz zagledal. Priskakljala je v kratkem redčem krilcu in belih nogavičkah pa v črni majici, čez katero so se ji razsuvali čudoviti rjavi lasje z rahlim rdečim pridihom. Za njo je privevskaril črn srednjevelik pes, ki si ga je najverjetneje mimogrede našla za igro. Za trenutek se je ustavil in nas boječe gledal. Povabila ga je do naju. Moral sem se mu dobrikati in ga pobožati. Vzela je svoj sendvič. Vedel sem, da ga bo razdelila s psom.

Pustil sem ju same. Odpravil sem se do velikega šotora, ki je zdaj služil kot velik šotorski atelje. No, pa spet ironija. Vojaški šotor, pa atelje!? Pokukal sem v notranjost. Dišalo je po pregrete gumi in po barvah. Pogledal sem nekaj slik, ki so se sušile na stojalih. Nobena me ni ganila. Sama pretvarjenja. Doba prenarejanja, torej. Vsi ti umetniki so trdili, da iščejo nekakšno podkožje duše. Tam pod ovednostjo naj

bi spali vsi ti odtenki in vse te črte in navidezne pokrajine, te praobljke. Mar res!? Eh, kaj bi zdaj to premleval. Še en dan bo kapnil v stihijo vesoljnega časa...

Stopil sem spet ven na medlavo luč. Nekaj radovednežev se je zasopljeno prignalo sem gor do šotoru. Potem sem jo zagledal. V belih tesno oprijetih poletnih hlačah, v belih čevljih, v kratki beli majici, ki je tako silovito poudarjala njeno temnorajvo polt. Pa tisti dolgi, črni, težki, leni lasje. Suvereno je stopala čez travnik. Rahlo se je zibala v bokih in tesno stiskala majhno torbico v levi roki. Šla je naravnost proti šotoru. Kdo je ta ženska? Kje sem jo že videl? Kje? Kje? Je butalo v meni. Je bilo v sanjah? Ne! Je bilo na morju? Ne! Aha, zda vem! Bled. Lansko poletje. Portugalski fotograf in ta njegova spremljevalka. Madona, pa menda res...

Bila je že dovolj blizu, da sva se lahko spogledala. Lep, podolgovat, koščat obraz ji je še polepšal droban smehljajček. Joj kako je zadišalo, po udobju in lenivosti tistih daljnih krajev.

»Vi tudi tu slikate?« me je presenetila s šolsko angleščino.

»Ne, ne, samo opazovalec sem. Domačin,« sem jecaje odgovoril.

Z galantno kretnjo si je popravila lase za desno uho. Malce je nagnila glavo in skrhano rekla:

»Žalosten kraj.«

»Vam ni všeč ta razgled. Glejte, celo Jadransko morje se vidi,« sem skušal biti bahav.

»Razgled, ja, lep. Ta pokrajina je divja, je lepa po svoje. Nekaj, nekaj je tu kar ... ne vem ... Neka tesnoba. Strah me je te pokrajine,« je povsem resno rekla.

Nekaj leska v njenih velikih očeh je res poniknilo.

»Poznate naš Bled?« sem jo taktično vprašal, da bi se prepričal, če je res ona.

»Bled. O, ja. Poznam. Lansko poletje sem bila tam. Letošnjo jesen bom spet.« Je navdušeno rekla in zabegala z očmi po šotoru. Očitno je nekoga iskala.

Ozrl sem se v isto smer. Zagledal sem nizkega, tršatega, kodrolasega fotografa, vsega ovešenega z fotoaparati. Vneto je fotografiral enega od slikarjev, ki se je spet polotil dela. Pahljačasto je držal čopiče, enega celo z usti. Divje je nanašal blede vijoličasto barvo, ki se je zlivala čez nekakšne skale in se zbirala v nekakšno skledo sredi kamnite pokrajine. Mrščil je čelo in grizel ročaj čopiča. V kotičkih ust se mu je nabirala slina in se po malem scejala v osivelo, ne preveč košato brado. Res pravi motiv za fotografa, ki skuša ujeti umetnikovo ekstazo.

Njen obraz se je spokojil. Očitno ga je že dolgo iskala po celi koloniji. Na rahlo se je zazibala z boki, da bi pokazala kakšna simfonija ljubezni je skrita v njej. Z desno roko se je poprijela za levo tik pod komolcem in se malce razkrečila.

»Tam je,« mi je olajšano pojasnila. »Veste, moj Enriko kar zbeži. Zdaj vneto dela. Ne bom ga zmotial.«

Opazil jo je. Na hitro se ji je nasmehnil iznad fotoaparata, le toliko, da je pokazal bele zobe in nagubano čelo.

»Lepo se imejta,« sem ji rekel in se poslovil.

Toplo, nič zavajujoče se mi je odsmehnila in prikimala. Zazibala se je v šotor. Njena hoja je res bilo eno samo lepo, usklajeno zibanje.

Zamišljeno in leno sem se napotil na sam vrh kjer je bilo le ogolelo kamenje in od burje izsrkana trava. Spotoma sem se prijetno zasanjaril. To žensko bi moral srečati tu zgoraj ob polni luni... V prosojni beli tuniki... Mehka glasba violin... Njen usklajen, počasen ples. Njene dolge roke in črni lasje. Njeno telo v zibanju... Njene drhtljive ustnice bi skeleče poljubljale... In potem bi bila jutranja rosa v katero bi zagazil radovedne srne... Čisto dober videospot bi to bil...

Naenkrat sem v svoji roki začutil majhno potno dlan. Sara, prijateljčina hčerka, me je našla in me izbezala iz sanjarij. Sonce se je utrujeno poleglo nad Furlansko nižavje in rdeče zasesavalo planoto. Zdaj so bili Sarini lasje polni tega ognja, tega nemira. Njen pegast obrazek je živahno utripal.

»Kje hodiš? Obljubil si mi, da se bova žogala,« je zanejevolila.

»Sarica, ne sitnari,« sem pomirljivo rekel. Zdela se mi je tako neutolažljivo zbegana.

»Mm, vedno kaj obljubiš, potem pa nič!« je zatrmnila in cepetnila z nogo ob travo.

»Prav, se bova pa žogala. Ampak tu je tako malo ravnega,« sem se skušal izvleči.

»Je, je, tam zgoraj je,« je navdušeno rekla.

Vedel sem za tisto položno jaso obgrajeno s kamni.

»Kje pa imaš žogo?«

»V avtu. Grem ponjo?« je vzkipevala.

»Jaz bi se raje jutri žogal,« sem se skušal izvleči.

Namrdnila se je izpustila je mojo roko. Jezljivo je našobila ustnice. Sklonila se je in na hitro utrgala drobno vijoličasto cvetlico. Dolgo si jo je užaljeno ogledovala.

»Samo obljubljaš,« je potrto rekla.

»Prav, ko pridem dol v mesto, ti kupim tri kepice sladoleda,« sem ji ponudil kompromis.

»Jaa« jo je zagrabilo novo navdušenje. Spet me je zagrabila za roko in me nasmehljano pogledala. »Pridi, ti bom pokazala strica, ki postavlja kamne tam za hribom in pravi, da so to kamnite zvezde in da zdravijo zemljo. Greš!?« je ukazovalno rekla.

Litopunktacija, se mi je posvetilo.

Prepuštil sem se njenemu vodstvu hitro sva se zrinila skozi žilavo grmovje, pa čez majhen kamnit zid in po ogoleli strmini navzgor in na drugo stran hriba. Prispela sva na majhno ravnino. Zadihano sem opazoval nekakšen kamniti krog iz majhnih kamnov in zakamničeno pot do tega kroga. To naj bi harmoniziralo kričave energije,

ki so pred desetletji zavibrirale tu, v teh kamnih. Nekaj simetrije je nedvomno bilo v teh kamnih. Sara je začela veselo tekati med litopunkti. Zdaj ni bilo nobenih senc več. Rdeče sonce je skozi razredčeno grmovje pojilo kamne z toploto, ki je še dolgo v noč iz njih posevala. Sara pa je skakala in skakala, pa v krog, pa na manjši kamen, pa na večjega, kot da preskakuje vodo. Nekaj kamnov je prevrnila pa jih je spet skrbno poravnala. Srečna je bila v tej svoji igri. Znašla se je v krogu in si pela neko popevko. Divje se je zvijala in opletala z lasmi. Navdahnjeno sem gledal to njeno prvinsko spontano srt.

Nisem opazil mrkega kiparja, ki je prilezel čez hrib in se postavil malo višje kod midva. Moral je že nekaj časa tam stati in naju opazovati. Bil je oblečen v črno majico in v črne hlače. S prekrižanimi rokami je nemo zrl zdaj v mene, zdaj v Saro. Zdel se mi je kot kakšen urokovalec.

»Moti harmonizacijo energij«, je omledno rekel. »Recite ji vendar, naj neha divjati znotraj kamnitega kozmosa. Tisti kamni morajo potegniti nase vso slabo energijo.«

Tepec, sem pomislil, zares tepec, ki si umišlja, da bo z nekaj premaknjenimi kamni odrešil svet. Po drugi strani pa je najbrž res, da so kamni ogromno skladišče energij. Vsak kamen je sposoben sprejeti neko energijo iz okolja, ker je to gmota urejenih molekul (zato, spoštljiv mir v cerkvah, pa piramide, stare palače in gradovi, pa stare kamnite hiše, ki drugače dihajo, ki ti kar same pripovedujejo zgodbe...). No, njegovo početje. Morebiti bo pa imel celo prav...

»Sara nehaj. Šla bova,« sem rekel.

Ustavila se je. Zadihano si je s prstki odstranila lase iz obraza.

»Punčka, saj sva se že prej domenila, da ne boš premikala teh kamnitih zvezd,« je kipar avtotaritivno rekel.

»Saj jih nisem,« se je zadregno branila.

»Poglej, v travi se pozna, da so bili zvrnjeni,« je malce bolj mehko in prizanesljivo rekel.

Sara je užaljeno, previdno stopila žez kamne in pristopicljala do mene.

»Ja, čudovita moč je v tem dekletu. Vidite, zmore premikati kamnite zvezde,« je malce cinično rekel kipar in me preiskujoče pogledal.

»Mislite,« sem malce nejevoljno odgovoril.

»Res, res,« je prikimaval. »Je že neka energija tako hotela. Vse kar se zgodi spontano, je pristno,« je modrinjakarsko pristavil.

»Saj je življenje ena sama spontnost,« sem rekel, da bi se otrešel neprijetnosti, ki mej je zamravljiničila.

»Vidite, jaz postavljam kamne šele takrat kadar se red ali nered neke pokrajine naseli vame. Odmisliti moram vse razumske vzgibe in se predati samo čutenju.« Je hladno rekel.

Razmišlja prav, pa vendar ni začutil te pokrajine, sem pomislil.

»In kaj ste začutili tu zgoraj?« sem zavrtal vanj.

»Hm, tu zgoraj,« je kimnil z glavo. »Ta divjost, te silne zimske burje, pa pastirji in ognji. In ta vztrajnost, v travah, v drevesih, v ljudeh.«

»Se drugačni viharji so bili tukaj,« sem rekel.

»Kakšni?« se je čudil.

»Vojni. Divja vojna je bila tukaj. Ta hrib je prepojen s krvjo,« sem mu pojasnil.

Te besede so čudno tlesknile v nastalo tišino. Sara se je primaknila k meni. Begljivo je dvignila pegast obrazek, me prijela za roko in se naslonila name. Kipar pa, kot da bi šele sedaj, res prav začutil prave resonance tega hriba.

»Nenavadno. Tudi meni se je zdelo tu nekaj nasilnega in težkega. To sem pripisoval vrvežu okrog sebe. Če bi res hotel doslutiti ta hrib, bi moral sem gor zahajati ponoči in u prisluhiniti. Dosti krajev se mi je že odprlo,« je zamišljeno rekel in še bolj krčevito stisnil roke k sebi, kot da sam sebe objema. »Kaže, da bom moral vse še enkrat postaviti. Mogoče mi je pa prav to dekletce hotelo dopovedati, da nekaj ni prav. Premalo spoštujemo mnjenje tistih, ki imajo še neskajeno čutenje,« je mrmravo rekel.

Sara tega sploh ni poslušala. Zazirala se je v rdelo nebo in majhne oblačke, ki so se nakosmičili iz severa. Bila je v svojem čutenju.

»Upam, da vam bo res uspelo izsesati iz te zemlje vsaj nekaj energije, tiste slabe energije, ki se je zalizala v ta hrib,« sem rekel in malce odrinil Saro, ki je s celo težo slonela na meni.

»Potrudil se bom,« je čemerno rekel. Cincavo je šel dol do kamnov in stopil v kamniti krog. Zamišljeno je stal in se očitno pripravljaj na nek ritual.

»Nasvidenje,« sem zaklical in povsem zdramil Saro od sebe, ki je užaljeno sesljala palec.

Privzdignil je obraz proti nama in prikimal. Spet je najbrž bil v svojem lovljenju energij. Pustila sva ga. šla sva naokrog hriba vzdolž kamnitega zidu. Poletna sparina se je umaknila večerni hladobi, ki je tu zgoraj tako osvežujoča.

»So se tukaj res pobijali?« me je plašljivo vprašala Sara in me močneje stisnila za roko.

»So.«

»In kje so grobovi?« je stišano vprašala in se ustavila.

»Tu jih ni. Na tem hribu jih ni. Padle so pobrali in jih prepeljali v grobnice.«

Sklonila se je in pobrala odkrušek kamna, ki je bil na eni strani rdečkast.

»Je to od krvi?« je preplašeno vprašala.

Ogledal sem si kamen.

»Ne, to rdeče je lišaj. Ta vzdrži te ostre pogoje tu zgoraj. Ta lišaj je preživel tudi že poledenitev,« sem bil pedagoški.

Požogala se je s kamnom. Ponesla si ga je do nosa in ga ovohala. Vedel sem, da si ga bo nesla domov kajti od povsod je vlačila spominčke – od drobnih koreninic pa do morskih školjk je bilo moč najti v njeni sobi.

»So zvezde res iz kamnov?« je radovedno vprašala in privzdignila, zdaj že zvedren obrazek, le okrog ustnic je bilo še malo tesnobice.

»Najbrž. Nekatero so.«

»ha, kamnite zvezde, kamnite zvezde,« je pojoče rekla in s tistim kamenčkom v roki odskakljala po travi navzdol proti mami, ki je tuhtljivo sedela na odeji in gledala zardevajoče nebo.

KORAKI

Nemara ga je noč že dolgo držala v svoji črni, skrivnostni kletki. Posmehljivo se je

zaziral predse in stopal po poti, ki jo je pred leti skorajda obredno opravljajal. Pogledal je tja proti veliki, neonsko razsvetljeni betonski živali. Zdrsela je mimo belega kioska iz katerega je zaudarjalo po postanem olju. Malo naprej je bil na steber svetilke prislonec velik možakar, zaziban v svojo pijanost, v svojo pogubnost. Izdajale so ga obrazne poteze. Poznal je take: Z utrujenimi avtobusi so prihajali iz Balkanskega kotla, z bajonetno ideologijo v glavi. Mrzlo so gledali v svet in si verjetno želeli, da bi bili spet ljudje. Izgubili so os v sebi, izgubili so ravnotežje. Za trenutek je videl njegove oči – ugasle, steklaste, čemerne polne spominov: Tankovske gosenice, granate, nova hiša zagori v posmeh prijateljstvu, ki je nekoč bilo doma v kavarnici na koncu skupne ulice ... Požar, velik požar, velik pok. Vse uničiti, da bi se vse še enkrat sestavilo. Veter smrdi po gnilobi. Truma odhajajočih ... Nepožeto žito v vetru, ki nosi krik posiljenih, ponižanih, na vse mogoče načine mučenih ...

In prav ti so bili nekoč pionirčki in so mahali z zastavami in gojili nekakšno sobivanje.

Tiste zastavice, so zdaj v muzejih prav tako, kot dolga vrsta črnih mercedesov. En zakaj, je premalo.

Še nekrat se je ozrl po njem. Nobenih sanj več, za tistim čelom. Nobenih velikih ciljev

več, ker je že vse določil bog. O veliki bog, ki si tako oddaljen, ki si spočel tako nesrečne otroke da moraš zdaj sanjati namesto njih ... Kakšna bo svadba neba? Kdo bo godbenik in kdo bo plesal. Kdo bo še zmogel biti velik, v velič ni veselja. Cvetje nima več barve ... Razum umira na konicah bajonetov in lasersko vodenih raket. Ostaja samo žalosten veter, ki žanje trpkost resnico molčečih pokrajin. ...

V naslednji ulici ga je molčečnost minila. Zaželel si je toplih besed, čisto navadnih

besed. Vedel je, da bi si lahko kupil poceni žensko, ki bi dišala po spreju in po daljni ruski ravnini, ali pa po Bukareštanskem predmestju. Vedel je, kje jih dobiti, kje so njihove zakajene mišnice, ampak besedoval bi. Te, ki so te pripravljene tudi poslušati, te so dražje. Ja, diskretno stanovanje, nekaj knjig, šarm, intelektualne erotike ... Mesto v katerem lahko kupiš vse, le meseca v očeh ne, tega pa ne. Le kdo bo napisal knjigo »Hormoni in vojna«. Ali pa morebiti bi bilo bolje ukiniti vse besede, kajti prav besede so včasih vzrok vsemu. Naslonil se je na umazan zid. V čem so ljudje še ljudje? Ga je obšlo. Nenavadno grenkobno se mu je kazal svet brnečih avtomobilov in mrtvih luči.

Težki okovani čevlji so bolj drseli, kot pa udarjali po pločniku. Nekakšen črn vitez

noči, se je zamajal mimo semaforja in se namenil proti njemu. Temna tesnoba je plala vsepovsod in se zajedala v mlačne luči, ki so vdano posevale na izmučene ulice. Zdaj je lahko videl, da se k njemu namenja novodoben upornik, nekakšen »skinhead«, da skinhead, iz gole urbane nečimernosti, iz objestnosti, skinhead zgolj zato, ker je duhovna moda nekoga sovražiti in se tega sovraštva tudi globoko zavedati. Ampak to

je samo tisti znani krik: Sovražim, torej sem in Sovražijo me, torej sem. Saj, saj... Zdaj, ko ni v tropu svojih somišljenikov, zdaj je samo malce zapit in krotak, skorajda izgubljen, v tem norem svetu, ki pozna eno samo zapoved: imej in bodi!

»Hej, imaš ogenj?« je bitje bevsnilo vanj in se delalo jonaško ciničnega, če prav je

mlahavo stal, s povešenimi rameni in z medlavo v očeh, ki so bile ujete v krog mestne luči.

»Ja, slučajno ga imam,« mu je mirno odgovoril.

Nekdaj je bila to popolnoma obrita glava, zdaj so bodli svetli lasje v temo. Od njega je

Zadišalo po cigaretne dimu in po pivu, ki se je pretakalo v njem. Iz usnjenega jopiča si je izbežal ne kaj cigaret, nekaj pa se mu jih je razsulo po tleh. Sklonil se je in malo je manjkalo, da se ne bi prevrnil. Nespretno je pobiral razsute cigarete in se hudo majal. Tiste, ki so vendarle ostale na tleh je z nekakšno ponarejeno ihto razbrcal, verjetno samo zato, da bi dokazal, kako mu je vseeno, kako je absolutni gospodar celotne stvarnosti. Končno se je le umiril in si cigareto vtaknil v usta.

Dal mu je vžigalnik.

Za trenutek je pijan obraz zažarel v majhnem ognju.

»Fenks« je siknil in mu vrnil vžigalnik. Ne da bi ga pogledal.

Angel blodnjave noči, je pomislil in spravil vžigalnik v žep. Vse je dišalo po zateženem pogovoru, po tvezljivi usodi, ki je za zdaj še dremal v motnih očeh.

Po nekaj strastnih dimih, se je skinheder vzravnal in momljaje rekel:

»Ej, a imaš za en pir. Totalka sem razsut, štekaš. Rabm pir!«

Po dolgem premisleku se je premaknil in odlepil od zidu.

»Na bencinski črpalki ga lahko nabaviva,« se je vdal.

»O. K. Ena piksna bi me gor pobrala, sam eno piksno rabm, da bom lohkm zmoğu to

zajebano noč!«

Šla sta čez majhen park do opustele črpalke, ki pa je na veselje bila vendarle odprta.

Kupil je nekaj pločevink piva, zase pa coca-colo. Obsedela sta v tistem majhnem parku, ki je bil res tih in odmaknjen. Z veliko hlastobo si je skinheder odprl pločevinko in se zasedal v hladno, grenko, tolikokrat tolažljivo tekočino. Ob tem se je spomnil svojih časov, ko še niso bile v modi pločevinke. Nočna prerekanja ob dobrih starih vrčkah na železniški postaji, flaškoni vina na gradu, rumeni zaboji piva na sredi čudnih sob, star gramofon, nekaj drobnih objemov naključnih prijateljic, nihče ni bil sam ... Danes pa se gredo smrtonosne ideologije, nabiranje denarja, gojijo kult prezira, se razživijo samo še z veliko količino alkohola, trave, vseh mogočih tablet in laserske masovne rave scene. Čreda ... Poblaznela čreda ...! In ta tukaj, žeja ga. Zdaj mu je pločevinka mama. Sesa jo, kot je nekdan sesal materine prsi. Ej svet...!

»Ej, ej, a ti ne piješ,« se je začuden zazrl vanj, ko se je nalokal omamne hladnobe. Z

usnjenim rokavom si je obrisal usta in takoj za tem bogato pljunil.

»Ne«.

»Sam, da nisi en zajeban narkič,« je robato rekel in ga kočljivo pogledal.

»Narkičev

ne maram. Jaz bi vse narkiče lepo v krematorij, pa ves ostali gnoj tud.«

»Mi pač ne prija. Drogiram se pa s puncami, tu pa tam.« Je medlo rekel in si mislil: Ja,

ja čisto pravi profesionalni skinhedar, ki ima v mislih krematorije in Dolfeta, pa čeprav niti ne ve dobro za kaj je takrat šlo. To je pač fora njegove družbe in on se je oklepa, da je nekdo, da je nekaj.

»A, to je zdravo,« je zamrmral. »Tud pedrčke bi v krematorij, pa vse tečneže, ki jih je prev_ v našem mestu bi lepo kremiral, pa bi blo več stanovanj, pa več služb. Ja, Dolfe bi naredu red.«

»Pa zakaj poveličuješ prav Hitlerja?« Ga je začuden vprašal.

»A zakaj?« je namrščeno rekel. »Zato, ker Dolfe je bil res možak. Očistil je nacijo in če mu bi dale cajt, bi očistu tud Balkan.«

»Ampak, hm, potem bi pospravil tudi naju.«

»Pa kaj potem. Kaj pa je to življenje? Najprej šola pa zajebana služba, pa pajzl, pa familija, pa zajeban folk v mestu. En šit je vse skupi.«

»In misliš, da bi ti veliki Dolfe rešil življenje, da bi ti omogočil večje užitke?«

»Dolfe ne, pač pa njegova ideologija. Včasih si zamišljam kako korakam po gavni ulici, tam mimo Name. Z menoj sami obritoglavci, jasno, vsi v usnju in spodobno oboroženi. Nov red, nov red bi to bil prjatu. S predstavljaš, si lahko predstavljaš kako bi počistil Ljubljano. Ja pa Koper bi tud počistl. Matr zadnjič sm bil tm dol pa sami Jugosi, pa Lahi. Ej, to blo treba mal spucat. Naš morje, je naš, pa amen.« Je jezno pripil in si vzel novo pločevinko.

»Jaz dopuščam vsakemu svojo možnost,« mu je mirno odgovoril.

»Stari ne mi srat s to človekoljubno filozofijo. Ljudje so svinje, štekaš. Vidiš, tud midva sva svinje. Ti si mi kupu pijačo in zdej sva na tem, da se skrgava, sranje.«

»Jaz verjamem v sobivanje,« mu je odločno rekel.

»Ej, ne budali. Ljudje, pa sobivanje. Ljudje smo kot psi. Tud mi mam svoje pasme, a štekaš. Razlike so, različne filozofije so v glavah, celo različni vonji so, ej. Pa zapri v isti prostor dve različni pasmi psov, boš vidu to tvoje sobivanje. In prav tko je z Idmi. Enostavn ne gremo skp in zato naj bo vsak tm, kamr paš.

»Po svoje imaš tudi ti prav,« mu je priznal.

»No si vidu. Pa pustva to zajebano filozofijo. Cel večer sem se kregu, dost mam. Jutr, ma kaj juttr, čez nekaj ur, pa spet fabrka. Kaj mi zdej korist srednja šola. Nč. Delam v skladišču, tolčem na računalnik, blede se mi od vseh tistih kod. Sranje ...!

»Jaz imam svobodo, mene materijalizem ni povlekel,« mu je zagregno rekel.

»Kakšem materijalizem, eksistenca, stari moj, eksistenca. Žvet je treba, tko al tko.«

»Vem. Mene ne zanimajo statusni simbli, če razumeš.«

»Sej mene tud niso, zdej me morjo. Neke morš met, da neki si. Tak je pa ta sistem.«

»Sistem sistem ... Sistemi požirajo ljudi.«

»Posluš, a s ti študiru za župnika, da tko filozofiraš?« Je cinično vprašal in poplaknil ostanke piva.

»Nee....« Se je zasmejal.

»Kaj pa pol počneš?«

»Umetnikujem,« mu je kratko odgovoril.

»Sej jest tud, pesmce, pa to, pa kratke zgodbe, pa roman mam v računalniku, ampak

cajta ni.«

»Super,« mu je prekimal.

»Klinc, pa super. Pa kaj maš od tega, da napišeš nekaj strani, pa ti jih slučajn objavjo.

Nč. Nekaj dni te nos okrog in si domišljaš da si novodobni pisec. Drek, ne pa pisec. Boljš antene maš od drugih, več štekaš, muči te cajt. Več štekaš Več štekaš z dušo, razumeš, z dušo, ne pa z glavo. To je to, to je umetnost. Drgneš vase, da bo tm not našu še koga. Vidiš to je to, urbano sranje, urban človek, ki je zgubu vse duševne ketne. Jest ti povem, vesolje ga bo zmlelo v prah, v nulo.!

»Preveč črnine je v tebi,« mu je oprekal.

»Posluš, če zviš tle med temi betonskimi smetnjaki, kaj pa naj bo pol v teb.

Razn lepih

bejbik, ni nč lepga v tem mestu, nč! Ej, od kje s pa ti?« Ga je začuden vprašal.

» iz province, primorska.«

»Ja, ja sonce pa to,« je pobito rekel globoko sklonil glavo, spustil cigareto na pesek, da

je za trenutek zacvetela tam na tleh kot majhen nebesni črviček. Potresel je prazno pločevinko. Nemočno jo je odvrigel nekam v razredčeno temo.

Vešča tišine je zaplula nad njima. Misli so obnemogle, niso več hotele navrevati v

mrzlikavo usihajočo noč.

»Dan bo,« je rekel proti, še vedno globoko sklonjenemu skinhedu, ki si je pijano pihal

toplo sapo pod težko usnjeno jakno.

Privzdignil je glavo. Zatekel, mesnat obraz se je kislo nasmehnil. Res se je že nekaj prve svetlobe ujelo na slabo poraslo glavo in v priprte, močno zabuhle oči.

»Domov bom šel,« je zagrenjeno rekle in se spravljal skupaj. Zapel si je zadrgo. Z

rokama si je šel čez obraz. Močno je stresel z glavo, da bi se vsaj malo otrezil.

»Hvala, za pjačo, pa za debato. Ti kr piš, jz bom rajš ponoč okrog govoru. Tko bom meu prej publko, pa kritko tud. Če bo kej ostal za mano, bo to futr za podgane. Ajd, stari, mej se, gre!« je težko rekel in se privzdignil. Po nekaj negotovih korakih je le prišel na pločnik. Zdaj se je zaslišalo njegovo trdo topotanje nekam v jutro.

Čas in okolje, je pomislil. Zanimivo, kar počne eden, počno vsi v mestih.

Čreda, čreda,

čreda...!

Ko je tudi sam šel proti postajališču, se je prvi svit že zarisal na visoko zastekleno

stavbo pokojninskega zavoda. Usode se določajo iz nezadovoljstva, je spotoma pomišljal. Zazeblo ga je. Zaželel si je velikega udobnega avtobusa, ki bi ga odpeljal v toplejše kraje. Za hip je zaprl oči in si oddihoval od neprespane noči. Za seboj je zaslišal hitre, drobne, odločne in sila nervozne korake. Ozrl se je. Videl je drobno, majhno, skrbno urejeno žensko srednjih let, ki je hitela na postajališče mestnega avtobusa. Zelenec je res že cvilil in se ustavljal. Skozi glavo mu je šinila misel: Koraki, koraki. Ženske korakajo, vojske korakajo ... Nov korak, prvi korak, zadnji korak ... koraki, koraki...

KRIZANTEMA

Fiziologija misli se mu ustavlja. Mrzle noge prelaga po obzorju postelje. Pogleda se v priročno ogledalce, ki ga najde na nočni omarici. Katera ga je že tam pozabila? Ah, da, da, to je bila Meta. Nasilna, bela Meta. Imela je jogurtno belo polt in dišala je po postanih parfumi. Sovražila je sonce, sovražila je cvetoče slive in marelice. Sovražila je svojo podeželsko melanholijo, ki se je skozi rodove pohlevnih mater natekla vanjo in jo je skušala skozi užitke mesa izriniti v nič... Ji bo kdaj uspelo? Morala bi roditi otroka, da bi imela popkovino življenja. Nekoč mi je prinesla v škatlici pikapolonico, v majhni, tesni, rožnati škatlici, v kateri so bili včasih prstani ali pa uhani. In tista uboga majhna pikapolonica! Meta je odšla, prišle so druge. Opazuje steno in debele sence na njej. Tam zunaj sonce siplje zgoščen zlat prah. Nad hribovjem kimaje počiva jesen in se kar naprej oblači v nove in nove barvaste oblekice in se ogleduje v lužah kakor kakšna muhasta deklica. Ugotovil je, da mu manjka gumb na srajci. Včasih jih je imel v nočni omarici. Odprl je predal in zašaril po vsemogočih stvareh. Našel ga je. Le kdo ga bo prišil? Anita? Menda zna prišiti ta usrani gumb. Saj bi si lahko oblekel drugo srajco, ampak so vse umazane. Ja, ja, oženiti bi se moral. Potem bi imel kosila in čiste srajce in verigo in adijo svoboda... Zaljubljen sem v ljubezen... Mogoče bi pa danes šel do Martine? Morebiti spet slika? Včasih je delala v tovarni in zdaj samo še slika. Domišlja si, da bo s čopičem odrešila svet. Vstane in pogleda ven. Zunaj docveteva popoldan. Mir je. Začuti lakoto. Pripravi si sendvič in si pogreje vodo.

Z nenavadno lenobnostjo stopa skozi park in občuduje barvitost listja. Stopi do bifeja in spije prvo kavo, prvo danes, čeprav je že kasno popoldan. Vsega naveličani znanci ga pozdravljajo in on mirno pokomava. Nazadnje pride k njemu star jurišnik. Poznata se. Pozna njegovo zgodbo. Pozna vse njegove hvale, kako se je bojeval za rdeče carje, kako je znal ubijati in kako je znal živeti. Kadar je bil pijan, je vsem v lokalu razlagal, da je imel belega konja in pooblastila in odlično brzostrelko. Danes molči. Pije radensko in krvavo gleda svoje sovražnike. Pride bližje k njemu, ves upognjen, s tresočimi se rokami, z zmaličeno masko obraza. Megličave oči se dvignejo in prosijo: »Poslušaj me, vsaj ti me poslušaj!« In potem reče: »Preklete krizanteme!«

»Zakaj?« ga začudeno vpraša.

»Ja, krizanteme so za na grob. Danes sem jih sanjal. Velike so bile in vseh barv, modre, bele, rožnate, samo rumenih ni bilo. Zakaj ni bilo rumenih? Ja, ne bom več dolgo,« potlačeno reče.

»No ja, težko je reči, kdaj bomo odšli.«

»Beh,« zamahne z roko, »tudi pijača mi danes ne gre. Grem,« reče in se odrine od kovinske police. Rdeče oči molčijo. Bledi prsti se skrijejo v žep. Odide. Za njim se spotegne težka tkanina tišine. Beli lasje se mu svetijo kot velik cvet krizanteme...

Naroči si še eno kavo in se zastrmi na ulico. Spomni se, da je nekoč videl nenavadno veliko krizantem. Andrejina mama je bila menda zaljubljena vanje. Na tisti terasi jih je bilo res veliko. Posajene so bile kar v pločevinastih posodah, v katerih je bila nekoč barva. Po zarjaveli kovini so se vlekle barvne sledi. Največ posod je bilo z rdečimi progami, potem oranžne in svetlo modre. Ena je bila rožnata kot Pink Panther v risankah. In takrat je bila Andreja tako lepa za tistim cvetjem. Tako sočutne oči je

imela in toliko pohote na ustnicah. In dišala je po poletju... Zdaj je v Italiji. Sameva v vrvežu velikega mesta in vdano čaka moža. Bog vedi, če tudi ona kdaj pogreša tiste krizanteme...

Pogleda proti točilni mizi. Tam opazi dozorelo spogledljivko, ki se malomarno drži moževega komolca. Ona ga pogleda ognjevito, a potem takoj boječe umakne oči. Njena lepota je že zdavnaj presahnila. Ostala ji je samo še pohotnost. Njen obraz je bil zdaj ena sama velika krizantema... Domov bi moral. Obisk. Ah, naj čaka, saj me ne ljubi, samo potrebuje me. Sproščeno se sprehaja po soseski. Z mirom v sebi opazuje vrtove. V vsakem vrtu odkrije grm krizantem – težke dozorele zvezde jeseni so popadale na te vrtove in vzcvetevajo v hladna meglena jutra in nosijo v sebi neizmerna prostranstva tišine. Mrak ga je dohitel in mu kot zlovešči krokar sedel na povešena ramena. Ob nekem zapuščenem vrtu se ustavi in dolgo občuduje grme belih, skorajda fluorescenčnih krizantem. Skloni se čez živo mejo in hitro utrga veliko kobulasto krizantemo. Z nemirnimi prsti si jo vtakne v gumbnico in pohiti skozi mrak. Zasmeje se in še bolj pohiti. Čez park je skorajda tekkel, da bi bil čimprej doma, kajti vedel je, da ga ona že čaka. In da bo spet kujava.

Na parkirišču stoji njen rdeči avto. Sedi in čaka. Vedel je, da ga bo potrebovala. Namenoma gre okrog avta, da ga ne bi takoj opazila. Potrka po zadnji šipi. Ona se najprej zdrzne, strese z glavo, potem se obrne in se mu čutno nasmehne. Odpre vrata, nanjo prhne šibka svetloba. S črnimi škornji zatiplje na peščeno pot. Postavi se ven in ga mirno gleda. Naenkrat se mu je zazdela nenavadno bledotno utrujena in vsa majhna. Tudi ona je krizantema, bebasto pomisli. Obraz se ji sveti kot luna v ribniku. Utrujena je od želje po uspešnosti, po denarju, po moči, po ... ah, biznis! Ej, medlenje življenja.

»Čakam te,« reče in lahkotno zapre vrata. »Kje hodiš?«

»Po preteklosti,« cinično odgovori in ji obzirno popravi lase, ki so ji jezljivo zlezli na oči. In zdaj se mu je zazdelo, da morda ljubi samo te njene čudovite svetle lase, in seveda, njeno toplo voljno telo.

»Kaj se pa greš s tisto rožo?« ga nežno vpraša.

»To je krizantema. Kaj ne vidiš, da cvete kot zvezda v noči?!«

»Oh, te tvoje metafore!« zavzdihne in se opotekavo prestopi.

»Greva,« smehljaje se reče in jo prime za roko. Mehka toplota mu godi. Za začetek sta spila kozarček vina. Stisnila se je obenj in ga poljubila na koščate prsi. Razprla mu je srajco in odrinila površnik, v katerem je še vedno visela krizantema.

Vzame jo v roke in jo povonja. Brez vonja je, kot njena ljubezen. Naslada, ena sama naslada...! Zaustavi njeno nasilno ljubkovanje in grizljanje in ji vtakne krizantemo za uho. »Zdaj si havajska deklica,« ji reče.

Zasmeje se in se teče pogledat v ogledalo.

Usede se na posteljo in jo gleda. Vse ga mine. Ne morem, danes ji ne bom ustregel. Ne morem, preveč krizantem je v meni...!

Začudena obsedi ob njem in ga prazno gleda. Z roko sili tja, kjer je bil vedno živahen. Poljubi ga na lice, begne z očmi in vpraša:

»Kaj ti je danes?«

»Nič,« trdo odgovori.

»Sleci se,« ga zaprosi. Vzame krizantemo med prste in jo živčno zavrti. Zavzdihne in se uleže vznak na posteljo.

Pohiti za njim in se skloni nadenj. Dolgo ga gleda in gleda. Nekaj senčnatega je na njem. Poboža ga po nasrešenem čelu.

Čutil je nemirne, hladne prste, ki so hotno tapljali po njem. Z mislimi se je res preselil na otok, poln nenavadnega cvetja in dišeče tišine... Ni hotel odpreti oči. Prepustil se je njeni prizadevni nežnosti. Še nikoli ni bila tako nežna z njim, še nikoli! Vedno je hotela le hiter divji seks in potem pod tuš in malo spreja, nekaj kapljic parfuma, ki je še dolgo ostajal v prostoru, potem pa pridno domov.

»Kje si?« ga čez čas vpraša.

»V rajju,« odsotno reče. Potegne jo nase.

Tisti večer ni odšla domov. In zjutraj je s seboj vzela krizantemo, že malce uvelo. Nekaj listkov je ostalo na preprogi; z belim mirom so cveteli in ga klicali v jutro. Potegnil si je rjuho do brade in hlastno vdihnil sprepletene vonjave: vonj ljubezni, vonj njenih las, vonj parfuma in potu...

Jutro. Pogleda skozi okno. Nasmehne se. Tudi v sosedovem vrtu so v jutro vstajale bledomodre krizanteme. Krizanteme...

LEPILO

»Saj veš, jutri grem spet v tovarno. Rada bi se odpočila. Ne morem k tebi, res ne!« je trudno rekla v slušalko.

»No, pa naslednjo soboto,« je vztrajal z malce živčnim glasom. »Dolgo te že nisem videl. Tri tedne bo že. Nazadnje sva se videla v diskoklubu.«

»Ja, rej je,« je zahljavo rekla in komaj čakala, da bi se dolgočasen in utrudljiv pogovor končal. Vedela je, da se je zagledal vanjo, da jo hoče imeti.

»Me boš kdaj poklicala?« je bil sladkast.

»Bom videla,« je bila diplomatska.

Odložil je slušalko. Motno je pogledala po sobi. Temne lise senc so ležale na novem pohištvu in na oranžnorumeni odeji. Včasih jo je vonj novega pohištva sila motil. Nikoli ni marala vonja raznih lepih. Zdaj pa se ji je zdelo, da je ta vonj prav povsod; v laseh, v koži, v ustih – prav povsod. Pred dnevi so jo v tovarni dodelili k veliki stiskalnici, ki je lepila športne čevlje. Mojster ji je pokazal nekaj gumbov. Delo je hitro obvladala. Puhtljiv vonj lepila jo je zavijal v omamen oblak. Pri malici je morala popiti pol litra mleka.

In prav z delom pri tistem stroju so se ji začele dogajati čudne reči. Dogajalo se ji je, da je na avtobusu videvala plavajoče obraze. Včasih jo je pograbil silen krohot, včasih pa jo je grabila silna spolna sla. V takih večerih bi najraje šla do prvega moškega in se mu predala. Ali pa jo je zgrabila silna žalost z brezizhodno potrtostjo. V glavi so se ji odvijale čudne slike: videvala je čudne kipeče ognje, mrtva mesta in velike ptiče. Pri maši se ji je začelo dogajati, da je videla Jezusa, ki je sestopil s križa in prisedel k njej v klop. Potem je hodil naokoli – kar tak, samo s tisto cunjjo in še malce krvav. Ta svoja videnja je hotela razložiti župniku, a se je bala, da bi jo imel za blazno. Kadar je imela »trezne dneve«, si je pač mislila, da ji zaradi dolgočasje preživahno deluje domišljija. Nekoč se je celo že napotila do zdravnika, a je bila vrsta predolga. Le ob tihih večerih, ko ni bilo nobenega šuma v glavi, ko ni bilo nobene slike in ko je bila sama v topli kuhinji, je pisala dnevnik.

Preobleka se je v sivo trenirko. Razkopala si je kuštrave bledorjave lase. Šla je v kuhinjo. Poiskala je zvezek. Mati in oče sta bila že v sobi in sta najverjetneje podremavala ob televiziji. Pomaknila je zvezek predse in začela pisati z okorno, mlahavo pisavo:

Danes je bil spet čuden dan. Že zjutraj mi je šlo na jok, pa sploh ne vem zakaj. Dopoldne sem prebirala liste, ki mi jih je dal Boris. On pravi, da bo to dober roman. Brala sem in brala, pa nisem mogla prav vsega razumeti. Zgodba je zanimiva. Mislim, da bo res dober roman. Samo kdo mu ga bo natisnil? Če bi živel v Ljubljani, bi mogoče uspel, tu v teh hribih pa ne bo! Kar pogostokrat pride k nam. kako me gleda! Se je zaljubil vame? Čudni so moški. Nikoli ne veš, kdaj jim iz oči sije pohota, kdaj pa čustva? Nekdaj sem si želela, da bi študirala psihologij? Želje! Po gimnaziji pa čevlji in čevlji in čevlji.... Pa tista stiskalnica.... In vonj tistega lepila, ki se mi je najbrž zalezal

tudi v maternico. Pa vse te misli. Sem zblaznela? Včeraj po malici se je spet začelo. Čutila sem nenavadno tesnobo. Začelo se je v drobovju in sililo navzgor. Na poti domov sem spet videla čudne obraze in leteča drevesa...! Mati božja se je usedla k meni in mi rekla »Hčerka, ti boš šla daleč v svet...!«

In če je za vse te moje psihične težave krivo lepilo? Slišala sem že, da se je prejšnji delavki prav tako mešalo... Mogoče je bila pa res psihično bolna. Zmešnjava! Boris bo o tem prav gotovo več vedel. Jutri vprašaj Borisa! Je podčrtala.

Mikalo jo je, da bi ta večer še kaj prebrala, morebiti časopis ali pa bi začela brati knjigo, ki si jo je kupila. Zašarila je po kupu časopisov na okenski polici. Na hitro je preletela nekaj novičk. Spanec ji je jemal vso voljo.

Mrzlikavo deževje je že nekaj dni trkalo na okna. Ana je ob večerih sedela doma in brkljala po knjigah in po sebi. Tisto zmedeno mišljenje se ji je malce umirilo. Morebiti tudi zato, ker je zdaj delala v pakirnici čevljev. Tu in tam se ji je še vedno prikazal kakšen čuden predmet, pa kakšen nenavaden smeh je slišala...

Borisa te dni še ni videla. Povedali so ji, da je šel za nekaj dni v Ljubljano. Čisto naključno je zdaj premaknila mapo z njegovimi natipkanimi listi. Nerodno jo je odprla in listi so se razsuli po sobi. Sklonila se je. Prebrala je nekaj stavkov. Začela se je spominjati cele zgodbe. Nekajkrat je pošumela z listi, kjer je bila opisana ljubezen. Ljubezen, ljubezen,... je zavrevalo v njej. Spomnila se je Igorja, ki ga je morda celo malce ljubila. Ta Igor, ta Igor, je tako neroden. Vse hoče hitro, vse v njegovem avtomobilu. Tako čudno se poljublja. Rzsula je še preostale liste po preprogi. Tista drhtava togota ji je sedela v zaprsje. Mlačnat občutek ji je zajemal možgane. Silen nemir se je pollaščal.

Kaj mi je? Se je na glas vprašala. Zgnetla je liste skupaj in jih stlačila nazaj v mapo. Srce ji je divje in nerodno utripalo. Začelo jo je potiti in tresti. Šlo ji je hkrati na jok in na smeh. Najprej se je zakrohotala in se ulegla po preprogi. Zvila se je v klobčič in se branila tresavice, ki se ji je zajedala v telo. Kaj mi je, kaj mi je zdaj, jo je zaskrbelo. Kaj če je to tista abstinenčna kriza? Kaj če mi res primanjkuje lepilo? Pravzaprav res lepo diši in pomirja. Pa če bi ga malce vdihnila. Samo kje naj ga zdaj dobim? Se je spraševala. Oče ga ima v delavnici. Stekla bi tja in bi ga malce vdihnila, samo malo, samo nekaj vdihcev. To bi me najbrž res pomirilo, se je navdušila.

Bliskovito je vstala. Z razžarjenimi lici in s hudim nemirom v sebi je šla na hodnik. Mati in oče sta spokojno gledala televizijo v sobi. Nista se zmenila za njeno begotnost. Kadar jo je popadlo čudno počutje, je kar odšla iz kuhinje. In ob takih trenutkih je njena mati zavzdihnila »Ah, nesrečno je zaljubljena, pa jo daje.«

Odprla je vhodna vrata in prižgala luč nad njimi. Dež je še vedno na gosto mezel in s pomočjo vetra udarjal v vrata. Gost curek jo je oplazil, vendar je to ni motilo; zagnala se je skozi dež do delavnice. Zašarila je med orodji in brskala za lepilom našla ga je v omari. Hlastavo je pograbila tisto rumenordečo okroglo pločevinko. Skušala jo je odpreti, pa si je skoraj zlomila noht. Poiskala je izvijač. Zdaj je pokrov le popustil. Odgrnila si je lase, se sklonila in hlastno vdihnila kemijsko buhtavico. Zapeklo jo je v

nosnicah in zaščemelo v pljučih. Še nekajkrat je globoko vdihnila, ne meneč se za pekljenje v prsah. Leno in meglavo se je zazrla proti vratom. Začutila je pomirjenost in spoprijaznjenost z vsemi. Za trenutek se ji je zazdelo, da sliši očetovo pokašljevanje. Zaprla je pločevinko. Odnese jo v omaro.

»Kaj pa delaš tam?« jo je presenetil očetov raskav glas.

Mirno se je obrnila, ne da bi pokazala vsaj trohico presenečenja.

»Lepilo sem iskala,« je umirjeno rekla.

»Lepilo, za kaj lepilo?« se je čudil oče.

»Knjiga se mi je strgala. Zalepiti jo moram.«

»Kako si pa vedela, da imam lepilo? Tebe je bolj malo videti v delavnici.«

»No, včasih pa le pokukam,« se je namuznila.

Oče je prikimal in tresal velik star dežnik.

»Vzemi raje tisto v tubi na mizi, tiso bolje lepi papir,« je strokovnjaško rekel. »Mislim sem, da sem pozabil pogasiti luč. No, pa najdem tebe tu,« se je nasmehnil.

Pogasila sta luči in skupaj stekla skozi sluzasto meglo. Pohitela je v sobo. Zleknila se je na posteljo in obležala brez misli. Po nekaj trenutkih se ji je zazdelo, da plava in da leze v žarne višine. Spustila je domišljijo na prostost.

Videla se je v udobnem športnem avtomobilu. Bila je kraljična. Služabniki so se ji smehljivo priklanjali. Nosili so ji čudovite jedi. Njen izbranec je lep in velik sedel poleg nje na postelji. Bil je povsem podoben Kristusu. Počasi jo je poljubljal – najprej na čelo, potem na trebuh in na stegna...

V te zblojene misli, se ji je prikradla tista poletna noč, ko sta res bila z Branetom povsem nora v gozdu in sta se divje lovila raztrgala sta si obleki in se naga metala po visoki travi. Skupaj sta naredila nekakšen križ in ona ga je privezala naj z ostanki oblačil... Res je bilo noro... On je pokadil veliko »trave«, ona pa je spila nenavadno veliko piva.

In zdaj ga je spet zagledala, takega, nagega, letečega na križu. Letal je nad njo in se ji krohotal...

Omotica jjo je vlekla vase. Misli so se ji prepletale, se trgale pa se spet sestavljale smehljala se je in opletala s telesom po postelji.

Omotnjava se je polagoma razblinjala. Spet je videla samo lun nad seboj. Prejšnja sproščenost se je sprevrgla v togoto. Rada bi zajokala, pa ni zmogla – nekaj lepljivo težkega je bilo v njej. Ugasila je luč. Tema se ji je začela topiti v barvne lise. Pomislila je, da bi koga poklicala. Imela je občutek, da se ji bo zdaj zdaj zmešalo. Več kot pol noči se je borila s togoto in nemirom, šele zjutraj se ji je v razdivjano zavest nasnoval spanec.

Dež je še vedno pljuskal na hiše in megla se je še kar klobčila okrog dreves in zavijala pokrajino v težko, čemerno tihobo. Premočena in neprespana je prišla v boleče razstavljeno proizvodno dvorano. Od daleč je priplaval vonj lepila, ki ga je tako dobro poznala. Razvedelo se je, da je v tovarni na obisku nemški partner. Navadno so jo ob takih priložnostih poklicali v poslovne prostore, da je bila za prevajalko in hosteso. Tudi danes jo je delovodja poiskal. Odpeljal jo je domov, da se je uredila.

V sejni sobi je bil že prijeten klepet. Obe tajnici sta se trudili z angleščino in nemščino, pa jima ni šlo najbolje. Nekaj gospodov se je občudujoče zazrlo v njene noge in v njene lepe, malce skodrane dolge rjave lase. Pomagala je raznesti kavo in prigrizek. Dva nemška inženirja je že poznala, nekaj poslovnežev pa je prvič videla.

Običajen pogovor o tekočem poslovanje je bil za njimi.

Gospodje so si privoščili obilo prigrizkov in kar naprej so zvončkljali s kozarci. Smukala se je med njimi, se jim nasmihala in radovedno poslušala, kaj se gospodje pogovarjajo. Nenadoma je ujela pogovor o novih stiskalnicah. Visokorasli modrooki inženir je razlagal, da bo najverjetneje pripeljali novejšo stiskalnico, ker da te ne ustrezajo več tehnološkim zahtevam. Čudil se je, ko mu je domači tehnolog razložil, da z njihovimi starimi stiskalnicami še vedno zmorejo narediti ustrezno normo in da jih nimajo v posebnih komorah, kot to zahteva predpis v Nemčiji. Zdaj ji je postalo vse jasno, popolnoma vse. Zdaj je vedela, da se je zastrupljala z lepilom in da jih bodo še nekaj zastrupili.... Zaustavila se je ob oknu. Zastrmela se je v meglo. Odšla bom od tu, odšla, kamorkoli, ampak odšla bom.

Poletje ji je nakapljalo novo voljo. Res je pustila tovarno. Doma so sicer nekaj časa godrnjali, a so se sprijaznili. Poležavala je po soncu, pomagala pri košnji, ob večerih pa veliko brala. Boris jo je zdaj pogostokrat obiskoval. Povedala mu je o izkušnji z lepilom. Razložil ji je, da je povsem mogoče, da se je zadrogirala z lepilom, da jih sam pozna nekaj v Ljubljani, ki to zavestno počno. Imelo jo je, da bi stopila v tovarno in odgovornim povedala, da zastrupljajo ljudi. Zvedela je tudi, da delavka, ki jo je zamenjala, tudi že leta okrog zdravnikov in se naliva s kavo. Obsodili so jo celo, da jemlje mamila. Baje so jo hotele celo odpeljati v bolnico....

Ob sobotah je začela sama hoditi v diskoklub. Naveličala se je svojega ljubega, svojega resničnega čudaka. Njega je zanimalo samo še to, kje bo dobil primerno družbo, da se bodo skupaj zakadili....

In tako je spoznala Enrika, visokega črnega Italijana, ki jo je vsako soboto nagovarjal, da bi šla z njim na nedeljsko kosilo. Končno je le pristala. Bil je sila nežen in ljubezniv. Očaral jo je z nevsiljivo vztrajnostjo. Še pred koncem poletja je odšla z njim na potovanje.

S septembrom je že bila v Italiji. Enriko ji je priskrbel službo in stanovanje. Vas jo je pozabila. Boris je še kdaj prišel k njim domov in povprašal po njej. Povedali so mu, da dela in da se bo najbrž poročila.

In v kasni jeseni je brodil po gozdu, spominjajoč se njene kuštrave glavice in pordelih mamljivih oči. Izmikal se je blatnemu kolovozu. Sel je kar počez med skale in globače.

Nevede se je znašel na nekakšnem zasilnem smetišču. Sem so iz zaselka nosili šaro in smeti. Spotaknil se je ob nekaj škatel in praznih steklenic. Obstal je ob velikem kupu ženskih oblačil, starih lakov in ob razbitem zrcalu. Tiste cunje je prepoznal – bile so Anine. Ana je že povedala, da se domov ne bo več vrnila in očitno je njen brat, ki se je vrnil od vojakov, počistil njeno sobo. Razbrcal je tiste cunje. Razkrile so se mu cenene knjige in nekaj šolskih zvezkov. In kot po nekakšnem čudnem naključju je ob zvezkih ležala tudi prazna pločevinka, v kateri je nekoč bilo univerzalno lepilo. Čez zvezke je ležala stara oguljena metla in v kupu je bil tudi star mlinček za kavo. Sklonil se je in pobrskal med zvezki. Ven je potegnil moder zvezek z debelimi platnicami. Bil je že precej nabuhel zaradi vlage, a pisavo se je še dalo brati. In srce mu je nenadoma zatrepetalo, kajti v roke je dobil Anin dnevnik. Ni mogel verjeti. Prelistal je nakaj strani, in res je bil to njen dnevnik, njene skrite misli, njene blodnje, njene sanje.... Brnil je rumenordečo pločevinko od lepila in se zamaknil do prvega debla. V medli svetlobi je lahko prebiral njeno skrbno urejeno pisavo. Vse je lahko prebira, prav vse: Njene prve ljubezni, njene prve erotične izkušnje, pa konec gimnazije, pa tovarna in lepilo, lepilo.... Nekje je našel celo sebe. Po svoje ga je imela rada. Zdel se ji je malce nenavaden dolgolasec.... Pa spet lepilo in blodnje.... Prebral je tudi, da je imela splav.... Spomnil se je nenadne spremembe. Res je šla tistega avgusta v Ljubljano.... Rekla je, da mora na nekakšne preiskave. Po tistem je vedno imela kalnate, skorajda malce objokane oči.... Od takrat je bila vedno bolj sama in tiha.... Zavzdihnil je in zaprl nabuhel zvezek. Spravil ga je pod nepremočljiv površnik. Spet je začelo drobno pršeti iz stisnjene megle, ki se je zalezla nad globel. Sklenil je, da bo doma še enkrat v miru in natančno prebral ta zvezek, potem pa ga bo zažgal – naj bo njegova skrivnost samo njegova. Čutil se je, da ga le ni vzela s seboj v Italijo.

Lepilo, lepilo... je pomislil, ko je spet stal na kolovozu.

LESENA URA

Sneg, povsod je bil sneg, vedno več ga je bilo. Na šipah je že naredil bele, čisto malo prosojen čipke. Ob robovih križastih okvirjev ga je bilo več in več. Burja je jemala ves dim iz kamina in hlastno požirala toploto, ki jo je rojeval zidna štedilnik.

Jože je sedel na klopi za štedilnikom in mrmraje prebiral orumenel časopis. Jezil se je na svet, ker se je pripravljaj na vojno, jezil se je nase, ker ga je zima prikovala v belo dolgočasnost. V takih trenutkih ni poslušal nikogar; preslišal je ženo, preslišal je moledujoče otroke, ki so viseli okrog njega. Nejevoljen je vstajal in stopal do okna in gledal plesoči sneg. Kadar je tako stal ob oknu, mu je bela svetloba posrebrila ščetinje pod nosom in mu v obraz zaklesala namrgodeno zamišljenost.

Švist burje je nekoliko pojenjal. Visoki stebri beline so plesali po sadovnjaku in poprijemali zasnežene veje. Zamišljeno je gledal proti jugu, kjer je za robom slutil nemirno, bleščavo morje. Premišljal je vsemogoče; delal načrte, se spominjal garanja v pristanišču, se spomnil žeje in krvavih žuljev in ponižanj... Spominjal se je urarske delavnice kjer je pomagal prijaznemu mojstru, v tisti majhni, vedno po ribah smrdeči ulici. Potem je nenadoma blisknilo skozenj: lahko bi naredil leseno uro! Če znam narediti klop, mizo, smuči, sod, če znam popraviti uro.... Ja, lahko bi jo naredil. Naredil bi lepo ohišje, izrezljal bi lesena kolesca, iz kuhane jesenovine bi naredil vzmet. O madona, to moram poskusiti.... Z nenavadno bleščico v očeh se je odgnal od okna, pograbil najmlajšega sina, ga privzdignil in zaplesal po zasoparjeni prostorni kuhinji. Neukrotljivo se je smejal in ga ponesel do velike šklopotajoče ure. Počakala sta, da so se odprla vratca in je kovinski vzmeti pritrjen lesen ptiček, nekajkrat smuknil ven in noter.

Anica, žena, ga je začudeno, smehljaje se, gledala in si obrisala roke ob predpasnik. Pohlevno je zagodrnjala: »No, no, norec stari!«

»Ha, ha, leseno uro bom naredil!« Je vzhičeno rekel. Odložil je sina na tla. Ob štedilniku si je nabral suhih trsk. Pograbil je šop starega porumenelega papirja. S poživljeno prožnostjo se je odpravil v delavnico, ki jo je imel nad štal.

Ko je je v težki litoželezni peči vzcvetel ogenj, je zablode hodil gor in dol po našarjenem prostoru. Stopal je čez deske, prijemal v roke razne vrste lesa in jih zlagal na mizo. Brskal je med orodjem, si mrmral neko pesem in čutil, da je zdaj nekaj velikega, nekaj izrednega pred njim.

Odprl je staro stensko uro, ki je neki družini v Trstu že odmerila čas. Dobil jo je v dar od neke gospodinje, ker ji je skrbno popravil dragoceno budilko. Odpihnil je prah, ki je sedel na bleščeči medenini. Ura, zakaj se ura ustavi, ko njen lastnik umre? Se je vprašal in zamišljeno strmel v mrtev mehanizem. Nekaj višjega mora biti nad nami, neka čudna moč.... Obrnil je uro proti mlečni svetlobi, mezeči skozi sneg na šipah. Podrobno si je ogledal kolesje. S prstom je zabezal v vzmet, a se ni nič zganilo.

Določil je ognju lesene hrane in se spet posvetil uri. Skrbno jo je razstavil, vse premeril in v mislih že sestavljal uro.

Vsak dan je žvižgajoč odhajal v delavnico. Zdaj je bil to njegov začarani svet. Rezljal je kolesca, se smejal, kadar mu je uspel narediti uporaben del in besnel je kadar ni in ni šlo.

Minila sta že dva meseca. Ohišje iz rdečkaste češnjevine je bilo narejeno, skrbno polakirano in postavljeno na okno. Vaščani, ki so prišli k njemu po opravkih; še vedno je komu kaj naredi, so se muzali, se smehljali in začudeni odšli. V gostilni se je že šušljalo, da se mu je pootročilo, da ni več z njim vse v redu.

In prišel je dan, topel februarski dan, ko je imela ura vse kar mora imeti ura. Z nemirnimi prsti je dodajal še zadnje malenkosti in sprotno preverjal, če se vsa kolesca vrtijo, tako kot se morajo. Prežarjen z notranjo toploto je skakljaje hodil okrog mize in občudoval narejeno. Potem se je malce umiril. Naslonil se je ob rob mize in pogledal skozi prašno okno, v čisto razpihano modrino. Prisluhnil je kapljicam vode, ki so iz snega na strehi tunkale v lesen žleb. Bo stekla? Se je vprašal in si s tresočimi prsti pogladil brke. Drhtljaje je poprijel za močan lesen vzvod in začel navijati. Z vsakim navojem se je ustavil in prisluhnil. Pazljivo je še nekaj krat navil in napeto prisluhnil. Iz ohišja se je oglasilo krepko hrestlanje. Ura je res stekla. Drdlanje je postalo močnejše in malce zaletavo. Previdno jo je obrnil k sebi in naproženo opazoval kdaj se bo premaknil velik črn kazalec. Čez hip je lahko drlesknilo in kazalec se je premaknil. Minutnik dela, minutnik dela, je plalo v njem. Položil je uro nazaj na mizo. Sklonil je glavo in poslušal ubrano mletje lesenih kolesc. Dela, dela, dela, je zapelo v njem. Poskočil je in plosknil z rokami in se pognal skozi vrata. Butnil je v kuhinjo, kjer je bila Anica sama, vsa v sopari nad štedilnikom. »Dela!« je zavpil.

Anica se sunkoma obrnila in ga debelo, preplašeno gledala.

»Kaj, kaj dela?« je momljajoče vprašala.

»Ura, moja lesena ura dela,« je pojoče rekel.

»Kaj si res ob pamet?« je nergavo rekla in ga jezno gledala. »Po vasi govorijo, da si čuden, da govoriš samo še o leseni uri.« Zadihana je obmolknila, potem pa je nadaljevala: »Za dom te nič več ne briga. Drv bo zmanjkalo. Ti pa lesena ura?«

»Ja, res, res sem jo naredil. Pridi, ti jo bom pokazal!« je rekel in ji mahal z močno roko.

Nekajkrat je zabliskala z očmi, si pomela pordečele roke in tiho šla za njim, v njegovo ustvarjalno ropotarnico. Njene oči, vajene redu, so bliskale sem ter tja. Na licih ji je rastla svetloba jeze.

Z dolgimi, topo odmirjenimi koraki, je stopil do okenske police in vzel v roke blesketajočo se umetnino. Venec smehljaja mu je zaščitinjeno lice spremenil v mladeniško hudomušno vrvežavost. »Poglej, teče,« je z rahlim glasom rekel in ponesel uro proti njej.

Previdno, z boječo drhtljivostjo v rokah je prijela uro in presenečena zrla v polakiran rdečkast les, opljuskan s sončnim škrobcom. S trpko zbranostjo je pogledala črna kazalca, ki sta res kazala pravi čas.

»In je vse leseno?« je z zanimanjem vprašala.

»Vse!« je vzneseno rekel.

»Ja, mojster si!« mu je zaneseno priznala in mu ponudila že zdavnaj ovel smehljaj; vseeno je bilo v tem smehljaju polno spodbujajoče topline, morebiti prav takšne kakršno mu je ponudila, ko je šel prvič mimo njenega okna, v neki mesečni junijski noči.... »Kam jo boš pa dal?« je vprašala.

»V najino sobo,« se je v trenutku odločil

»O ja, tja spada,« mu je prijazno pritrdila.

Prišla je vojna. Jožeta so odpeljali črni rablji, v sive, daljne zapore, ker ni hotel obleči njihove mrtvaške obleke.

Anica je ob večerih hlipaje jemala v roke tisto leseno uro in poslušala njeno tiktakanje. Strmela je v kazalce, brisala iz nje prah in čakala in čakala....

Prišla je zima. Vojna je zaplesala še bolj divji ples. Jože je ušel iz zapora. Takoj je izginil v gozd, da postane zver, na vse pripravljena zver.

Črni Italijanski rablji so za to vedeli. Prišli so, obrnili hišo in vse razmetali. Namrgoden kričeč oficir se je ustavil v spalnici in oči zapičil v leseno uro. Z žlobudravo zgovornostjo je stopil čez razmetane cunje in snel uro. Približal jo je ušesu in prisluhnil čudnemu drdlanju v ohišju. Z dolgimi, tankimi, bledimi prsti je odprl vratca in pokukal v notranjost. Kar je videl, ga je popolnoma osupnilo, kričavo je kazal uro ostalim. Dal je uro enemu od vojakov, si popravil pas s pištolo in zaukazal odhod.

Anica je postala bel, čisto bel nem kip, obkrožen z otroško grozo....

Jožeta ni več. Anica je usnila. Otroci so dorasli in imajo svoje usode. Kjer je bila njihova hiša zdaj raste velik bezgov grm in bodljikavo trnje. Lesena ura, lesena ura pa je v nekem muzeju v Italiji....

LUČKE

Vesolje je sililo v njegovo zavest. Zvezde, daljni, mokri brezčasni cvetovi, nedoumljeni, za vedno ujeti v vrtljivost. Na tisoče luči mu je nenadoma odgovorilo: si, ker si, ti mestni otrok, z betosnkim pogledom, s krupom v molčavi duši....

Noč ni bila pretirano hladna. Nekakšen sladkobno topel vetrič se je vlekel na južni strani mesta in se ugonabljal v prvih ulicah. Umirjena stara drevesa ob cesti, po kateri se je namenil, so žeberala vdano molitev rastja. Z velikim nemiro se je ognil zadnjemu pretirano zakajenemu bifeju, v temotnem predmestju. Zadnje čase je opustil zahajanje v te cenene luknje; zaobjela ga je samota.

Filozofija noči, se je zamislil. Sonce poljubi Kalifornijo in višavje Andov. In prav počasi tiplje površino morja. Nekomu prinese veselje, nekomu pa dobiček. Noč, počitek telesa in vzhajanje duše. Zakaj ima duša zavetje v telesu? Sužnji smo telesa.

Za njegovimi koraki je zabrnal avto. Prehitel ga je. Močne rdeče luči so zažarele v temino in avto se je začel ustavljati. Nekaj metrov naprej je tudi res obstal. Z mirnimi koraki se je bližal stoječemu avtu. Le kaj hoče, le zakaj se je ustavi? Je pomislil in namrščil čelo. Povesnil je ramena in se skušal neopazno zriniti mimo avtomobila, ki je stal na robu cestišča. Ko je prišel do prednjih vrat, je zagledal plešastega gospoda, ki je dremavo vlekel cigareto. Skupaj z dimom je iz avta prihajal osladen vonj. Pomislil je: še eden ljubitelj drugačnosti.

»Kam greste, prijatelj?« ga je možakar milo in zvijačno nagovoril.

»V neskončnost,« mu je cinično odgovoril in si ga bežno ogledal. Hotel je kar takoj oditi.

»Hočete reči, da ste potrti in osamljeni in ne veste kam bi šli. Poznam zdravilo za takšne tegobe,« je bil možakar vsiljiv.

»Hvala za vaše psihološke analize. Kar odpeljite se!« je trdo navrgel.

»No, no. Ste morebiti namenjeni v motel? Tam je danes zabava.«

»Ne. Odpeljite se že!« je grobo rekel.

»No, pa pojdiva skupaj v večnost,« je možakar smeje se rekel in odvrigel čik v travo.

»Kar pritisnite na stopalko, pa boste hitro tam čez, med cipresami.«

»Torej greste na pokopališče,« je možakar doumeval. »Pa menda niste vampir!?«

»Ne, samo čuvaj noči sem,« je naveličano rekel in se namenil v noč.

»Veste kaj, jezni mladenič, vi ste najbrž na dopustu. Nazaj v graščino bi morali. Zmedeno mi delujete, zmedeno prijateljček.« Pritisnil je na plin »Lahko noč!« je še zasmehljivo rekel in odbrenčal. Zasmrdelo je po izpušnih plinih in po nečimrnosti.

Nadlegači, ki mislijo, da si lahko kupijo tudi mir noči.

Nekaj časa je mirno hodil. Nič ga ni zmotilo. Potem pa je nenadoma obstal. V nosnice mu je udaril vonj parfuma. Ustavil se je ob drevesu in močno vdihnil, kajti tu je bil parfum, tu nekje je moral biti parfum. Tako dišijo tiste gospodične in gospe, ki v

brezhibnih kostumih mamijo denar okravatenih gospodom, se je domislil. Ta vonj.... Ta vonj bank in velikih bleščočih pisarn in velikih avtomobilov. Ah sanje udobnosti in moči. Ja, več kot bo anonimnih, revnih, zamestnih ljudi, večje bo njihovo kraljestvo. Gospodovati nad drugimi, da gospodovati nad vsemi z materjalno močjo, nikakor pa ne z duhom. Ne z duhom ni moč gospodovati. Ampak hudiča od kje se jemlje ta vonj. Tu nekje mora živeti, prav tu nekje. Ta vznemirljiva zamamljivost. Podrsal je z nogo po tleh in zadel ob nekaj žvenkljajočega. Sklonil se je. Otikal je majhno stekleničko. Bila je odprta, a nekaj parfuma je nedvomno še bilo v njej. Privzdignil si je stekleničko k nosu in mirno ovohal vonj, ki ga je prepoznal. Ta vonj, nekje sem ga srečal, prav pred dnevi sem ga nekje srečal. V kinu? Ne. Na razstavi, v galeriji? Da, tam. Tista svetlolaska, z milimi očmi, tista je tako dišala. Kako ji je že ime? Pozabil sem. Bila je tako krhko nasmehljana in nekako mučno zaverovana v slike, v tista betonsko izmaličena čustva. Še nekaj dni sem jo iskal po mestnem blodnjaku, a je nisem več videl....

Omamljen je vdihnil še nekaj hlapov parfuma. V žepu je poiskal robček in skrbno ovil in zamašil stekleničko. Previdno jo je spustil v žep ohlapnega suknjiča. Naslonil se je na drevo. Nenadoma ga je popadlo, da bi kadil. Že pred leti je nekaj kadil, zdaj pa ta želja. Čuden večer. Močno ga je imelo, da bi stekel nazaj v mesto in si v prvem bifeju kupil cigarete. Ne. Ne. Ne!

Tam pod gozdom je zamiralo staro, zanemarjeno pokopališče. Za zamahovljenim zidom so vzkipevali posamezni, še oskrbovani spomeniki, sicer pa je povsod kraljevala trava. Nekaj cipres je še strumno stražilo mir, ki je tu resnično kraljeval.

Od kar se je zavezal samoti je sem prihajal pogostokrat. Ure in ure je posedal na zidu in se predajal miru, ki mu ga je služba odjemala. Poznal je že vse obiskovalce, starejše dane in gospode, ki so s strastnostjo urejali in negovali preostale grobove. Ostale so preselili na novo pokopališče. Moj bog, kakšen čas, še mrtve selijo.

Zavil je na travnik, vedno malce moker močvirnat in lahno rastoč tja gor proti temnim cipresam, ki so bodle v črn trebuh noči. Nekaj ga je silno gnalo tja čes, nekaj ognjeno usodnega, nekaj neizmerno silnega. Mravljinci so se mu vzdigovali v drobovju. To so tiste čakre je pomislil. Morebiti pa obstajajo dokončne iluzije....

Ob starem krušečem se zidu se je ustavil. Razpršena svetloba stare lune je medlo posevala in barvala pokrajino v skrivnost. Nekaj metrov naprej je opazil kolo. Zdaj je vedel, da je nekdo na pokopališču. Ampak ob tej uri...? Strah mu je skrivničil ustnice in napel mišice. Kdo je tam čez. Šel je nekaj korakov navzdol, kjer se je zid zniževal. Naslonil se je na odkrhnjen betonski rob in pogledal čez. Pri stari grobnici, ki so jo zavešale vitke vrbe, je drhtel svečnat ogenj. Bilo je veliko sveč. Zelo dobro je tudi videl, da so sveče razpostavljene v nekakšen krog. In potem je skoraj izgubil dih, kajti sredi kroga je čepelo plavolaso dekle in šepetalo čudne besede. Spotegnil se je še bolj na zid, da bi bolj slišal, ker je bila grobnica relativno blizu. Ničesar ni razumel, prav ničesar, kar je dekle žebralo v nemirne luči sveč. O bog, kaj pa je zdaj to? Je njen ta vonj. Kaj počne tukaj? Zlezal je dol in se zadihal. Pogledal je v nebo, v mir zvezd in daljnih galaksij. Čudeži...!?

Z drncavimi koraki je šel proti vhodu, proti vegastim železnim vratom, ki so že zdavnaj odslužila. Hresknil je po pesku in se negotovo premikal naprej. Zamaknjeno je gledal v lučke, ki so živele v njeni neznani molitvi. Ustavil se je . ostreje je prisluhnil. Zaslišal je lahno pojokavanje.... Naredil je še nekaj korakov in se ustavil.

Nenadoma se je splašila. Privzdignila je lep zanel obraz. Skozi razprt pramen las, se ji je precedila migetava rumenozlata, hitro umirajoča svetloba. Vzdignila se je iz luči. Z rokami si je otrla pršavico solz. Vzdihljaji so zamrli v srčju teme. Krog luči jo je zaobjel, kot skrivnostni pradavni cvet, ki zmore živeti samo v noči.

Cincavo se ji je približal. Ko je tudi sam stopil v krog luči ga je zajela čudna moč. Sprevevalo ga je nekaj čutnega, pa še ne doživljenega. Dolgo sta se gledala in se dočutevala. Oslinil si je ustnice in previdno rekel:

»Oprostite, da vas motim. Imate tukaj pokopane svoje prednike?«

»Ja, ja... To je naša stara družinska grobnica,« je mrmrljavo rekla in sklonila glavo, da bi z lasmi zavesila otožen truden nasmeh.

»A tako,« se je oddahnil. Z nogo je zadržal po zapleveljenem pesku. »Že dolgo nihče ne skrbi več zanjo.«

»Kako veste?« je plahutavo vprašala.

»Velikokrat sem na tem pokopališču. Tu najdem mir,« je rekel in se spet prestopil.

»Ja, mir...« je zamolknila. S prsti si je popravila lase in ga svetleje pogledala. »Veste, za to našo grobnico sem izvedela šele pred dnevi. Tu notri so moji pradedje. Nekdaj so imeli v mestu trgovine in tovarno, potem so pa kar usahnili. Moja mama se je poročila v Trst in zdaj živim tam.«

»Zelo lepo Slovenščino govorite,« jo je pohvalil.

»Se vam zdi? Hvala za kompliment,« se mu je nasmehnila. »No, saj imam Slovenščino v genih in jezike študiram, tako da to res ni težko,« je malce bolj veselostno rekla. »Prednike moramo spoštovati. Ampak čuden čas je in čuden kraj,« je zamaknjeno pridodala.

»Res, nenavadno.« Je tisto kolo tam zunaj vaše?«

»Ja.«

»Ampak menda niste prikolesarili prav iz Trsta?« se je začudil.

»Oh ne,« se je zahihetala. »Tu v mestu imam bratranca, pri njem sem se ustavila za nekaj dni. Vidite, zdaj so drugačni časi tudi tukaj in tudi mrtvi imajo naenkrat več pravic.«

»Časi so novi, res,« je prikimaval in mencial. »Veste tam ob cesti sem našel parfum. Dober, drag parfum je to. Prav gotovo je vaš.« Je zaokrenil pogovor.

»Moj parfum!?« se je začudila. Nemogoče, saj niti torbice nimam s seboj danes.

Iz vlekel je stekleničko iz žepa in ji jo ponudil. Prav isti vonj je prihajal od nje.

Počepnila je in si v soju sveč ogledala znamko parfuma. Res je bil parfum, ki ga je tudi sama uporabljala.

»Res je moja znamka. Kje ste pa našli to stekleničko?« je začudeno vprašala. Mir svečnate svetlobe ji je polepšal nasmehljaj obraz.

»Ob cesti, ob drevesu na tleh. Čisto slučajno sem stopil gor, pa čeprav moram priznati, da me je vlekel ta vonj. Zdi se mi, da sem ta vonj že nekje srečal.«

»Res...? Samo, da ga niste srečali v prejšnjem življenju,« je z nenavadno resnobo rekla in ga mirljivo gledala navzgor. Zdaj je bila še posebej lepa, tako vrasla v miglanje sveč, sredi luči, luč sama.

»Morebiti, morebiti,« je zamrmral vase. »Jaz v to ne verjamem, samo snov sem,« je hladno rekel.

»Saj prav to je to, snov se vedno ponavlja.« Je zmodreno rekla.

»Ah, filozofija na pokopališču, kako neokusno. Niti predstavil se vam še nisem, pa že takole prijazno klepetava. Andrej sem,« je rekel in ji ponudil roko.

»Vera,« je krtko rekla in za hip podpržala ponujeno ji roko.

Tišina je zaplahutala s temnimi krili. Oranžnorumeni cvetovi sveč so za trenutek zadržali.

»In kaj naj bi predstavljal ta krog sveč?« se je pozanimal, da bi razkrojil kroge tesnobe in molčavosti.

»Energijo. Kroženje energije. Rada bi, da bi se energija mojih prednikov pretakala tudi v meni.

»Je to kakšna nova sekta?« je malce cinično vprašal.

»Nee,« je smrljivo zategnila. To je samo moje prepričanje. Če si v krogu luči, se energija ciklično koncentrira. In na nek način s tem krogom počaščujem svoje prednike.«

»In jaz sem vas zmotil.«

»Usodnosti pač,« je prhljivo rekla, se dvignila in mu vrnila stekleničko parfuma. Dolgo ga je motreče gledala. Nekaj zrnaste svetlobe ji je navrevalo iz lepih, malce zamišljenih oči. »Za nocoj sem opravila,« je nenadoma rekla s potlačenim zatiščanim glasom. Spet je počepnila in začela ugašati sveče. Drugo za drugim je ugašala. Vse manj je bilo svetlobe na njenem obrazu in med njima. Zadnjo svečo je pustila. Privzdignila si jo je pred obraz. Pobrala je ugasle sveče in jih zložila ob bel steber grobnice. Z nemirnim plamenom sveče v roki se je obrnila k njemu. Z nenavadnim glasom je rekla: »Tako, ko ne bo več svetlobe, tudi mene ne bo več.«

»Kako to mislite; ne bo več svetlobe in ne bo več vas,« ga je zbadlo.

»Čisto preprosto, ne bo več luči in ne bo več mene.«

»Ja, ka...kako?« je zajeceljal.

»Nasvidenje,« je milobno rekla. Stopila je na peščeno pot, previdno noseč pred seboj svečo. Na poti je nabuhnila lica in z močnim pihcem uničila svetlobo.

Ostal je resnično sam. V roki je stiskal parfumček. Nekaj hladnega mu je zaplivalo v prsih. Oči so se mu počasi navajale na šibko meljavo zvezd. Zdrznjeno je poslušal, da bi slikal korake. Ničesar ni slišal. Za hip se mu je zazdelo, da je v popolnoma praznem prostoru. Pogledal je proti grobnici. Opazil je, da se cela rahlo sveti. Misli je pač, da je iz takega kamna, ki odbija, še tako skromno svetlobo. Svetloba je pričela nihati, kot da bi potleval ogenj. To ga je popolnoma osupnilo. Postajala je vsebolj mlečnato bela in je še hitreje nihala, kot prej. Odmaknil se je nekaj korakov nazaj. Zdaj se je iznad grobnice dvignil ozek rumen trak luči, ki pa se je hitro spremenil v vijoličsto kroglico. Kar nekaj sekund je kroglica lebdela v zraku in nihala sem ter tja. Po nekaj hipih je tudi ta svetloba zanemela v temi. Poten in do kraja preplašen se je

ozrl okrog sebe. Nad vsemi grobovi, ki so se skrivali v travi je migljala kakšna lučka. Mnogo lučk je bilo, na tisoče, drobnih belorumenih lučk je migljalo in zamiralo v temi. Zazdelo se mu je, da stoji nad nebom in da so vse zvezde pod njim. Zamislil si je, da je naenkrat tudi sam lučka, majhna drobna, nična lučka. Za hip se je oglasil droban smeh nekje nad njim. Ni ga bilo več strah. Zaobjel ga je neizmiren mir. Spoprijaznjeno si je sam sebi rekel: »Zblaznel si, zblaznel si prijatelj.«

In glas, ki je bil malo prej smeh nad njim, mu je odgovoril:

»Ne. Niši. Samo verjemi, da obstaja še kaj drugega, kakor tvoj zmaterijaliziran razum. Še se bova videla, prav gotovo se bova še srečala, kajti prostornost je zelo velika.«

»Hej, zakaj te skrivalnice, zakaj?« je zakričal. Kje si? Kam si se skrila?« Zabredel je med trave, da bi našel izvir glasu. Spotaknil se je ob betonski robnik in padel na pozabljen grob. Nekaj lučk je zaplesalo nad njim in se vtopilo v temo. Pogledal je naokoli, povsod so še migljale luči. Hitro se je pobral in zakoračil med luči. Skušal se jih je dotakniti, katero uloviti, a so se mu izmikale in zaplesale v čudne elipse. Takšno je onostranstvo. Samo luči so tam, samo luči, je zgroženo pomislil. Nekako je le primotovilil do izhoda. Zbito se je naslonil na zdi. Še enkrat je zaobjel morje luči na pokopališču. Ob njegovi rami so škripnila vrata, da se je spet preplašen odmaknil. Naenkrat je bila zopet trdna tema, takšna v kakršno je vstopil. Nobenega zvoka ni bilo in nobene luči več. Zazrl se je proti mestu, kjer je slutil hrup in luči. Pogledal je čez zid. Mesto je še vedno sijalo v noč. Odlepil se je od zidu in se napotil v oddaljene mestne luči. Šel je kar čez travnik. Hlad mu je vse bolj segal v zavest, ki se mu je treznila. Občutil je vlago v čevljih in na hrbtu.

»Hej kje si?« je še enkrat bevsknil v temo, da bi le videl njen obraz, da bi se izničile čudnosti, ki so se mu pripetile.

Spoprijaznjen z vsem, se je le nekako privlekel na cesto. Dva avtomobila sta mrknila mimo njega in ga pustila v temi, ki se je vse bolj redčila, ker se je bližal mestu.

Premišljal je in premišljal, če bi morebiti le kdaj že srečal čedno kolesarko. V mislih se je posprehodil po vseh svojih poteh, a ni je mogel najti. In za trenutek se mu je zazdelo, da jo je videl v knjižnici neke soparne julijske sobote. Morebiti pa je bila ona. Tisti obraz in tisti parfom. Morebiti pa res....

Zdvoumljen se je le nekako primajal domov. Pogrel si je mleko, da bi se vsaj malo umiril. Ko se je ulegel na posteljo in se zabilil v ekran, so mu zopet pred oči stopile tiste lučke in sveče. Naenkrat so sveče zrastle in vijugasto zaplesale po sobi. Blestljivost mu je jemala vid. Med lučmi se je sestavil njen obraz. Neznansko nasmehljan, oblit z drhtljivimi lasmi. Čez ustnice so ji plesale drobne lučke in se stapljale s svečavo. Nežne, po jasminu dišeče roke, so mu mirno odvzele skodelico, potem razpele srajco. Sezule čevlje, g čisto slekle. Videl je samo plesoče roke in smehljajoči obraz nad seboj in mirne oči. Čutil je tisti vonj, tisti parfom, tisti divje strastni vonj. Čutil je, da ga nekaj odjeda in utaplja. Zavrtinčilo se mu je in omahnil je v brezčutne razsežnosti. Samo lučke so bile, samo lučke....

LUŽA

Naj se vam predstavim? Prezgodaj je. Potem bi rekli – ah tako ime, bedasto. Preveč vsakdanje. Tako znano... In kje sem doma? O, povsod! Zame je povsod dovolj dobro. Povsod se znajdem. Pa čeprav sem najraje v mestih. Res, samotnih poti ne maram. Slovnično, sem ženska. Ja, ženska sem. In to kakšna ženska! Ha, ha, vas dražim, kaj? Hmmm, saj je živeti tako prijetno, če veš, da ti bo neka skrivnost le razkrita.

In gremo v moje življenje. Koliko sem stara? Čakajte, da pomislim. Leto, dve, več let? Ne vem. Pa ugibajte. Zdaj pa res – en dan mojega življenja.

Tak grd dan se je obetal. Deževalo je in deževalo. Jaz pa sem zadovoljno rastla, se debelila in se širila. Debeliti se, debeliti se – meni je to všeč. Pah, pa tiste suhice in njihove shujševalne kure. O joj, nehalo je deževati. Nič zato. Tu mi bo prav prijetno. Ta asfalt je ravno prav ogret, da mi bo prijetno toplo. Ta kotanja mi res prija. Še dobro, da se nisem spravila v kakšno luknjo na cesti. Saj ne rečem, tudi tam je prijetno in zanimivo. Ni mi več všeč žgečkanje vseh tistih koles, ki te potem razbrizgajo in te kmalu ni več. Odvisno od počutja in življenjske fizioterapije, kajne – živeti lenobno in počasi ali pa intenzivno in hitro, pa se potem razpršiti. Eh, tu mi je prav prijetno. Še malce mezi in oblakov. Še kakšen centimeter bom narasla. Vremenska napoved pravi, da bo cel dan oblačno in jutri tudi. Pa menda bo v prihodnjih dneh še veliko dežja. Vsaj tako pravi stoletna pratika, če ji še gre verjeti. Padaj, padaj dežek ti droban. Tako, zdaj se lahko predam opazovanju. Veste to je moje najljubše opravilo.

Glej, glej pravi hodec gre. Ja, ta pa je pravi moderni gospodič. Samo poglej ga kako hodi. Zamišljen, napet, vase zaverovan. Pa kako nosi poslovni kovček. Lahek plašč mu opleta sem ter tja. Ta me bo obšel. Že gre mimo. Zloščeni čevlji, pa zelenomodre nogavice, ki se lepo podajo k zlikanim hlačam. Tleskaje se njegovi koraki izgubijo v ulici, ki še na pol dremlje.

O, tam že gre majhen človeček. Joj kako so ga našemili. Rumeni gumijasti škornji, pa moder dežen gumijast plašček, pa še majhen dežniček, ki mu zaprt opleta v roki. Je že tu. Oh pa ne vame, pa prav vame. Au, ti cepec. Ne cepetaj po meni, to boli. Uh kako sovražim to domišljavo otročad, ki vedno sili vame in skače po meni. Na, zdaj pa še z dežnikom riše po meni in me žgečka. Nehaj že, ti človeček! Nehaj, žgečka me! Končno se je naveličal. Odcapljal je po ulici. Z dežnikom podi golobe. Vse mu je napoti. Ti človeček, ti!

Ah kako dobro dene lenobno počivanje. Dobro, da je šele jutro. Popoldan bo tu živahno. No, do takrat je še daleč. Aj, spet koraki. Težki, zveneči, a vendarle malce neodločni koraki. Mladenič v težkih vojaških čevljih. Seveda, hoče biti agresiven in močan, pa je tako šibak. Le poglej ga kako hodi. Ramena povešena. Ena roka zataknjena v žep črnega, domnevno usnjenega jopiča, v drugi pa obvezna cigareta. Ta ne bo šel mimo. No, kaj sem vam rekla. Težak čevelj vame, pa še drug in cap in

cap. In ogorek tudi vame. Fuj, kako je zasmrdelo in zacvrčalo. Je že čez. Tole je pa bilo grobo, ampak na srečo hitro.

Pršeč je povsem ponehal. Nič več rasti za danes. Kolikor ti je dano, toliko živiš.

Pa poglejmo kaj se danes vidi v meni. Nad menoj visi cestna svetilka. Del hiše se tudi zrcali v meni. Tu ni nobenih izložb. Še dobro, da jih ni. Potem bi cepetali po meni, ko bi bulili vanje. Še košček drevesa se vidi, ki raste na vogalu. In še nebo, ki je motno sivo. Meni takšno ustreza. Ljudje pa najraje vidijo modrino v meni. Kar vidim vas, kako se togotite. Dež vas jezi. Potrpite. Prišla bo modrina in sonce. Oh sonce. Sonce, ne nočem razmišljati o mojem koncu. Ne, ne!

Ej, pa sem imela že boljše čase. Ko še niso zalili ulice z asfaltom, je bilo vse drugače. Bila sem mnogo večja in rumeno-rjava. In na pomlad sem se raztezala prav do hiš. No, zdaj ste me pa najbrž že povsem prepoznali. Imenitna mestna luža sem. Čisto prava mestna luža, ki vam tako prijazno zmoči čevlje in potem kihate. Ne jezite se. Veste, jaz sem potomka velikih oceanov. Saj poznate tiso, o kroženju vode. Tako, spoznali smo se...

Ja, ja dobri stari časi. Samo vozovi so šli čezme in konjska kopita. Konjskih fig pa nisem marala, teh pa ne. Pa saj me tudi danes zapacajo: ogorki, papirčki, olupki, pa avtomobilsko olje, ki prikaplja iz kakšne stare kripe in je potem na meni lepa mavrica. Ne maram takšne mavrice!

Zdaj mi je že malo dolgčas. Le kje so danes vsi tisti običajniki. No, bom pa še z vami klepetala. A vas motim? Pijete kavo? Ne dajte se motiti.

Ops, zdaj pa nekdo gre. Glej, glej, novi težki črni »bulerji«. In kratko črno krilo. He, te mlade noge. Kakšne noge! Hja, zdaj bi pa moški radi bili v mojem položaju. Lep pogled, ni kaj. Samozavestno taplja proti meni, poklja z žvečilnim gumijem in otresa z dolgimi, v rdeč odtенок pobarvanimi lasmi. Toliko spoštovanja pa le ima, da se me ogne. Na, pa je mimo. Mmm, te nogice. Mlada brezbržnost. Tamle ji nasproti prihaja zanemarjen možakar srednjih let. Mislim, da je že malce pijan. Obrnil se bo za deklico in trapavo gledal za njo. Zagazil bo vame. No, kaj sem vam rekla?1 aha, zdaj je pa začutil mokroto v razcapanih čevljih stopil je malce v levo in divje zaklel: »Jebemti mater«. Na, zdaj je pa še debelo pljunil vame. Uf, kakšna ogaba. Ko bi vi videli, kako ogaben obraz je imel. Pljunec se bo še nekaj časa zibal na meni. Ogabno, da je kaj. Lepa jutranja zbirka: en ogorek in en pljunec. Ja, niso vsi prijazni z menoj. No, se pa najde kakšen. Lansko jesen naprimer. Najprej je dolgo deževalo in pihalo. Vame je prineslo lep rdeče rjav platanin list. Kar nekaj časa je plaval gor in dol. Čez noč pa zamrznem. Pod tanek, pokljav led se je torej ujel tisti čudoviti odmirajoči list. Lep dan se je naredil po tistem. Hladno je bilo, pa sem bila zaskorjena skoraj cel dopoldan. Ljudje so se me izogibali. Pa ti pride nek fotograf. Hodil je okrog mene, me ogledoval, kukal skozi aparat in končno pritisnil. No vidite, pa sem postala večna.

Mar ni takšno življenje zanimivo. Kolikokrat na leto umrem in kolikokrat se rodim?

Ste se me že naveličali?

Aha, tamle se zdaj pelje kolesar. Star mož je to, na starem, škripavem kolesu. Pedanten možakar je to. Zapelje se naravnost čezme, pa prav po sredini mojega vodnega telesa. Vsak dan se pripelje ob isti uri natančen, da je kaj. Enkrat se mu je prigodila majhna prigodica nezgodica. Takole prikolesari in mu prav vame pade majhna drobna knjižica, nekakšne pesmi ali molitvenik, nekaj takega je moralo biti. Žalostno se je zazrl vame in v tisto staro, nagubano, porumenelo knjižico, ki se je hitro navlekla moje vode. Razjahal je kolo in ga prislonil ob hišo. Stokaje se je sklonil čisto nadme in žalostno pobral tisto knjižico. Dolgo jo je razgrinjal, otresal z njo in se nejevolno kremžil. Nekaj je še zamrmral, obrisal knjižico ob suknič in si jo skrbno spravil v žep. Tisti dan je potem kolo peljal v roki in poklapano šel po ulici.

Zdaj pa sem se spomnila, kako prijetno greje povsem nov asfalt. Kakšni prijetni občutki, ko te dež nalije v novo, še razbeljeno črno kotanjo. Že dolgo let je od tega. O, takrat sem bila sila srečna v tisti novi kotanji. Sprva je bilo celo prevročče. Kar izpuhtevala sem. Prav za nekakšen praznik so oblekli to ulico v asfalt. Pa nekakšna parada je šla tod mimo. Vsa tista množica in pihalna godba in črni mercedesi...

Pa pionirčki z modrimi kapicami in rdečimi rutkami, pa majhne papirnate zastavice s katerimi so mahali. Po končani slovesnosti je nekaj zastavic končalo na tleh in ena je obležala v meni, v moji kotanjici. Kar nekaj dni se je v meni topila, se razbarvala in končno tudi razpadla v majhne neprepoznavne koščke. Ja, ja, kot država, katero je nekoč simbolizirala ta zastavica...

Oho, še ena stara znanka prihaja. Da, da, to je pa tista, malce zoprna starka, ki vlačí za seboj nemarnega psa, ki mora prav vame stezati svoj dolg jezik in me piti. Kako zoprno mu smrdi iz gobca. No, pa je že tu. Sprednje tace že namaka vame. Z velikim rožnatim, slinastim jezikom že brodi po meni. Gospa ga pa vdano čaka. O, danes je pa nekaj novega. Kadi veliko belo cigareto. Počasi, uživaško, seslja dim. Potem bo najbrž šla v bližnjo kavarnico in bo cel dopoldan čebljala s prijateljicami. Zabavno čakanje na smrt... Pa se je nalokal. Mahadravo gre za gospo.

Eh, malce miru se prileže. Le kako se godi ostalim lužam v tem mestu? Bajе nas je vsemanj. Kar naprej krpajo ulice in pločnike in vse luknje zalizujejo z črnim asfaltom. Ja, naša bodočnost je res črna...

Na, pogledj zdaj to. Jasni se, preklemano, da se jasni. Pa tako obetavna vremenska napoved je bila. O, pa še pihati je začelo. Uf, kako me mršči... Glej, tam zgoraj je že modra luknja. Sonce že tiplje po oknih. Zdaj, zdaj bo zabodlo vame svoje smrtonosne zlate sulice. Aj, aj, pa tako lepo se je začel dan. Ne bom dočkala popoldneva, najbrž res ne. Še bolj piha. Joj, vsemanj me je. Kje si črn oblak, moj črni brat? Zakrij to morilsko sonce! Ah ta veter! Samo še beli kosmiči so tam zgoraj. Peče, peče, izginjam....

NOČNI POMENEK

Čas. Minute. Zajedljivo tiktakanje. Nekaj avtomobilov se še poganja tam zunaj. Čas. Še zadnja poročila na televiziji in potem megalomansko zezanje.

Zdaj je posedal pred televizijo sam, pa tudi sple je največkrat sam. Ženino telo se mu

Je začelo dozdevati kot stari štruklji – nabuhlo hladno testo, ki v sebi še vedno skriva nekaj sladkobe. Željno je pogledal proti omarici kjer je imel priročen hišni bife. Od kar ga je zapustila tista zajedljiva plašljivost, da bo kar ob jetra, je spet po malem popival. Najraje je srkal bela, malce sladkasta vina. Danes si ga je privoščil ravno prav, da se mu je zdelo vse lepo, celo poročila so se mu zdela znosna. Preklopil je na kanal kjer se je zdaj začel erotični film. Včasih si jih je sposojal tudi v videoteki, pa čeprav se je vse tako obupno ponavljalo. In nekajkrat se je že zalotil pri misli, da je sodelavka v službi res podobna porno zvezdici. Mogoče ga je celo namenoma izzivala. Si gladila lase, spretno prekrizala noge, se sklonila ravno prav, si obliznila ustnice ... Mrha, samo za denar se ji je šlo. Speljala je direktorja, pa Avstrijskega poslovneža.

Srknil je malo vina in se zabilil v slačenje na ekranu. Počasno gibanje in pretirano

cmoklanje ga ni navdušilo. Nič navdušujočega. Še igralka je bila predebela.

Pogledal je na uro. Pol enih zjutraj. Pa če bi se malce sprehodil po mestu, se je zamisli.

Zdravo se je pretegnil. S pritiskom na gumb je ugasnil televizor. Stopil je do okna, ga odprl in se nadihal svežega zgodnjejesenskega zraku. Dolgo je tako stal in gledal brljenje luči majhnega zaspanega mesta. Koliko let sem že tudaj, v tej luknji? Prej, prej je bilo vse drugače. Nemčija, veliko mesto, divje noči ... zdaj pa sitna žena, sivnje las ... No saj gre, delavnica nese, ampak ta mrtev kraj ... Nič. Ven grem, do Črne rože. To je ideja, si je v mislih rekel in tlesnil s prsti.

Praden je zares odšel je še pokukal v spalnico, kjer je žena spokojno dihala – najverjetneje se je pretvarjala, da spi. Navlekel si je lahek, lepo krojen bel površnik. Pogledal se je v ogledalo. Sam sebi se je zdel postaven in še mladosten, kljub zaplatam sivih las, ki so tu in tam zrasle.

Prvo listje je že ležalo v parku pred hišo. Pospravil je avtomobilske ključe nazaj v žep

In se odločil, da bo šel peš. Hladen, oster zrak mu je dobro del. Opazoval je bleščice lune na oknih.

Čez kakšnih deset minut se je znašel v sredici mesta. Tu in tam je prelezel kakšen

Avto. Nenadoma se mu je zazdelo, da za seboj sliši korake. Plašljiva radovednost ga je pognala na drugo stran ulice. Zamikal se je ob močno razsvetljenih izložbah. Še nikoli se ni tukaj sprehajal in si ogledoval izložb. Nekaj novega je odkril v tem. Izložbe: čevlji, obleke, koruzni storži, vinska trta, že posušeno grozdje, umetno listje, smešne lutke, buteljke vina, malo naprej, električna orodja, svetilke, pa spet buteljke, kava, mermelade, pa športna oprema in fotoaparati in pisarniški pribor...

Ob manjšem vodometu se je ustavil. Šumljanje ga je pomirjalo. Nastavil je dlan

Ledenemu curku. Spet je zaslišal neke korake. Obrnil se je, da bi videl kdo se še sprehaja. Nikogar ni bilo v bližini pa tudi koraki so potihnili. Do »črne rože« je imel še kar nekaj poti, ker je bil ta lokal na drugem koncu mesta. Sprehobil se je mimo banke in skozi ozek prehod šel na trg, sredi katerega so bakreno žarele luči. Tu blizu je bil lokalček, kjer je čez dan prihajal na kavo. Zdaj je bil trg povsem pust in zapuščen. Nobenega avtomobila ni bilo parkiranega na sredini, pod lučmi. Spet je zaslišal korake, tokrat v ozki ulici, ki se je blizu njega privila na trg. Potuhnil se je k steni bližnje hiše in sklenil počakati na nočnega prišleka. Misli si je pač, da naokoli blodi kakšen pijanček ali pa kdo, ki išče sanje. Koraki so se malce umirili. Prepoznal je tipično žensko drobnečo hojo. Ženska, ob tej uri in v tisti ulici se, je čudil. Premaknil se je k vogalu, da bo morala mimo njega.

Modrolasa, kodrolaska je nadvse slovesno zakorakala tik mimo njega v valove bakrene svetlobe. Takole na prvi pogled, bi ji človek prisodil kakšnih zrelih petiintrideset. Izsevala je strogo urejenost in prefinjen erotizem. V trenutku je obstala. Predstavljal si je, da se ga bo silno ustrašila, ko ga bo zagledala in da bo stekla, toda ne. Obstala je, se blago nasmehnila in se radovedno zazrla vanj. Ledene zelene oči so ga prikovale na steno. Ta pogled, te ustnice, ta vonj, od kje vse to, od kje vse to poznam ...? Tako znano? Ah, seveda, klinika v Frankfurtu, po tisti noči, ko sem bil že skoraj na oni strani. Ja, prav takšna je, se je iskrilo za njegovim čelom.

»Dober večer, gospod Janev,« ga je mirno nagovorila.

Zmedeno je trzil in se vzravnal. Ta me res pozna je hipoma pomislil.

»Menda se pozna, kajne gospod Janev,« je rekla in se mu približala.

Podobna je tisti zdravnici, to res, ampak od kje naj bi me poznala. Iz kakšnega bara...?

»Dober večer,« je odjecljal. »Čakajte, ne spomnim se od kje naj bi se vendarle poznala. Vi me res očitno poznate,« je bil še vedno nezaupljiv.

»Vidite, pa se vendar pozna. Nekajkrat sva se že srečala. Kje in kdaj ni pomembno.

Zdaj si upam trditi, da se me v zadnjem času celo malce bojite,« je zašelestevala v nočno tišino.

Da bi se žensk bal – nikoli. Tistih nekaj aferic, brez pomena. Tudi če bi žena izvedela.

Prav noro, neumno ...

»Bojim, Vas!?« Je zadrženo rekel.

»Nič se nesprenevedajte. Smejali se boste, ko boste izvedeli moje ime. In ne glejte me

tako nezaupljivo in bojzljivo, prosim!«

»Zdaj pa res nič več ne razumem. Jaz sem Ivo, Ivo Janev, kdo pa ste vi?« Je malce

jezno rekel.

»Pa ja moje ime res tako pomembno za tole nenavadno snidenje?«

»Prosim, povejte ga,« se je sproščal.

»Če res vztrajate?«

»Prosim, prosim!«

»No, jaz sem gospa Medicina,« je prhljivo rekla.

»Medicina,« ga je zledenelo. »Kakšno ime pa je to, lepo vas prosim. Verjetno se šalite.«

»Ne,« je odsekano rekla. »In kot vidite sem resnična ženska.«

»To že, ampak to ime ...« se je čudil.

»Gospod se ne bi raje sprehodila ob reki. Vse vam bi pojasnila. Romantično noč si lahko pričarava,« je smehljaje se govorila in ga vlekla v svoj odločen pogled. Kar obstal je. Ta ženska je nora. Res, ta čas rojeva same usekance.

»Mislite resno?« Je mencaje vprašal.

»Vsekakor, saj sva oba odrasla človeka. Pridite, greva!« Je bila že kar vsiljivo vabljava.

V njenih očeh je prepoznaval divji erotizem. Skomignil je rameni in stopil za njo v temno, ozko, zatoхло ulico. Strah ga je naredil trdega in napetega. Zdelo se mu je, da pred seboj vidi le bel plašč in nič drugega.

Prišla sta na slabo osvetljeno sprehajalno pot na obrežju. Na hrbtu rečice se je pasla luna in metala srebrne poljube sprenjenim valovom, ki so se navijali okrog kamnov.

»Lepa mesečina je danes,« je zaneseno rekla in se s prsti oprijela njegovega komolca.

»Ja,« ji je suho odgovoril.

»Zdaj lahko začneva najino zgodbo,« je zanežila.

Za trenutek je zastal in jo nejevoljno pogledal. Mislil si je: Baba je res trapasta. Zamišlja si hitro romantiko. Mogoče. Zakaj pa ne, saj ni napačna.

»Še vedno ste hudo nezaupljivi in plašni,« je mehlobila in ga malce pomasirala po nadlahti. »Glejte, jaz sem materijalizirana znanost. Ženska sem, ki imam veliko moč, utelešena moč sem.«

Povsem se je ustavil in ji odtegnil komolec. Ta baba je povsem zmešana ali pa se samo tako dobro pretvarja. Tu nekaj ne bo v redu, je begljivo pomislil.

»Začudeni ste. Ampak to bo prešlo. Sicer pa tkao ali tako ne bova dolgo skupaj, vsaj nocoj ne. Torej poslušajte me do konca in me skušajte razumeti,« je mirljivo govorila.

»Resnično ničesar ne razumem,« je pojecljal.

»Kako tudi bi, če nočete poslušati razlage. Lepo mirno stopajte ob meni, pa vam bo vse jasno,« mu je pokroviteljsko rekla.

Zmajal je z glavo in se nejevoljno nasmehnil. Spet je začutil njeno roko na svojem komolcu. Šla sta naprej.

»Torej sem gospa Medicina, ki mnogim lajša življenje. Kaj že vse znam, koliko sem napredovala. Kaj vse zmorem: razkužujem, režem, izrezujem, šivam, amputiram, presajam, zamenjujem kri, zastrupljam, razstrupljam, dvigam fiziološko voljo, ubijam zarodke, polepšam, naredim umetne prsi in še in še ... Le ljubiti ne znam več, ne

ljubiti pa ne znam več. Nekdaj sem to znala,« je potrto rekla. »Res, ljubezen je univerzalno zdravilo. Če za nekoga obstajaš, potem resnično obstajaš. In toliko časa obstajaš, dokler za nekoga obstajaš. Ja, ubili so ljubezen v meni,« je jedko rekla.

»Zdaj se pa res poznavam,« se je nasmehnil. Prav tista zdravnica ste, ki sem jo srečal

pred nekaj leti v Nemčiji. Kakšno naključje v tej noči,« se je zahahljal.

»Lahko bi to bila, pa nisem,« se je zasmejala in trzljivo vrgla glavo nazaj.

»Verjetno

sem res podobna kakšni strogi zdravnici, ki je domišljava in se ji zdi da ima v oblasti življenje in smrt. Ah sodobni zdravniki in zdravnice...«

»Pa ste, prav tista zdravnica ste,« je prepričano rekel. Prav isti parfum uporabljate

kot takrat,« je mrmravo rekel in se ustavil.

»Dober vonjalni spomin imate,« je cinično rekla. Ampak kljub vsemu nisem tista za

katero me imate.«

»Ne pretvarjajte se več in mi raje povejte kako ste se znašli nocoj prav tu. Nikoli si

ne bi mislil, da ste Slovenka,« je povsem sproščeno rekel in si obetal zanimivo noč.

»Ah, dragi gospdo, kako zelo se motite. Jaz sem mistično bitje. Nocoj sem se pač vam

prikazala, ker je hotenje tako hotelo. In ne bodite vznemirjeni zaradi tega. Strahove si sami pridelujete. Vsi vaši strahovi so nekakšne divje zveri v vaši podzavesti in napenjajo verige. Ne bojte se, ne bodo jih potrgale, dovolj so trdne. Prav pa bi bilo, če bi me večkrat obiskali pri kakšnem zdravniku. Leta gospod, leta. Veste tegobe lahko lajšam, ozdraviti jih pa ne morem,« je tesnobno rekla.

»Ah vem, da ste zdravnica. Vi se pa še vedno pretvarjate. Lahko bi bila uspešna

igralka,« ji je zapeljivo rekel. Imelo ga je, da bi jo kar objel.

»Prav, pa naj bom zdravnica, če že tako hočete. Najini usodi se tu ločujeti. Oditu bom

morala. Vesela sem, da sem z vami imela to kratko kramljanje. Obiščite me pri kakšnem zdravniku,« je s pojočim glasom rekla. »Lahko noč, dragi gospod,« je še zažgolela in prhnila med stanovanjske bloke. Za njo je ostal le vonj parfuma.

Strpnjen je stal in napeto gledal med bloke, da bi morebiti zagledal njeno postavo in

Bi pohitel za njo. Nič. Noč. Za bloki je zabrnal avtomobil. Stal je blizu železnega mosta. Namenil se je čezenj in po bližnjici domov. Bedna sfantazirana intelektualka, ki potrebuje psihiatra, je racionalno pomislil. Zakopal je roke v žep in zatleskal s koraki čez železni most.

»Kje si se klatil?« Ga je iz priprte spalnice ošvrknil zaskrbljen ženin glas. »Malo sem

podremala. Zbudim se, tebe pa nikjer. Skrbelo me je,« je utolaženo rekla.

»Sprehajal sem se. Nočni zrak mi dobro dene,« ji je spravlljivo rekel in še vedno

premišljeval o neznanki.

»Pa veš, da je že poldveh zjutraj,« je bila malce stroga. Res jo je čudilo, ker že nekaj

mesecev ni ponočeval.

»Pa kaj potem,« je zanergal.

»Si pil?« Je strahoma vprašala.

»Nisem. Pa zakaj me zdaj zaslišuješ,« je robato rekel in šel v kopalnico.

»Daj no, samo skrbelo me je,« je toplo rekla in se vzravkala. Hotljivo se mu je nasmihala. Čez obilne razgaljene prsi se ji je razlivala rumenooranžna svetloba. Umetelno je zavihala robove odej, da je prikriala ravno prav golote. Znala ga je tako izivati, znala se mu je pokazati.

Preoblečen v pidžamo se je zavihtel poleg nje v posteljo. Zdelo se mu je, da nocoj

Drugače diši kot navadno. Ta vonj in te kipeče prsi. Jo daje nekdanja strast? Te prsi, še vedno ima tako lepe, tako kipeče, tako pripravne za sejanje poljubov, ki potlej rodijo vzdihljaje.

Z debilimi a vendar spretno nežnimi prsti mu je popravila zmršavico las.

Nagnila se je

nadenj in šepetaje rekla:

»Boš spal?«

»Mmmhmm,« je dobrikajoče zamrmral in se zlecnil k njenim razgretim stegnom.

»Daj no,« je jecnila in mu z ogreto dlanjo zakročila po mišičastem hrbtu.

Obrnil se je. Prijazno se je zgledal v tople, čutne oči nad seboj, v katerih je zdaj spet

zagorevalo tisto daljno poletje, ko ji je na neki Dalmatinski plaži ponudil sladoled ...

Zrinil se je po blazini navzgor. Zdaj se mu je že razlezla strast po žilah, kot da bi na

hitro spil kozarec kuhanega vina.

Tudi sama se je izkobacala iz odej. Poslonila je nadenj prsi in vznemirljivo dihala. Že

mesece ni čutila ognja v sebi, zdaj pa – aah, zdaj, zdaj jo bo začel poljubljeni in srebati ... Levo dojko si je pomesila z roko in jo podrsala po njegovem robatem, slabo obritem licu. Vršiček se je ujel v stisnjeni ustnici. Z jezikom je počasi drsel po nabrekli bradavici in se vsebolj zasesaval.

Vznemirjeno se je napela in se skobacala nadenj.

»Ooo, oh, oh, aha, jaz sem tvoja medicina,« je strastno zavzdihnila.

Zasmejal se je. Povsem se je razgnil in zarinil glavo med njeni dojki ...

PARK

Sedim v parku, v prijazni žametni mehki, v bleščavi zelenja med odpadki in med golobi, ki so se belo zarisali na klopi. Strmim v poševna drevesa in skušam uganiti, kaj si zdaj mislijo, da, prav zdaj. Morebiti razmišljajo o drdranju, ki se kopiči na cesti, po kateri se je odpeljala Marinka. Preden je odšla je trdo rekla: »Hočem biti popoln gospodar svojega življenja«. Ja, to je ostro hreščeče rekla, da je bilo slišati kot škrt v pokvarjeni slušalki. Rekla je še: »Ne dajem ti nobenega upanja. Spreglej to že enkrat!« ah, upanja, kdo ti lahko sploh da upanje, če ga sam nimaš. Sam sebi si upanje.

O saj sem spregledal, saj sem spregledal. Morebiti sem spregledal prav zdaj v tem parku, ki me zagrinja s svojo milino in se tiho pogovarjava. Listi nad menoj se zasmеjejo v veter in drevo mi z zelenim glasom reče: »Hej, spet imaš v glavi miselni drobiž, ki ti ga ni uspelo porabiti. Ej, ej, ljubezen, praviš, da te skrbi? Norec! Ljubezen je nekakšen mig v tvojih zrelih celicah, ki bi se rade razmnožile. Dokler boš tu sedel in premišljeval, boš iskalec, boš samo iskalec. Bodi enkrat najdenec. Prepusti se usodi in bodi najdenec. Poiskala te bo, če si ji namenjen... Zdaj si pa tiho, kaj? Ne smeš se, kajti jaz ti govorim čisto resnico. Glej, v meni je nenehna rast. Rastem že devetdeset let. Vsako pomlad ozelenim in zrastem za nekaj milimetrov. Ti pa rasteš v sebi, prisluhni tej rasti!«

Potlej je nastala nenavadna tišina, nekakšen mir, kakor da bi se vsa gibanja ustavila. A to ni trajalo dolgo. Že v naslednjem hipu so se v bližini zadrlesnile navojnice in oslepile veliko oko okna, ki je tako prijazno gledalo v park. Nekoč sem šel čisto mimo tiste hiše in kar tako pogledal skozi brezhibno čiste šipe. V zadušljivi temotnosti sobe sem videl bled, skorajda prosojen obraz mlade ženske. Zatopljena je bila v branje knjige. Sedela je v naslonjaču v preprosti halji, za mizo. Tanki prsti so obrnili list in spet je zbrano brala. Čez usta ji je hušknil smehljaj. Domišljal sem si, da bere kaj skrajno erotičnega in da drugo roko skriva pod haljo in si v volhkem goščavju napreda naslado... Hotel sem že oditi, ko je dvignila glavo in zasvetila z velikimi, radovednimi očmi. Zastrmena v okno se je celo malce nasmehnila, a ta nasmeh je bil preplašen, zvedav in krhek. Nekaj dni zatem sem srečal tiste oči v cvetličarni. Kupoval sem rože za Marinkin rojstni dan. Tokrat se je nasmihala samo z očmi, ki so bile zdaj čisto blizu mene. Stala je skoraj ob meni in začutil sem buhteč, morebiti malce osladen vonj. Ampak zanimalo so me samo njene oči. Zdaj sem lahko dobro videl, da so rjave, tople, igrive in malce jesensko melanholične. Odnesele sva vsak svoj šopek v dan...

In čez čas se je zaprlo še sosednje okno. Razpotegnil sem roke čez klop in globoko vdihnil. Od nekod je nenadoma priplaval vonj po polenti. O kako bi zdajle jedel dobro, trdo polento, zabeljeno z ocvirki in ponujeno z ljubeznijo kakšne v črno oblečene primorske ženice, ki dobro ve, da je ljubezen lahko tudi polenta, sem pomislil.

V hrbet me greje sonce. Na peščeni stezi so zaškrebjali koraki. Obrnem se in pogledam, kaj se dogaja. Imel sem kaj videti. Dva para čudovitih, že zagorelih nog gresta po stezi, pa prav proti meni. Potegnem noge k sebi in se vznemirjen presedem. Ženski sta čebljali in si nekaj dopovedovali z rokami. Obe sta bili dolgolasi in zagledani druga v drugo. Zdi se mi, da eno poznam. Ja, ja, tista v zelenem mini krilu. Ja seveda, seveda, saj sem, o seveda sem, spal sem z njo, ugotavljam. Zdaj sta ob meni. Nič! Čebljanje je že mimo. Zeleno krilo je za trenutek zastalo in čez drobne, malce povešene rame je priplaval radoživ golob pohotnega smehljaja. Za trenutek mi je srce vzdrhtelo; ta preplašeni ptič življenja v mojih prsih.

Obšla me je nora želja. Začel sem premišljati, kako bi bilo, če bi se po parku sprehajal velik siv slon. Na hrbtu bi tovoril majhen hladilnik z osvežilnimi pijačami. Ljudje bi si lahko postregli. To je bila velika turistična atrakcija, slon v javnem parku, ki ponuja pijačo. Ha, čez hrbet bi imel obešeno veliko rdečo ogrinjalo, na katerem bi bil bel napis Coca cola. Država bi skrbela za njegovo prehrano...

In zdaj mi spet stopajo v misli zeleno krilo in tiste noge in tista noč, ko je dež cvrčal na kovinski polici njenega podstrešnega okna. Po drobcih si spominjam njenega čudnega stanovanja. Najbolj sem se smejal staremu razrezanemu usnjenemu jopiču in čisto pravi nemški oficirski kapi. Razložila mi je, da ji jo je poklonil neki poulični ljubimec, ko je bila v Los Angelesu, lansko pomlad. S tisto kapo na glavi je skakala po majhni natrpani sobi in plesala, misleč, da zelo dobro lovi ritem, ki je brbotal v črnih zvočnikih. In vse polno je bilo črne barve. Še najbolj mi je bila vseč črna odeja, na kateri je gola belo cvetela, na kateri sva hotela utišati razdražljivost. Zjutraj sem jo poljubil in ji pustil pesmico na črni nočni omarici. O črnina, ki si posrkala sonce neke mladosti. Adijo, zeleno krilo...

Zaprem oči in zaslišim melanholično glasbo trstenk, trstenk, ki sem jih prinesel iz Andov. Kupil sem jih od nekega pastirja, ki je nanje tako jokajoče igral, da sem v trenutku vedel, da je to glasba, po kateri sem dolgo, dolgo hrepenel. Zbiram se in slišim glasbo še bolj intenzivno. Rojeva se nekje v možganskih zavojih in mi počasi jemlje realnost. In potem sem bel kondor. Jadram visoko, visoko nad čistim jezerom, ki ga oklepajo ostre gore. Naenkrat zagledam v mirni gladini Marinko. Mirno plava in od nje se širijo veliki krogi vzvalovane vode. Čisto gola je. Od sonca obeljeni lasje se svetijo na vodi kot drobne nitke zlata. Potem se spretno prevali na hrbet in mi pomaha. Zdaj lahko vidi, da sem svoboden, dam, v brezdanjih modrinah...

Odprem oči in glasbe ni več, Marinke ni več, jezera ni več... Nad mano je samo nemirno listje.

Sosednje klopi se polagoma polnijo. Dolgolasi ubijalci časa posedajo na naslonjalih, se smeji, mahajo okrog sebe in si izmišljajo zgodbe. Ko so vsi zbrani, pobrska po praznih žepih in zložijo na kup zmečkane bankovce. Potem eden od njih stopi do trgovine in prinese ceneno vino. Kdaj pa kdaj se med njimi zasuklja dim slabe, doma pridelane trave. Po takih večerih so naslednji dan še bolj potrti in zvrnjeni vase. Kako zgodaj so jim umrle sanje. Nekajkrat sem se jim pridružil in skupaj smo razcefrali noč v pozabo.

In zdaj se spominjam Gregorja. Temen, dolgolas, vedno kalnih oči je prihajal v klapo v parku. Govoril je, da bo nekoč imel farmo konj, nekaj belih, nekaj rjavordečih. Veselil se je juter, ko bo lahko gledal vzhajajoče sonce v divjih grivah. Veselil se je jahanja po gozdnih poteh. Govoril je in govoril, da sem tudi sam kdaj pa kdaj verjel njegovim sanjam. Neki večer pa je mirno stopal mimo moje klopi. Za trenutek se je ustavil. Ustrašil sem se tiste nenavadne bleščave v njegovih očeh. Mečkal je cigareto in čisto mirno rekel: »Jutri se bom obesil!«

Zasmejal sem se in mu rekel, naj si izmisli kaj bolj originalnega. On pa je kar stal in kimal, posejal dogorevajočo cigareto in odločno ponovil, da bo to res naredil. Potem je šel od prijateljev, ki so se tej njegovi trditvi kar naprej smejali. Šel je v trgovino in prinesel celo naročje steklenic vina. Sam se jim nisem pridružil, ker sem v tistim poletju že opravil z alkoholom. Čez dva dni so ga našli pred njegovo hišo, na stari krepki lipi, v kateri so čebele žebrale molitev pridnosti...

O zelena lepa mati, zakaj pojiš svoje otroke z mlekom melanholije. Daj jim luč upanja, svoje mladosti, svoje lepe, lepe mladosti. Bodi njihova pesem, bodi jim bodočnost...

Kaj se bo zgodilo še pred nočjo?

Sonce je že razpredlo rožnat pajčolan. V dolgem loku pljunem v posušeno travo. K nogam se mi primotovili zapuščen pes. Ovoha me in gre spet svojo pot, ta pasji mestni beduin. Hip zatem se priziblje rejena uradnica, ki ji je uspelo roditi otroka. Skoraj vsak popoldan pripelje voziček s tisto rožnato kepico v park, se usede in bere »ženske reviji« in ljubezenske zgodbe.

V cerkvenem stolpu zapoje bakreno plenkanje in mi pove, da je ura že šest. Zazeham in se popraskam po lasišču. Votlo počutje se počasi spreminja v večerni nemir, ki bo zažarel s prvimi lučmi. Lahko bi vstal in šel do kavarne in si privoščil kavo. Dolgolasci že cuzajo pregreto vino. Ima me, da bi se jim kar pridružil in bi s seboj domov odpeljal eno od njihovih prijateljic, ki pridejo tja, da bi našle vsaj malo hrepenenja, vsaj malo ščegetljivosti v duši. Poznam jih. V postelji so večne igralke, ker mislijo, da pač morejo moškemu ustreči. Čisto vseeno jim je, s kom spijo, le da z nekom so, da jim ne ostane samo razgreta betonska kletka, v kateri se sanje tako hitro posušijo.

Iz žepa potegnem beležnico. Najprej jo razprem in jo temeljito ovoham. Še vedno diši po Marjetinem parfumu. Tisti parfum je bil res nekaj posebnega. V sebi je imel svežino jutra in trudnost večera. Marjeta ga je kupila v Angliji pri nekem Indijcu in je z njim omamljala goriške bogove seksa. Mene je premamila pred Pres barom. O koliko sem takrat pojedel sladoleda. Odkril sem stran, kjer sem imel napisan naslov Lejle iz Sarajeva.

In potem so se mi misli ustavile. Vojna. Temni madeži civilizacije. Srditi bliski neumnosti. O bog! O človek! O Balkan, tvoja trupla bodo neimenovana, tvoja neumnost ne bo ustavila zvezd!!!

Še enkrat vdihnem postan vonj tistega parfuma in spravim beležko, spravim Marjeto, spravim tudi Lejlo, ki je zdaj v nekem begunskem centu in morebiti prav zdaj sloni na velikem kasarnskem oknu in gleda, kako usiha sonce. Nimam moči, da bi jo obiskal. Bojim se njenih velikih črnih žalostnih oči. Vem, da se je steklovina njene ljubezni razbila nekje v poku granat...

Dovolj imam sedenja. Vstanem, se pretegnem, pogledam proti kuštravi gručici in se odpravim proti mestu. Kavo si bom skuhal doma in napisal bom pismo Marinki!

POZNAM TE

Razprhutan dan na vetrobranskem steklu tvojega avtomobila. Vse je v redu: frizura

je nova, trepalnice so pravilno zarisane in puder je skrbno prekril prve gube. V glavi je tisti cvetoči kostanj, ki si ga včeraj slučajno videla skozi okono: veliki stožčasti cvetovi, prijazno zeleni listi, nad vsem pa modrina neba. In tam daleč, strehe, strehe, strehe ... Glej, celo dim je nekje, še malo prej sem ga videla, majčken bel stebriček. Mar ljudje še kurijo ognje ...? Spotoma si se spomnila, da moraš kupiti pralni prašek, pa tisto novo čistilno, ki so ga sinoči reklamirali na televiziji. Ja, pa v šolo moraš. Hči ga lomi. Sedmi razred. Madona saj je že dekle ... Jo sploh še poznam ...? V glavi zazvonijo zvonci! Zmoti te mobitel.

»O Jože,« grleno zadihaš v črno plastiko. Vznemiri te njegov, malce raskav glas. Vsa

si vznemirjena. Oh, ooh bi zdajle ... Joj sem prasica, hkrati pomisliš. Pa saj mož nič ne ve, nič ne sluti. »Ja Jože, sem na poti v mesto,« mu pojasniš in spretno izpelješ ovinek.

»Pa bi se danes lahko dobila?« Je Jože povsem racionalen.

»Hm, ja,« pojamraš, da bi te še enkrat prosil.

»No, muc,« zagrgra Jože, vedoč, da jo je prepričal že samo s tem, ker jo je poklical.

»Ampak dragec, zdajle res ne utegnem. Saj veš, v trgovino moram. Blago pride danes,

pa moram biti prisotna. Saj veš, no!«

»Posli tečejo?« Je Jože še kar naprej taktiziral.

»Ti, a veš da še kar. Le delavke so malce čudne. Te mlade mrhe bi se samo spogledovale. Paziti moram.«

»Pa popoldan, bi se lahko dobila popoldan?« Je hrepeneče rekel.

»Ljubček, danes ne morem. Preveč opravkov imam,« je užaljeno rekla, ker se je spomnila vseh sitnosti.

»Jebemti posli!« Je zatarnal. »Sumim, da si se začela izmikati. Si si našla novega?« Je

bil grenko ciničen.

»Ne, ne ljubček. Saj veš, da te moja mucka pogreša ... Ne bodi užaljen no. Res moram

urediti stvari okrog trgovine. Saj veš, da ni še vse odplačano, pa Drago je tudi zadolžen in bog vedi do kdaj bo še imel službo. Razumeti moraš. Saj veš, da sem rada s tabo,« je priliznjeno izdihala v mobitel.

»Torej danes zagotovo nič,« je potlačeno rekel.

»Ne Jože,« je povsem mirno odgovorila in zapeljala v široko ulico.

»Pa v nedeljo, bi šlo v nedeljo? Tako kot zadnjič,« je še kar vztrajal.

»Hm, naj Dragotu spet rečem, da grem k maši,« je zamišljeno rekla.

»Zakaj pa ne. Misliš, da bo posumil?« je zdaj tudi že Jožeta zaskrbelo.

»Ne, ne. Ob nedeljah njega skrbi samo nogomet. Pa bi se res lahko domenila za nedeljo. Tam kjer zadnjič in ob isti uri. Se strinjaš?«

»Prav, prav čmrljček,« je veselo rekel. »Pazi kako voziš. Točna bodi!«

»Bom. Torej sva zmenjena,« je razneženo rekla. Zapeljala je v desno. Jezila se je ker

spet ni bilo parkirnega prostora. V mobitelu se je oglasil poljubček. Spravila ga je nazaj v ležišče. Nerodno je zakrmarila mimo zabojnika za smeti. Obliznila si je mastno šminko.

Poznam te

Sloniš ob točilni mizi. Skrbno si poravnal denar. Bo še za eno pivo? Marx in Lenin ti

ga ne bosta plačala. Tito ti ga je! Zdaj si pa ulični intelektualec. Dvakrat na teden se zglesiš na Centru za socialno delo. Pa tiste fraze ... Intelektualna smet si. Kdo pa še danes potrebuje profesorja branja in filozofije? Ej, kdo? Ta nacija, ki si nad nove trgovine najraje obeša tuja imena in blebeče popačene tujke. A jih slišiš, tiste tam ob mizi: Si še za en drink? A boš kofi? Sranje!!! A bo še za eno pivo? Seveda bo. Popoldan, kam pa moram popoldan? Aha inštrukcije. Nekaj tolarjev bo. Ubogi dijački. Starši, novodobni trgovinarji, so jih zrinili na gimnazijo, da bi kasneje brezciljno zijali skozi univerzitetna okna. Hm, kako imenitno se sliši: Naša pa hodi na gimnazijo, veste. Naš pa ima privatnega učitelja za klavir ... Ja, naši smo pa v Italiji naročili novo vijolino. Veste, bo ročno izdelana ...

Pa kaj jim je? Še nekaj let nazaj so se pretegovali po skladiščih državnih tovarni in na

sestankih so samoupravljali. Sami na pol intelektualci, bivši skladiščniki, ekonomski referenti, frizerke in trgovci ... Zdaj pa kar svoja podjetja, pa mobitel, pa kravata, pa dolgovi ...

Še eno pivo bom, za mrtve sanje, za mrtve zastave, za vse okrvatene poslance, za

vlak, ki mi je odpeljal otroško slikanico in topove, pa vonj čebule in note za dvanajststrunsko kitaro ... Za nove kapitaliste, ki si bodo pokupčkali naše duše.

Pa bo prišel škof in milo povedal, da se le preko trpljenja pride do blaženosti. O seveda

se. Če te žuli čevelj, si res blažen, ko ga sezuješ. To, vidiš, zato je potrebno spiti pivo!

Pameten je ta sistem, pameten ...

Pogledaš čez cesto. Vse je tako kot vsak dan ob tej uri. Zdaj zdaj se bodo prismejale

uradnice s tistimi spacanimi maskami zmagoslavja, ker jim je uspelo priti na občino ali pa na banko.

Eh, ti pa prisloniš pivo na ustnice, ki so nekoč poljubljale preteklost bodočnosti, v kleteh, v diskoklubih, v majhnih stanovanjih, pa v dvigalu in v parku. Vem, na hitro boš spil pivo in se umaknil iz lokala, ker si opazil, da se uradnice zmrdujejo nad tvojo preprosto zunanjščino. Saj, saj, nisi elegant. Sproščeno rigneš. Natararica te pomenljivo pogleda. Nekdaj je bila tudi ona dama, dišeča ponosna dama v Sarajevu. Slučajno sta se nek večer zaklepetala. Domišljjal si si, da bo iz tega kaj več, pa sta se molče razšla. V spominu so ti ostale tiste žgoče, pronicljive oči in zadržan smehljaj na tankih ustnicah. In ko je zaklepala lokal ji je iz torbice padla majhna črna in že oguljena beležnica. Skrbno jo je pobrala in jo zamišljeno spravila v torbico. Vedel si,

da so tam notri naslovi in telefonske številke, ki so jih mogoče že raztreščile granate

...

Plačal si in greš. Na vratih se skorajda zaletiš v dve suhi damici. Oh uradnice so že tu,

že diši po parfumu in nabuhlosti. Hitro se zmuzneš na ulico. Namenil se boš v mestno čitalnico. Razmišljeno stopaš po ulici in nekajkrat zehneš. Ozreš se po zvoniku, ki je zdaj po novem ves bel in razkošen. Zehneš še nekajkrat in prečiš park.

Poznam te ...

Poznam te ...

Sediš na avtobusu. Nekaj prvih ur si že zamudila in briga te šola ... Kar nekaj cvekov

že imaš letos, zato pa imaš čisto nove rdeče bulerje, tudi znamka je prava. Pa nov parfum. Pa novega fanta ... Tistega tipa, ki vozi »Harlija«. Res je že malce starejši napol hipuzl, pa kaj. Saj tudi ti kdaj pa kdaj zviješ travico. Joj travica, travica, to je pizza za mojo dušico.

Sediš in brezčutno gledaš v bežečo pokrajino. Na kolenih pestuješ knjigo, nekaj psihološkega. Brskaš za nečem, kar je morebiti celo v tebi. Zapreš knjigo in si pogledaš dolge lase. Opazuješ ostale ljudi. Nekaj dijakin se tudi pelje, a te gredo že k popoldanskemu pouku. Nobena ni tako drzno oblečena kot ti. Kmetice, same kmetice, si rečeš v mislih. Fantje pa en sam dolgčas. Tebi je jasno samo to, da imajo moški ponavadi denar in ugled. Nekajkrat si se vprašala, kaj so čustva. Ne, ne to sranje ni zame, si ugotovila. Na naslednji postaji bo prišla Janja. Tudi ona bo zamudila Domenjeni sta.

In če je res zanosila? Panika! Tisti njen tip je res grob. Jaz bi ga že zdavnaj poslala.

Zavzdihneš. Roke položiš na knjigo. Prav tako so roke polagale tvoje prababice na oguljene molitvenike, ko so poslušale nedeljso pridigo. Kje so zdaj vis tisti geni: biti tiha, vdana, bogaboječa ...!

Janjo že vidiš. Veter ji opleta z lasmi in na veliko cmoklja z žvečilnim gumijem.

Prerine se do tebe. Bleda je in najbrž neprespana. Skloni se k tebi. Diši po vetru in po parfumu, ki si ji ga ti dala, ko si se ga naveličala. Z iskrivostjo v očeh ti pove, da je test pokazal, da ni noseča. Od veselja jo objameš in obe malce povreščita. Potniki se zgroženo ozrejo po vaju, ampak tega sta vajeni. Zdaj že veš, da bo prva pot do parka namesto v šolo in nekaj dimčkov bo zaznamovalo dan. Tak prijezen dan, pa tako prazne oči ... Kar nenadoma se ti zazdi, da je v tebi še nekdo drug in da ti ponuja svetlobo ničā ...

Zdaj sediš v parku. Janja binglja z nogami in poklja z žvečilnim gumijem. Ti nerodno

zvijaš travico. Papirček te ne uboga. Pade ti na tla. Pobereš ga in skrbno očistiš pesek, ki se je prijel na oslinjeno sled. Janja se ti smeje. Njene oči so mnogo bolj vedre kot tvoje. Zdi se, da je v njih čistost neba, takega iz turističnih plakatov. Govoriš o tem, da bi potovala. Pa kam? Povsod isto sranje. Zabava, malo trave, alkiča in seks, pa adijo čas ...

Za danes nimaš več idej. Pogledaš v zeleno krošnjo in se spomniš, da si nekoč govorila z drevesom. Bilo je enkratno, brez trave, brez vsega, samo možgani in drevo. Narediš si še eno »cigaretko«. Povlečeš, pa nič. Ne prijemi več! Ponudiš

Janji, pa čeprav veš, da še nikoli ni vlekla trave. Kmetica pač, uželjeno pomisliš. Veš, da bo šla zvečer v cerkev – cvetni aranžmaji in pohotno spogledovanje z mladim župnikom. Zaupala ti je, a bi rada spala z njim. Pa naj, če ji uspe!

Dan se bo nadaljeval v lokalčkih. Prišli bodo prijatelji, prišel bo tudi nov obrok potrtosti.

Ej, poznam te ...

PREGNANCA

Burja je divje plesala med zverženimi bukovimi vejami. S seboj je nosila drobne snežne iglice, ki so se mi zabadale v lica. Sivo marmornato nebo je še vedno grozilo, da bo nasulo še več snega. Gazil sem po globokem celcu, kajti iz naselka ni vodila nobena pot. Ljudje so bili zaprti v svoje tople izbe in so poslušali divji ples burje. Mene je na plano zvalila ravno ta burja, mogočna pesem.

Namenil sem se na vzpetino, do roba gozda, kjer je stala še s slamo krita hiša. Ob vznožju vzpetine je še nisem videl, ker je burja pred menoj tkala bele zavese. Korak za korakom sem se prebijal po hribu.

Po dolgem bojevanju z burjo in snegom sem prišel do vrha, kjer je rastla od burje zveržena bukev. zAdihan sem se naslonil na deblo in si ostrgal srež iz brkov. Pred seboj sem imel čudovit razgled: Cela planota je ležala pred menoj. Ena sama razpotegnjena belina s črnimi madeži gozda. Na skrajnem robu se je nebo že otreslo težke sivine. Zdelo se mi je, da se svetloba odbija od srebrne ploskve morja, ki se je iskriло za Krasom. Ko sem se nadihal in nagledal, sem zagazil proti domačiji. Ležala je v debelih zametih snega. Jablane pred njo so bile zasute do vej. Iz dimnika se je valil belkast dim, ki ga je burja takoj pograbila. Moral sem krepko gaziti, da sem prišel do hišnega praga. Stopnice pred vhodnimi vrati so bile očiščene. Na njih sem se otresel snega. Stopil sem do vrat in skozi majhno okence na njih pogledal v temačno kuhinjo. Rudi je ležal na starem divanu, zatopljen v knjigo. Lojzka je sedela ob starem zidanem štedilniku in gledala v vrata. Potrkal sem in si spravil zasnežena očala v žep.

- Ja, ja, kar naprej! Se je oglasila Lojzka.
- Odprl sem in vstopil. Zaobjela me je toplota. Rudi je zaprl knjigo in me pogledal.
- Kaj strašiš v takem vremenu! Se je v šali jezil
- Lojzka mi je postavila stol k štedilniku.
- Ja pozdravljena. Se pa kar držita tu zgoraj, sem rekel in sedel na ponujeni stol. Odpel sem si težko bundo in sproščeno zadihal. Razgledal sem se po kuhinji, ki mi je bila že znana. Vse je bilo staro in preprosto. Iz vsega je dihala preprosta preteklost, nekakšna trpkost in upornost...
 - Boste kavo? Je vprašala Lojzka.
 - Lahko.
- Naložila je drva v štedilnik in pristavila za kavo.
- Nehalo je snežiti, sem rekel, da bi začel nit pogovora.
 - Ah kar naj sneži, saj ima čas! Je nergavo rekel Rudi.

Čez čas je prijetno zadišalo po dobri močni kavi. Lojzka je znala pripravljati dobro omamno kavo. Vedno je postregla z iskrenostjo v očeh.

Zadovoljno smosrkali črno sladkost. Rudi si je prižgal cigareto.

- Kako preživljata zimo? Sem ju vprašal.
- O, saj gre! Drv imava dovolj. Naradila je požirek in zamišljeno rekla:
- Rudi je malo bolehen.
- Bolehen, bolehen, ko pa moram tebe prenašati!
- Ja, saj sva zadnjo zimo tukaj! Je s težkim glasom zamrmrala Lojzka.
- Kako zadnjo zimo? Sem se začudil.
- Našel se je gospodar te hiše. Pravi, da si bo iz nje naredil vikend. To imava zdaj za nagrado, ker sva krpala hišo. Na hrbtih sva nosila slamo sem gor. Če naju ne bi bilo, bi hišo že zdavnaj hudič vzel. V jeseni se je tisti človek z avtom pripodil do spodnjega soseda. Prišel je s papirji in nama povedal, da se morava do jeseni izseliti.
- Kam bosta pa šla?
- Še ne veva. Mogoče bova šla v sosedno vas, tam nekdo oddaja staro hišo.
- Koliko let sta že tukaj?
- Čakajte, dvajset jih bo. A ne, Rudi?
- Ja, je naveličano odgovoril.

Sklonil sem glavo in se zamislil. Sem gor sem vedno rad prihajal. Rudi je bil načitan posebnež. Ker sta živela tu zgoraj, so ju vaščani krstili za grofa in grofico. Vedno sta živela v skromnosti. Preživljala sta se s priložnostnimi deli, dokler sta imela še moči. Zdaj sta bila že starejša in pozabljena. Spominjam se poletij, ko je Lojzka ob večerih tu zgoraj pela in vriskala... Vrnil sem se iz spominov in rekel:

- Torej sta brezdomca?
- Prav brezdomca sva, ja.
- Mogoče bo pa tam boljše kot na tej višini.
- Bližje bo do trgovine. Toda tu sva se navadila.
- Saj se bosta tudi tam navadila.
- Saj se bova morala.

Naše pomenkovanje se je izcedilo skozi okno v nastajajoč, siv mrak. Pripravil sem se na slovo. Obljubil sem jima, da ju na pomlad obiščem. Stopil sem pred hišo. Burja se še ni podela v svoja kotišča. Odločno sem zagazil z zamet. Lojzka me je še nekaj časa opazovala. Potem je zaprla vrata, da jima ne bi burja ukradla dragocene toplote. Odhajal sem s spoznanjem, da sta zdaj pregnanca in da ju bo to strlo. Med gaženjem proti domu se mi je utrnula misel: Človek je vreden samo toliko, kolikor ga potrebujemo, potem pa je listje, burji predano!

PRIDI POME

Tako, je tako. Zdaj vidiš, si spet tisti pravi Kristus. Oh kako so te mučili! Oj ubožec!

Eh, kaj mi boš še vse naložil, je stara Ana v mislih pomrmravala, brisoč prav s Kristusa na razpelo v kotu. To je počela slehrno jutro. In zdaj, ko je poletje žužnjavo dozorevalo, mu je vsak dan že zgodaj zjutraj, ko je še rosa srebrila trave, nabrala nov šopek. Ni ji bilo težko zlesti v senožet za hišo, pa čeprav je imela že dvaindevetdeset let.

In tako je bila tudi to poletno jutro vsa v obrednem početju. Z vlažno krpo je drgnila

star, že malce črviv les, pa kristusove noge, potlej prsi – obraz je očistila že prej. Zdelo se ji je sila pomembno, da je bil najprej čist obraz, videvala je njegove nasmehe in žalostno kremženje. Včasih se je dolge minute pomenkovala z njim. Spraševala ga je za nasvet in zdelo se ji je, da ji prikimava in odkimava. Ni več prav vedela, koliko časa je razpelo že v tistem kotu v hiši – bolje rečeno, v hiški, kajti hiška je res bila majhna – majčkena ozka kuhinja in soba s pečjo, na podstrešju pa je bila še ena soba katero si je uredil sin, da je kdaj pa kdaj v njej našel svoj pozabljeni mir. Drugih otrok ni bilo več na obisk.

Zamišljeno je pogledala skozi križ majhnega okna. Videla je soseda, ki je s kosilnico

kosil položno njivo pod cesto. Usedla se je na klop pod oknom. Z mize je vzela šop rož, ki so še dehtele po jutranji vlagi. Bele, rumeno-rdeče in modre cvetove je nasula v črno naročje. Skrbno je zbirala čile, velike cvetove in jih zbirala v primeren šopek. Smehljala se je tej lepoti. Vzdihljaje se je vzdignila in dala šopek v modro plastično vazo. Z malce tresočimi rokami je vazo spet postavila na bel prtiček pod razpelom.

»Si zadovoljen,« je zamrmrala gor proti razpelo. Zastrmela se je. Zdelo se ji je, da ji je

Kristus prikimal. Sklenila je roki in malce pomolila. Potem je prijela belo pregrinjalo in pogrnila radio, ki je stal na polici poleg vaze. Zjutraj je poslušala poročila poročila, pa popoldan navadno tudi. Spila je preostanek bele kave. Skrbno je pometla drobtinice v skodelico. Polna zrele trudnobe je kar obsedela na klopi in malce dremotnila. Skoraj vsak dopoldan jo je takole zazibalo v dremež, v katerem so se ji npletale sanje – nekakšna prijetna pomenkovanja. Trdila je, da so to njena videnja. Govorila je, da že ima zveze z onostranstvom in da se lahko pogovarja z umrlim možem, pa s hčerko, pa s kakšnim vaščanom tudi. Še največkrat se je takole pomenkovala s hčerjo. Spet jo je videla v rajskih vrtovih. Vsa v belem in s tistim milim nasmeškom na obrazu, se je sprehajala po stezicah in se igrala z otroci, se sklanjala nad cveticami in zamaknjeno poslušala glasbo, ki je kar lebdela v zraku. Potlej trudno sedla kar v travo in zavzdihnje: Oh mama, tu je tako lepo! Nič mi ni žal, da me je bog vzel k sebi. Mož me je samo pretepal in pil je. Vidiš mama, njega je pustil tam doli, naj se kar muči. Zagotovo ga ne bom srečala tu zgoraj. Mama, čas bi bil, da pridete še vi sem gor. Stari ste že, moj bog, kako ste že stari. Gotovo se samo mučite in stokate. Lepo, da vas Jože obiskuje, pa tudi njemu ni lahko, od kar je vdovec. Joj mama, saj

vem, da vsak dan prosite boga, da bi vas vzel, ampak on ima svoje načrte. Od kar sem tu zgoraj ga še nisem srečala. Pravijo, da ga vsak samo enkrat uzre. Tu je vse mirno, vse je lepo, vse je prav. Ah, ko bi tam doli kdaj bilo tako!

Mati, mati spet dremljete sredi dopoldneva. Ponoči pa premišlujete in hodite gledat

zvezde, pa čuka poslušate. Mati, za kosilo si skuhajte krepko juho saj imate še nekaj mesa v tisti omari, kjer je zima, kot vi pravite hladilniku. Nič ne varčujte, saj bo Jože spet prinesel meso. Veste za pot v nebo mora biti človek prav tako krepak. Bolje je v veselju umreti kot pa v trpljenju. Trpeča duša si tukaj zgoraj težko najde mir. No, jaz zdaj grem. Pridite kmalu mati!«

»O bog, vzemi me, vzemi me že enkrat gor. Pridi vendar pome, saj vidiš, da tu nisem

več potrebna,« je Ana zajecjlala, ko se je vzravnavala iz dremote. Obrisala si je drobno, težko zdavnaj dozorelo solzo. Pa si bom res skuhala juhico, je pomislila.

Odrevenelostno je šla do omare, poiskala primeren lonec in ga postavila na štedilnik,

na sodobno keramično grelno ploščo. Kljub letom se je naučila uporabljati ta štedilnik, znala je vključiti televizor, pa telefonirati in vse drugo, pa čeprav se je vsega tega bala.

Ker nekaj časa je čistila zelenjavo in pripravljala vse potrebno za kuho juhe. Ko je bilo

končno vse v loncu, se je nekajkrat sklonila nadenj in globoko vdihnila, da bi se prepričala, da juhica prav diši.

Klamavo je odšla pred hišo. Usedla se je na staro leseno škripljavo klop. Naslonila se

je na topel zid. S pogledom je zajela mehko valovito gozdnato gričevje pod cesto. Pred gozdom so se v dolinice zlivale senožeti, nekatere že pokošene, nekatere pa že pozabljene in zanemarjene. Sosed je že oddrdral domov. Pokosil je spotegnjen travnik, ki so ga stražile stare upognjene slive. Cele dopoldneve je takole presedela in gledala na cesto. Tu in tam se je kdo ustavil in poklepetal. Najraje pa je pogledovala proti stari hiši, nedaleč vstran, kjer so se zbirali mladi ljudje. Nek Ljubljčan je kupil tisto zanemarjeno hišo in zdaj so čez poletje sem prihajali ti mladci in mladenke. Tisti gospod pa je prihajal bolj na jesen. Rad se je ustavil pri njej in z njo klepetal o nekdanjem življenju. Gledala jih je in jim privoščila mladostno vrvežavost in smeh. Včasih so igrali odbojko na travniku, včasih so se lovili, včasih pa divje plesali ob tisti trdi treskajoči glasbi. Namuznila se je, ko je prvič videla dve dekleti na kratko postriženi in z živordečo barvo v laseh. Hčerka lastnika, pa je imela lepe rumenzlate lase z zelenim pramenom.

Žmerkala je v sonce, ki se je nacejalo skozi veliko lipo. Zaprla je oči in se predala

poslušanju. Slišala je nerganje kokošk v ogradi, nekje je robantil traktor. Tam od hiše je pljuskala glasba, danes bolj mirna kot včeraj popoldan, ko so noreli tam v sadovnjaku. In v premorih je zaslišala tleskavo tiktakanje stare ure v veži. V tako spremešane zvoke so se vtkali šumeči koraki po zreli travi. Ni odprla oči. Pomlela je s suhotnimi usti, globoko vzdihnila in še bolj prepletla prste v naročju. Pa spet koraki, tokrat že bližje. Vzravnavala se je in počasi odprla oči. Tik pod cesto je v travi stala tista plavalaska z zelenim pramenom v laseh. Sklanjala se je in trgala rože. Tudi ona se je vzravnavala in si popravila lase za uho. Tesna bela majica ji je komaj pokrivala ne

ravno velike prsi. Oblečena je bila še v živozelene kratke hlačke. Sloke noge so malce pobredle po travi. Še preden je prišla na cesto je zaklicala:

»Dober dan, a počivamo?«

»Dober dan, lep otrok, dober dan,« je Ana skrhnjeno odgovorila in se docela predramila. Nasmehnila se je mladi lepoti.

»Ste kar sami?« jo je Urška prijazno vprašala.

»Sama, sama, otrok,« je Ana izgrgrala.

»Se smem za trenutek usesti k vam v senco« je Urška rekla.

»Pridi, pridi,« je Ana prikimavala.

Urška je ponosno, po gazelje, stopala čez razgret asfalt. Usedla se je na klop in

prekrižala dolge noge obute v bele športne čevlje. Malce je bila zardela, verjetno zaradi sparine, pa tudi zaradi nerodnosti, ki se je vžigala v njej. Začudeno se je zazrla stari Ani v naguban, bled, vendar odkritosrčno se smehljajoč obraz, ki je izseval neko modrost, tako tujo temu času. Malce vodene oči so toplo mrgljale izza debelih vek, spotegnjenih v dve črti.

»Koliko pa ste že stari?« je Urška zadržano vprašala.

»O dvaindevetdeset jih je,« je Ana ponosno in čilo rekla. Pri tem je živahno razširila

roke. Potem jih je spet skldnila in prepletla. Palca sta spet zaplesala svoj starodavni ples.

»Dvaindevetdeset,« se je Urška čudila in se zagledala v zgubane skrivinčene prste in

modre debele žile. »Pa kuhate si tudi sami?«

»Ja. Saj star človek ne potrebuje veliko. Danes bom jedla juhico, mogoče še malo

solate, pa bo. Ja, pa riž bom dala v juhico, ja,« se je spomnila.

»Zakaj pa niste šli v Dom upokojujencev? Moja stara mama je tam. Nič hudega ji ni.«

»Ne, tja pa ne. Kar tu naj umrem. Dokler bom, bom. Saj poskrbi sin, da mi nič ne

manjka. Oh tako sem stara. Vsak dan prosim boga naj pride pome, pa noče. Ne vem zakaj. Pošteno sem živela in delala in molila. Molim in molim, on pa nič,« se je usuvalo iz Ane.

»Za smrt pa res ni treba prositi boga,« je bila osupla Urška. »Saj človek kar sam

umre.«

»Jaz bi rada kar zaspala, vidiš takole bi zaprla oči in bi zaspala. Pa ne gre. Cele noči

premišljujem, zakaj me bog noče. Zdi se mi, da sem dognala, zakaj je tako. Mislim, da se mi je duša prirasla k telesu. To bo najbrž,« je povsem resno rekla Ana.

»Dajte no, da bi se duša prirasla,« se je zasmejala Urška. »In v to res verjamete?«

»Verjamem, kaj ne bi. Jaz verjamem v Boga in v nebesa. Ne vem, v kaj vi ta mladi

zdaj verjamete. Če pa slišim vašo glasbo, se mi zdi kot bi plesali peklenščki. Eh, drugačni časi so danes. Pa saj je ves svet obnorel. Menda bo res konec sveta,« je jemravo rekla Ana in vzdihnila.

»Tako hudo pa menda ni. No, nekateri res prisegajo na hudiča.«
 »No, saj se mi je zdelo. Ampak boj je dober. Kdor ima le malo usmiljenja v sebi bo poklican k njemu. Veš človek lahko kdaj pa kdaj greši, pa to lahko popravi z dobrim delom. V vsakem človeku sta dva; enkrat zmaga eden, enkrat drugi.«
 »Saj nismo vsi slabi,« se je branila Urška.
 »Ne, ne, niste ne. Pa kaj bom jaz, stara babura, vam solila pamet,« je Ana odmahnila z roko. »Moj svet je umrl. Mojih ljudi ni več. Jaz sem tako ali tako že bolj onkraj kot tu. Bog, vzemi me že k sebi,« je Ana zajecala.
 »Boste že umrli, ko bo čas za to,« je Urška užaloščeno rekla. Počutila se je nelagodno.
 Neka plahutava žalost jo je obletela. »Hočete rože?«
 »Hvala, dobri otrok. Veš vsako jutro jih nabereš, če je lepo vreme. Lep šopek je. Kar odnesi ga s seboj. Hvala, hvala, prijazen otrok,« je Ana milobno rekla in se za trenutek dotaknila njenih mehkih las.
 »Uršaaaaaaaaa.....« se je zaslišalo sem od hiše. »Uršaaaaa... palačinke so narejeneeeee..... Pridiiiiiii.....!«
 »Jaaa, saj prideem...« je Urška zakričala nazaj. Obrnila se je k Ani. »Oprosite, oditi moram. Bom pa še kdaj prišla na klepet, če lahko,« je nežno rekla in se ji sočutno nasmihala.
 »Otrok, ti kar pridi. Rada se pogovarjam. Saj ti ne bom več govorila teh mojih muh z dušo in bogom. Ti kar pridi,« je poživiljeno rekla Ana.
 Urška je prožno vstala, poravnala šopek, se še enkrat nasmehnila, pomahala z roko in stekla v travo. Divje so ji opletali lasje. Za njo je ostala pomečkana trava.
 »Tudi takih je bog vesel,« je Ana pomislila. Tako so vsi lepi v nebesih. Saj zdaj ne vem več kje sem. Ah ja, ja, juha se mi kuha

SAVA

»Gregor, kam spet greš?« ga je skrbljiva, malce zapita in z materijalizmom zasvojena mama, roteče vprašala.

»Kaj te pa to spet briga? Ti kar sedi in glej tisto novo nadaljevanko!« je jezno rekel.

»Gregor,« je hreščeče rekla ne da bi se obrnila, »pazi nase Gregor. Saj veš kaj ti lahko punce prinesejo. Zaščiti se!«

»Nehaj težiti,« je bevsknil in jo prezirljivo pogledal.

Za hip ga je pogledala, si s trzljajem roke popravila novo frizuro in se takoj obrnila k televiziji. Potegnila je dolg, dolg dim in mežiknila.

»V mrtvašnico grem, če te zanima,« je osorno rekel. »Naučil se bom jesti trupla. In spokaj se že zdaj k tistemu tvojemu šlataču, da bo lahko pošten žur doma.«

Vstala je in zacvetela v obraz. Z do kraj odprtimi očmi je jezno bliskala vanj. »Ven, ven, svinja!« je hripavo zakričala. »Zakaj sem te sploh rodila? Pojdi kamor hočeš!« je zavpila in si zategnila pas kopalnega plašča.

»Zakaj me pa nisi v smetnjak odložila,« je posmehljivo rekel. »Lahko bi me pa že prej izpraskala. Saj vem, da si pridelala nekaj trupelc!« je hladno rekel naslonjen na podboj vrat.

»Boš nehal, ti drekač, drekasti,« je jeknila in jezno potlačila cigareto v kristalen pepelnik. »A ti sploh veš, da sem te dvakrat rodila, da boš vedel, dvakrat. Prvič, ko sem te res rodila in drugič, ko sem ti pomagala, da si pustil inekcijo. Plačala sem ti zdravljenje v tisti komuni, v Italiji.« Je užaljeno rekla in mračno pogledala vanj.

»Prav, prav,« je prikimal. »Ciao mami,« je še zaklical in odločno šel skozi vrata.

V vrtu pred hišo je nekaj časa stal in miril nezadovoljstvo v sebi. Pogledoval je po soseski. Same urejene hiše, dobri avtomobili, tu in tam bazenček, rože, grmičje, zidci, palčki, pohota, alkohol, videoigre, pornokasete in hlastanje, hlastanje, hlastanje.... Vsi ti tukaj skušajo prelisičiti smrt, a je ne bodo; vse je umrljivo, še atom razpade.... Dolgo se je odločal ali naj vzame kolo ali motor.

Peljal se je mimo vseh lokalov, kjer se je nekoč ustavljal. Zdaj ga je gnalo k Savi, k hladni žlobudravosti, na prodje, kjer bo lahko sam, sam za sebe, sam v sebi....

Gosto grmovje je segalo po njem in mu preprečevalo dostop do reke. Zrinil se je skozi vejevje in obstal na prodju. Sleknil si je lahek usnjen jopič in ga razgrnil po produ. Sedel je in si objel noge. V grmičju se je jesen že igrala pobarvanko. Mlad je lebdel nad vodo. Dišalo je po vsemočni razpadlosti. Nemirno si je popravil pristrizene lase in pljunil v deročo Savo.

Ej, Sava, Sava, ti samo žlobudraš to vodno govorico in ješ bregove in kamne, in tu in tam si privoščiš kakšno mlado telesce, ki ga potem odložiš v vejevju. Ja, ti si mi odnesla Andrejo, je mračno pomislil. Andrejo, tiho, dolgolaso, redkokdaj počesano,

zapuščeno, nerazumljeno, vsem ponujeno. Dostikrat je bila polna heroina. O, zakaj...? Njihova vila, njihova, ja, ja, njihova bogatija jo je ubila. Nihče je ni imel rad. Dali so ji denar, dali so ji moralne nauke, dali so ji samo meso – brez duše. Govorila mi je, da okrog njene postelje plešejo stekleni vesolčki, ki da prebivajo na dnu Save. Tam da imajo jeklene komore, fluorescentno razsvetljene in tam da živijo in da se zabavajo. Podobni da so majhnim steklenim palčkom. Ja, ja, govorila mi je, da jo obiskujejo in da z hladnimi, drobnimi, prozornimi nožicami tacljajo po njeni goloti. Plezajo, da ji po laseh, na robu oči radovedno zrejo... Čisto majhni stekleni človeški – palčki da so, in da imajo tudi čisto majhne steklene peniske. Kadar so se povsem razigrali, je pravila, se jih je mnogo zbralo na njenih vzburjenih prsih. Razvrstili so se v krog. Okrog obeh bradavic. Začeli so skakljaje plesati in si drgniti tiste majhne lulčke, ki so za malenkost zrastle. Tedaj je bila soba polna medzvezdne glasbe in neke globoke prijetnosti. In potem so jo iz lulčkov poškopili z drobnimi kapljicami nekakšne medzvezdne mane, ki se je fluorescentno svetila tam okrog bradavic. In kadar se ji je to zgodilo, je vedno zdivjala v prvi disko, in vsem kazala svoje mlade, lepe prsi, in vsem razlagala, da se svetijo od medzvezdne mane... Brezglavo je taka omahovala po diskoteki dokler jo niso vrgli ven. Potem je obsedela na kakšnem stopnišču in jokala. Včasih so jo odpeljali v Polje, včasih pa se jo je kdo usmilil in jo odpeljal, da ji polize tisto mano....

Ah, Andreja...! Poznal sem jo že kot smrklo, v beli majici, v oprijetih kavbojkah, na kolesu, s sladoledom v roki.... In večkrat se je ustavljala prav pred našim vrtom in zabuljeno gledala mojega starega, ki je tam v ležalniku razkazoval svoje potencijale. Večkrat sem jo tako zalotil. Dolgo je sedela na kolesu in opazovala. Stari se je delal, da bere časopis, a je zvito pogledoval v njeno napeto majico. Ona je izzivalno spretno lizala sladoled, kot je to pač videla v nešteti porno kasetah in revijah.

In neko nedeljo, ja, bilo je že konec drugega letnika tiste zajebane šole, me je povabila domov. Pila sva in kadila in se pootročeno valjala po tleh. Ja, takrat me je naučila prvih resničnih erotičnih lekcij, čeprav je bila samo leto dni starejša. Vrtela sva si porno-filme in se skušala vesti, kot porno-zvezde. In takrat mi je tudi priznala, da ji je nedolžnost vzel prav moj oče. Zgodilo da se je v njegovem avtomobilu.... Po tistem sva se srečevala, kadar je pač nanese. Bil sem celo malo zaljubljen, ne vem kako bi si drugače to razložil. Začel sem jo iskati po mestu. Imela je družbo prijateljev in prijateljic, ki so kadili travo, žrli neke tablete in živeli samo za to. Jahali so na idejah skozi mesto.... Takrat sem padel noter! Poklicala me je in me povabila k njim. Šel sem, poskusil zdaj dim, zdaj kakšno tabletko in bilo je noro, noro! Prišle so nove prijateljice, prišla je inekcija, zbežanost, bruhanje, driska. Ona je postala čisto raztrgana. Takrat so prvič prišli stekleni palčki, pridružile so se jim nove budilke, ki da pridejo kdaj pa kdaj k njej domov iz tiste prodajalne na Prešernovem trgu. Zbegano mi je tudi zatrjevala, da ji v mednožju gnezdijo močvirne ptice in kljuvajo dušice dojenčkov in jih odnašajo v ločje, kjer potlej zrastejo velike pošasti, ki so sicer že izumrle. Trdila mi je, da vidi v vsakega človeka. Govorila mi je, da je tam med srcem in želodcem duša; okroglo, malce vijoličasto telesce. In to telesce je privezano na telo s srebrno nitko. In še nekaj komaj vidnih živčkov, da vodi gor v možgane.... In potem je neko pomladansko jutro doma vzela Barbiko, svojo prvo Barbiko, ki ji jo je očka kupil v Nemčiji in ji jo je prinesel namesto ljubezni in je šla na Črnuški most. Z Barbiko v roki se je vrgla v naraslo Savo. Pustila je svoji vijoličasti dušici, da pretrže

tisto nitko in odplava.... Povedali so, da ji barbike niso mogli iztrgati iz rok. Mogoče so jo pokopali skupaj z njo?

Ej, ej, Andreja, tvoj mrtev smehljaj....

Nekaj dni pred smrtjo sem jo videl v Križankah. Zmedleno me je gledala in z ugaslo vžigalico čečkala po beli bluzi. Risala je neke kitajske črke in zdelo se mi je, da sploh ne sliši ritmične črnske etno glasbe. Spraševal sem jo kaj ji je. Ona pa nič. S svojim spremljevalcem sta že vzela obrok heroina. Njega je prijelo, njo ne več. Prazno, prazno me je pogledala in rekla: »Šla bom k palčkom. Čakajo me revčki. Tam je dobro.« Potem je obredno zlila pivo spremljevalcu na lase. Tip se je samo smejal in smejal in jo poljubljal. Grobo ji je segel pod majico in jo pognetel prsi. Prijela ga je za roko in isto hladno rekla: »Te so za palčke.«

»Jaz sem tvoja palačinka,« je tip zajeceljal in še kar naprej opletal po njej. Ob meni se je takrat gnetla neka študentka, kaj je že študirala? Ne spomnim se več. Vem samot to, da me je močno ugriznila v uho.... In naenkrat me je Andreja panično zgrabila za roko in žalostno, tako prekleto žalostno vprašala: »Me boš kdaj prišel obiskat k palčkom? Veš, saj imajo tudi palčice, lepe, lepe zlatolase palčice, take kot so tebi vseč. Čeprav so čisto majhne, jih s čarobnimi besedami spremeniš v prave ženske.... Te besede ti bom povedala, ko boš prišel....«

Ko boš prišel.... Ko boš prišel....

Njena mama je presunljivo pojokavala na Žalah. Jokati bi morala že mnogo, mnogo prej! Takrat se mi je zdelo, da je nad odprtim grobom nekaj čudne svetlobe; nekakšne citronaste bleščeče svetlobe. S črnino v očeh sem šel nekam v trave, v mrzle, vlažne trave, in sem gledal nebo in štel vijoličaste krokarje....

Andreja, kje so zdaj tvoje sanje, da boš nekoč zaseben psiholog, z lepo opremljeno ordinacijo, s kavčem, z beležnico, polno sobo pomirjujočih dišav.... Lepa, mlada, urejena psihologinja, ki bo pomagala zdraviti trepetave dušice.... Te sanje si mi razlagala, ko sva nekoč šla v skozi Tivoli, brodira sva po lužah in pustila dežju, da je iz naju izpiral mestni prah.

Zakaj sem se prav danes spomnil nate? Morda zato ker je jesen? Morda, morda,.... No prav, zdaj se lahko pogovarjam s tabo. Tvoja vijoličasta dušica je nekje tukaj, čutim jo. Lebdi nad vodo in me gleda. Veš jaz sem zdaj čisto drug človek. Bil sem v Italiji; bil sem v komuni in upam, da sem se rešil inekcije in vsega mamilarskega sranja. Ostrigel sem se. Zresnil sem se, če se temu lahko tako reče. Vem, ti bi me hudomušno vprašala, če sem se tudi poročil. Ne, nisem se. Sicer se držim kar doma, veš. Delam reklame na računalniku. V to me je prisilila moja biznis mama. Denar ni problem. Problem so prijatelji. Nikogar ni več, od tistih, ki sva jih poznala. Razšli so se. Za dva vem, da sta v Polju, Sulo je v zaporu, Vrtavka je še vedno v Amsterdamu, Kiler pa je profesionalni vojak.

Nič, veliki nič je v meni. Zajebano je biti tako živ – mrtev. Zdaj je moja edina droga, kava. Ta črn drek te sicer miselno razživi, a je svet preveč realen. Ah ne bom ti več nakladal. Zastrano se počutim danes. Beda, ena sama beda....

Prijel je kamen, ga potežkal in ga z slabotnim gibom vrgel v drdljavo Savo. Pogledal je proti zahodu in videl, da se mrča ste meglice že barvajo z rahlo rožnato večerno barvo. Dolgo, dolgo je gledal kako na gladini Save tista barva močnejše odseva in se razpršuje nad drobnimi valčki. Pa saj to je lepo, to je čista lepota, je vznemirjen pomislil. O madona, živ sem živ. Gledam to lepoto, večerni mrak v Savi, temno rjavo grmovje na gladini.

Čutim se, čutim se! Nekaj strašansko vročega se mu je vzdignilo v prsih, nekaj težkega, skelečega, brbotajočega, numrljivega.... Čisto se je zgrbil in začutil oster krč po vsem telesu. Zazdelo se mu je, da se mu v glavi rojeva nov svet, čisto nov svet, ki ga do sedaj ni poznal. Obraz se mu je spotegnil v spakljivo, bolečno masko. Debele, dolgo zadrževane solze so mu spolzele čez bledikava lica na prod. »O življenje,« je kriknil in prožno vstal. Pograbil je jopič in stekel po produ, da bi utišal brbotavost v sebi. Pograbil je kolo in se zapeljal ob Savi navzgor. V njem je postajalo vse nenavadno razživljeno. Ustavil se je ob naglodanem deblu, ki ga je Sava nekje odtrgala in ga tu pustila. Usedel se je in se umirjal. Biskavica razmišljanja pa mu je še vedno presketala v glavi.

O, Sava, kdaj so te moji pradedje prvič prebredli? O ja, skoraj gotovo so bili na konjih, na močnih, žilavih stepnih konjih. Bili so dolgolasi, bradati, grobi, okrutni, vedno nemirni, žejni, kar naprej žejni kdo ve česa. Ha, prahipiji...! Aha, saj res, najprej je bilo tu jezero, veliko jezero. Ja, ja, tam so bili najprej. A ni bilo lepo: vozili so se z drevaki gor in dol lovili so ribe in divjad in v miru so živeli.... Zakaj prekleto smo si zgradili vsa ta urbanistična sranja, kjer ni nihče srečen. A ne bi bilo lepo samo živeti, samo živeti. Imeti skromno hišico, dober, vzdržljiv, varčen avto, majhno njivico.... Ne, ne, čakaj, kako je že govoril Brane. A, že vem, novi realni funkcionalizem, je tudi rekel. Govori in razlagal nam je, da on ni proti napredku in tehničnim novotarijam; zavzemal se je, da bi bilo to racionalno vodeno. Imel je res čudovito vizijo sveta: Ukinil bi velemesta. Ljudi bi razselil v manjše zaselke, v majhne družinske hišice. Vsak si bi sam pridelal zelenjavo, kjer bi bil to mogoče. Popolnoma bi uničil vse farme in zatrl bi živinorejo. Namesto tega bi gojili ribe, v skupnih ribogojnicah, v čisti vodi. Industrijo bi skrčil na dejanske potrebe. Vse kar bi naredili, bi moralo biti vrhunsko, funkcionalno, dolgotrajno. Ljudi bi navadil na kvaliteto in ne na kvantiteto. Še vedno bi imeli vsa tehnična pomagala, ki bi služila le funkcionalnosti in ne prestižu in dobičku. Ljudje bi imeli veliko več prostega časa in bi se ukvarjali s športom in kulturo, ne pa z razvijanjem ubijalske tehnologije. Vse bi bilo namenjeno preživetju. Ja, ja, Brane, kakšne sanje so bile to, ko smo jih skupno sanjali tam za Rimskim zidom. Ko smo skupaj kadili res dobro travo. »Ej, Sava, Sava!« je na glas zavzdihnil.

Zlagoma se je nad Savo natekel hladen mrak. Svetloba je za grmičjem že popolnoma zamrla, le še ozek, umazano rdečkast trak je mrljikal v daljavi. Utrujen in nekako notranje prečiščen je zrinil kolo predse, ga obrnil in se zapeljal. Ko je prišel na plano, so ga že dotipale mestne luči. Veliki sajasti kosmi zgodnje jesenske megle so se trgali nad bučečo cesto. Zrinil se je na kolesarski pas in se zapeljal v vrtinec mesta.

Mama je še vedno sedela pred televizijo in puhala dim, z očitno jezo in nejevoljo.

»Že doma?« je zapela ne da bi se obrnila.

»Ne,« je grgraje rekel in šel mimo nje, ne da bi jo pogledal. Napotil se je naravnost v svojo sobo.

»Pošto imaš na postelji.« Je navrgla za njim.

Na rdeče-rjavi odeji je zagledal drobno, belo pisemce in zraven njega je sedela majhna zaltolasa palčica. S tresočimi rokami je pograbil pismo in ga hlastaje odprl. Takoj je prepoznal Andrejino vrvežavo pisavo. Nekajkrat je globoko vdihnil in začel brati:

Veš, nisem umrla, res nisem; saj lahko po tem pismu vidiš, da sem še vedno živa. Zdaj sem pri palčkih. Lepo skrbijo zame. Po cele dneve gledamo res dobre filme. Jemo dobro hrano, igramo tenis, igramo se domine in človek ne jezi se. Ja, pa kako dobra glasba je tukaj. In Urška in povodni mož sta tukaj. Prav prijetna sta veš. In tu ni nič droge, nič kajenja, nič pitja, nič hitenja, nič hlastanja. Vsi me imajo tako zelo radi.

No, pošiljam ti tudi palčico, prav tako, ja prav tako o kakršni si vedno sanjal. Kako jo boš obudil? Z ljubeznijo; zares si jo moraš želeti, in vsak dan želeti in želeti. I potem se bo nekega dne prebudila ob tebi. In lepo ravnaj z njo, ker ona ni samo stvarca za seks, ona ima tudi dušico, majhno, čutečo dušico. Nikoli, res nikoli ji ne ponudi trave, pivnika iz Amsterdama, inekcije in ostalega mamilarskega sranja, da ji ne ubiješ dušice.

Veš, jaz sem te nekaj časa res imela rada, dokler sem to zmogla, a potem sem si zastrupila dušico...!

Upam, da ti je darilce všeč. Če ti bo svet pregrd pridi k nam....

Nemočno je spustil pismo, da je v nekaj zavojih padlo na tla. Previdno je prijel palčico in si jo položil na dlan.

Takoj je začela plesati in poskakovati. Divje je odletela z majhnimi laski. In kar naenkrat je izginila. Pred očmi mu je zatrepetala bela, slepeča svetloba. Iz vseh kotov sobe je zaslišal trepetav odmev: Spoznala sva se in to je za zdaj dovolj. Če me boš res ljubil, bom že še prišla, vem da bom, ker tvoja okrevajoča dušica ne laže. Tako, zdaj grem domov. A di j o o ooo....

Jezno je brcnil v stol, ga prevrnil; prevrnil se je tudi vaza s čopiči in svinčniki, da je pošteno zaropotalo. V tem se je na vratih prikazala mama. Ostroumno in zbegano ga je gledala. Drhtvo je vprašala: »Kaj pa je? Te spet daje? Si že vzel tableto?«

Obrnil se je in zdruzgano odgovoril: »Ne.«

»No, kaj je, kaj?« je zbegano rinila vanj.

»Nič,« je omledno rekel in sedel na posteljo in povetil glavo.

»Kdo ti je pisal?« jo je zanimalo.

»Vesoljci,« je skrušeno rekel.

»Gregor, boš zdaj tableto,« je pomoledovala, vedoč, da ga je spet poprijela kriza.

»Bom,« je medlo rekel in jo ubito in krotko pogledal.

Prinesla mu je kozarec vode in oranžno tabletko. Takoj jo je pogoltnil in poplaknil z velikimi požirki vode. Potem je prazno strmel predse in čakal, kdaj bo kemija segla v možgane.

Mama je pobrala pismo in si ga ogledala. Bila je res zmedena dekliška pisava. Ugotovila je, da mu piše neka prijateljica iz Komune.

»Ji boš odpisal,« je previdno vprašala.

»Ne vem, daj mi še kozarec Save,« je malce bolj sproščeno rekel in jo pogledal kakor da jo vidi prvič.

ŠTRENAR

Mir! Čisto, stekleno jutro se je lesketalo na sušecih se travah, dišečih po življenju. Togoten in nemiren je zaveslal skozi vzprhutan zrak; stopal je po sivorjavi poti in po dolgem času začutil svežino jutra in dobrotljivost narave.

Skorajda vsako jutro se je napotil v mesto in se zasedel pred kakšnim lokalom, kjer je popil kavo, včasih tudi pivo. To jutro je bilo drugačno; bolj svetlo, dišeče po spoznanju. Nekaj se je prelomilo v njem; nekaj naveličanega, zgoščenega, utrujenega!

Z odprtimi očmi je zajemal vse, kar je videl. Na koncu travnika so tiho mrmrale zeleno-lasnate breze. Napotil se je proti šopu zelene tišine.... Tu so bila tla bolj mehka, vlažna in prijazna. Še preden je prišel do debel, se je zleknil v mehko travo. Prvo, kar ga je prevzelo, je bil vonj, trpko sladek vonj, ki se je vzdigoval iz tal. Nekajkrat je globoko vdihnil in se ulegel na hrbet. Roke si je položil pod glavo. Prevzeli sta ga jasnina in globina neba. Privzdignil je glavo in pogledal proti mestu. Opazil je tanko belo zaveso, ki se je zibala nad stolpnici, ki so sive in toge prebadale nebo. Zbrano je prisluhnil in slišal oddaljen hrup, med katerega je kdaj pa kdaj začivkal samotni ptič.

Ležim na travi, je pomislil, in pod travo je plašč zemlje, in pod njim je kamenje, pod kamenjem je ogenj, je praživiljenje, zgoščeno in vroče, ki čaka, da bo razgnalo to noro kroglo, da bo v koščkih popotovalo skozi večno temo in ne bo nič ostalo od teh trav, teh brez, tistega zoprnega betona.... Hm, zemlja, se je nasmehnil v sebi in se prevelil na bok. Utrgal je večjo travo in si jo vtaknil med zobe. Malo jo je požvečil, a je začutil mlečnato sladek okus. In iz vsega tega je sestavljeno življenje, je razmišljal in s prsti grebel med travami. Spraskal je nekaj prsti in si ovohal prste. Potlej si jih je obrisal ob travo. Izpljunil je zelenkasto slino, se boleče ozrl po brezah, ki so se lahko zganile in zatrepetale z listi. Ja, tudi vino raste iz te snovi; in več kot ga spiješ, bliže si zemlji, prej si njen, smešno! Prav zdaj bi pil pivo, samo kje naj vzamem denar? Je grenkobno pomislil in jezno pljunil. Vem, spet me čakajo ulice, stari znanci, ki mi kdaj pa kdaj plačajo pijačo. Kaj pa danes? Aha, sredo. Na urad za brezposelne bom moral, jebemti! Spet tista vrsta, tisti bedasti obraz samovšečnega uradnika, ki se samo smehlja in te na hitro odpravi. Kam naj grem, da bom pozabil vse to? Med zvezde? O če bi zdaj imel vsaj malo trave, bi se vsaj smehljati lahko! Tako pa nič, čisti nič! Gremo! Se je opogumil in vstal.

Zlate zavesne sonca so zagrinjale široke ulice. Razbrzdano žeje je skrivoma pogledoval proti lokalom, kjer so že posedali ljudje, pili, se pomenkovali in ubijali zgoščen čas.

Kam naj grem? Ga je zaskrbelo. Jezljivo si je popraskal štrenasto lasišče in pogledal vzdolž ulice. K Andreji, je pomislil, k Andreji bi lahko šel. Zdaj je gotovo še v postelji in si leno ogleduje nalakirane nohte, to dela vsako jutro. In kadar ima zeleno pobarvane, imam občutek, da se po rjuhah sprehajajo gosenice, debele požrešne

gosenice. Ona ima vedno denar, prijazen smehljaj in čudno prazne oči. Vem, spet me bo poslala po marjetice in ji bom moral trgati listke in govoriti, ljubi, ne ljubi...! K njej grem! Se je le odločil, se obrnil in stopil v stransko ulico, kjer je stanovala.

Strahoma je stopal po zlizanih stopnicah in se z vlažno roko oprijemal ograje. Pred njenimi vrati se je neodločno nekajkrat prestopil in živčno pozvonil. Trajalo je kar nekaj časa, preden mu je prišla odpret. V skoraj prozorni modri spalni srajci je zasijala v stežaju vrat in smehljaje se rekla: »O, Štrenar, ti si. Ravno prav si prišel, da se mi boš pridružil pri kavi«. Brezčuten in namrgoden je stopil za njo v razgreto kuhinjo; pozabila je zavesiti okno. Usedel se je v kot, pod visečo rožo in jo tiho gledal. Z utrujenimi gibi je pristavila za kavo, uprasnila vžigalico in prižgala plin, ki je modrikasto zasikal pod posodo.

»Si spet na psu?« ga je hripavo vprašala in bežno pogledala.

»Ja,« je utišano odgovoril

Prijazno je prikimala in poiskala sladkor in kavo.

Spet je bila na poslovni zabavi za dober honorar, spet je ponudila svoje usluge kakšnemu debelemu mrliču, ki je za trenutek oživel ob njej. Vidim jo, vsa razvlečena je in mehka, zaklenjena vase. Spet me bo zafrkavala, se igrala z mojo neodločnostjo in skušala na meni pozabiti sebe. Ne, danes ne bo tako! Samo kavo spijem in grem!

»Si pozabil govoriti? Povej mi kaj.«

»Bil sem zunaj, v naravi. Prevezla me je in čimprej bi radi bil del nje!« je rekel in se razlezel v stolu.

»Oho, zbežal bi rad iz sebe, kaj?« je bila posmehljiva. »Si mi prinesel marjetice?« je iskriivo vprašala, zamahnila s kuštravo glavo in zazvonila s skodelicami.

Saj sem vedel, marjetice, marjetice! Je pomislil in zakrožil z očmi. »Nisem, saj nisem vedel, da bom šel k tebi,« je mirno rekel. »Prišel sem kar tako, mimogrede. V poslovne prostore sončne uprave moram in drugi opravki me še čakajo!« je resno dodal.

»Ti, ti da imaš opravke, ta je pa dobra,« je razigrano rekla in odstavila kavo. Presedla je k mizi in si prižgala cigareto.

»Imaš kakšno pivo, hudičevo sem žejen.«

»V hladilniku je,« je rekla in pogledala skozi okno.

Prvi hladni požirki so se zarezali v razdražene želodec in stišali trepetajoče misli. Obliznil si je ustnice in jo svetlo pogledal. »Sladko lepa si,« je rekel in se blagohotno nasmehnil.

Izdihnila je velik oblak dima in nergavo rekla: »Pa veš, kolikokrat jaz to slišim? Moja lepota je moje podjetje in z leti bo šlo v stečaj, skoraj gotovo bo tako!« je grenkobno rekla.

»Ni treba misliti na jutri, če ti je bil včeraj grenak!« je zmodreno rekel in nagnil steklenico.

»Veš, Štrenar, včasih se mi zazdi, da sem majhna punčka, čisto majhna, ki jo skušajo kar naprej razveseljevati z novimi igračami in z novimi igricami, samo ta mala punčka

ne zna več jokati, zna se samo smehljati in biti pridna, sedeti v kotu in čakati. Čakam, na kaj ? na zlato obrobljeno trugo, na goro cvetja, na lahkoto onstranstva, ki je že tu, v nas in nas opominja, da smo minljivi, da pripadamo minljivosti? In prav danes zjutraj sem razmišljala o tebi, o nama. Prihajaš k meni, me poslušaj, mi kimaš, me tolažiš, me vračaš na zemljo. O meni veš vse, morda preveč. Vem, da si brez prave eksistence in da sem jaz glede tega precej na boljšem, vendar je v meni več plina in manj svobode. Ti si svoboden, ti si sam izbiraš poti, po katerih tako ali tako nikamor ne prideš. Moja pota so načrtana in trudna stopam po njih, le kam bom prišla?« je vzdihnila in ga mokro pogledala.

»Jej, jej, si utrujena danes. Tu mi tvežeš o minljivosti, o trugi in o cvetju, ker si preporna življenja, vse kipi v tebi. Morda je narobe samo to, da gredo ljudje mimo tebe, nihče se ne udomači v tebi. Samo sebi si preveč, drugim si odveč. O tem sva že tolikokrat govorila, da sem že profesor te teme. Prišla si v to mesto, z velikimi očmi, z rahlo rdečico in s slabim pudrom na licih, in z okrušenim lakom na nohtih. Bil je torek, septembrski dež je tiktakal na dežnik in ti si stala pred uradom za brezposelne. Vneto si brala skope oglase. Pomagal sem ti najti sobo in potlej, potlej si šla po svojih labirintih. No, zdaj bom še jaz začel težiti!«

»Ne, ne, kar govori mi, in spij kavo, hladna bo!«

z lahkotno kretno je segel po kavi in pomislil: Tolažnik drugim, da bi utišal sebe. Andreja, Nevenka, Robi, Žan in vsi drugi sesajo iz mene vedenje o sebi, prek mene se spoznavajo. Nekega dne bom stopil na vlak ali pa pod vlak, v obeh primerih odpotuješ neznano kam. »Si kdaj pomislila, da bi lahko drugače zaživela, da bi bila samo sebi namen in cilj?« je rekel.

»Sebi cilj in drugim v zabavo, kaj?«

»Ne, ne mislim tako. Morala bi odpotovati.«

»Kam?« je splašeno vprašala.

»Kam, kam, kaj jaz vem?« je zanergal in postal nepotrpežljiv.

»Oh, Štrenar, v tvojih očeh je res tolažba. Boš ostal pri meni, pripravila bi ti kosilo?« je mehko vprašala in se leno pretegnila.

»Ne, moram skozi mesto!« je bil odločen. »Imaš morda kaj denarja?« je hladno vprašal.

»Koliko spet potrebuješ?« je brezbrizno rekla in utrnila cigareto v velikem modrem pepelniku.

»Hm, dva tisočaka, čez teden dni ti bom vrnil.«

»Ja, ja,« je prikimala in vstala. Zadržala je v sobo. Za njo se je vila tanka vlečna vonja ljubezni. Nekako zviška je natrosila denar predenj in rekla: »Ubogi moj štrenarček, nimaš sreče, imaš pa mene!« Z roko mu je razgrebla nepočesane lase.

Zložil je denar in si ga spravil v srajčni žep. Udobrovoljeno jo je pogledal in prijazno rekel: »V nedeljo bi lahko šla skupaj v naravo, poletje je!«

»Ja, mogoče,« je skomignila z rameni in zazehala.

»Te bom že poklical prej,« je rekel in vstal.

Prijela ga je za srajco in ga sklonila k sebi. Z razgretimi ustnicami ga je poljubila na razsežno čelo. In ko je bil že med vrati, mu je smehljaje še zaklicala: »Štrenar, nekdo te mora imeti rad, če ne, boš umrl!«

Radoživo se ji je nasmehnil in priščipnil smehljaj z vrati. Gosta vročina ga je takoj ovila. Z Andrejinim denarjem v žepu je šel mimo urada za brezposelne in se namenil do Nevenke, v zdravstveni dom. Odločil se je, da jo povabi na kosilo in da ji dopove, da ne bo več nadomeščal njenega moža. Nikomur ne bom več samo tolažba, morda samo še Andreji, se je odločal v sebi.

Zavil je v prijetno hladno ulico, zasenčeno s kostanji, ki so mamljivo dehteli. Za kostanji je bil nasip, po katerem je drdral vlak. Ustavil se je in poslušal kovinsko drdranje skozi zelenje. Usedel se je na bližnjo klop. Mehak hlad ga je umiril.

Pred mano je vse to dolgo vroče poletje. Sam bom v mestu. Vsi se bodo razgubili. Andreja bo šla na morje in potlej bom brez denarja, brez službe, brez vsega. No ja, lahko bi šel k Robertu in ga prepričal, da bi spet začeli igrati. Za hrano in pijačo bi igrali v kakšnem lokalu. Ne vem, Robert je poslal čuden. Vozi se v Avstrijo in kar naprej nekaj prodaja. Zdi se mi, da je z glasbo opravil. Kaj naj naredim, kaj? Je zavrtelo v njem.

Obrnil se je in pogledal proti železnici. Videl je zglajene tire, ki so se ostro svetili na opoldanskem soncu. Kaj če bi se ulegel na te tire? Je začuden pomislil. Sprva se je te misli ustrašil, potlej se je z njo sprijaznil in je razmišljal naprej. Preprosto bi se ulegel tja gor in bi počakal prvi vlak. Razrezalo bi mi noge in roke, mogoče trup, kaj jaz vem, kako bi bilo. Kri bi obarvala kolesa in travo. Ja, drobne kapljice bi obvisle na travah in bi tam cvetele. Idila! V Delu bi zabeležili še eno smrt, nepomembno smrt, nepomembno žrtev mlade države, ki hrani svoje državljane z upanjem. Ha, smrt države se začne s smrtjo državljanov! Je pomislil in ves drhteč vstal. Stopil je po zaraslem nasipu do tračnic in jih otipal. Pod dlanmi je začutil vroče železo. Pogledal je vzdolž tirov in prisluhnil. Slišal je samo hrup mesta in tovarne na oni strani tirov. Sedel je med tračnice na temno rjav lesen prag in nekaj časa tako miroval. Potlej se je zleknil, položil glavo na en tir in stegnil noge čez drugega. Tako bi se moral uleči, preden bi pridrdral vlak. In koliko časa bi trajalo umiranje? Kaj pa če bi me samo razmesarilo? »Ne!« je kriknil, vstal in stekel nazaj v kostanjevo senco. Od razburjenosti mu je zdivjalo srce. Hotel si umreti, hotel si umreti! Si je očital in tekkel po ulici, dokler ga ni oslepilo sonce in je ves poten in zadihan obstal pred semaforjem. Noro, klical sem smrt! Je kljuvalo v njem.

Ne pod vlak, na vlak! Se je domislil in se nasmehnil. Ta misel ga je poživila. Stopil je na razgret mestni avtobus in se odpeljal domov. Temna in ohlajena soba ga je prijazno sprejela. Zazdelo se mu je, da mu nekaj mrmra, da mu nekaj dopoveduje. Iz omare je potegnil nahrbtnik, ki ga že skoraj dve leti ni uporabljal. Zbral je nekaj stvari in jih zmetal vanj. Z obešalnika je snel kitaro in narahlo obudil strune, da so razglašeno zapele. Usedel se je na posteljo in se posvetil uglaševanju kitare. Čez čas je pod nemirnimi prsti zavibrirala mehkobna pesem. Ne bom je vzela s seboj, se je odločil in jo obesil nazaj. Ihtavo je pograbil nahrbtnik in šel.

Peron je bil skoraj prazen. Nekaj golobov se je sprehajalo sem ter tja. Namenoma si je kupil vozovnico za Koper, da se bo peljal mimo tistih kostanjev, kjer je maloprej hotel umreti.

Stisnil se je k oknu in napeto čakal, kdaj bo vlak zdrsel skozi mesto. Vlak se je le zganil, leno je spolzel čez most, mimo velike modre stolpnice, skozi park do tistih kostanjev. Tu je imel vlak že večjo hitrost in drdranje je postajalo vse močnejše. Natančno je videl mesto, kjer je prej sedel. »Adijo, smrt!« je sam sebi zašepetal in sproščeno stegnil noge. Odi, kakšna radost je odhajati! Naslonil je glavo na umazano naslonjalo in gledal bežečo pokrajino. Zaprl je oči in utrujeno pomislil: Pred nočjo bom že nazaj. Šel bom k Robertu, morda bo imel kakšen posel tudi zame. Ha, življenje!

VESNA

Tod nekje so divjali močni konji Rimske konjenice, je pomislil, ko je hodil po brezdanji, od silne burje izlizani ravnini. Na južni strani so v modrikast mrč pokipevali majhni hribci. Za grmovjem je šumotala reka in hitela čez prodje za soncem.

Toplota je mirno in preudarno podrhtevala nad pokrajini. Korake je upočasnili. Vzradoščeno je pogledoval zeleno travo in prvo cvetje, ki je vzkipevalo v življenje. Kjer je reka naredila velik zavoj se je utrujen ustavil. Usedel se je na naplavljeni deblo in tunknil v misli.

Tiste oči.... Tiste oči! Sedela je ob velikem oknu in samo molčala. Zlovešč jeklen molk, ki so ga napredle granate. Potem mi je povedala: Imeli smo hišo, imela sem psa, imela sem prijatelje, ki so mi zdaj sovražniki in bi me prav gotovo posilili.... Zdaj imam smrt v sebi in.... In kartonček rdečega križa, nekakšno potrdilo, da sem državljanka sveta.... Njena, nenavadno lepa užaljenost me je ganila. Ustnice so bile podobne ekzotični liliji in blede lica so mrzlo sijala. Ampak njene oči, te njene prosojne oči. V njih sem videl, mnogo vsega sem videl; videval sem velike ognje, videval sem plesoče ciganke, videval sem pijane zverinske demonične morilce, videl sem mrzle starce sklonjene v večno molitev, videl sem mrtve oči otrok v pozabljenih ruševinah, videl sem skaljene vode, videl sem mrtve pokrajine, ki so se pogovarjale z luno.... Na tisoče utrinkov, na tisoče slik je mignilo v njenih očeh.... Odšla je v Nemčijo. Kdo ve, morebiti bo kdo o njej napisal knjigo? Morda bo zašla v kakšen film. Morebiti bo na ulicah.... Odšla je v neke sanje....

Vzdignil se je in ozlovoljen odšel ob reki navzgor. Po nekaj minutni spešeni hoji je prišel na samotno trato, obraslo z gostim tihotnim grmovje. Poiskal je senčnat prostor, si slekel jopič in se zleknil v travo. Po dolgih umirljivih trenutkih se je zazrl v nenavadno veliko drevo, ki se je sklanjalo nad reko. Močno zveržene veje so pričale o dolgotrajnem boju z burjo.

Iznenada ga je zmotilo nekakšno hrstljanje in pošumevanje. Nato je bilo slišati, kot bi nekdo premetaval zemljo in nekaj odkopaval. Bliskovito se je obrnil, da bi videl kaj se dogaja. Na nasprotni strani jase se je iz trave vzdigoval velik kup zemlje. Kaj je zdaj to? Se je ustrašil. Kaj zdaj to pomeni? Kup je rastel in rastel. Ven je pogledala blede in lepo negovana ženska roka. Čez trenutek se je ven pririla še druga. Potem so iz kupa pogledali svetli lasje. Z rokami je začela odtrgati zemljo, kot da bi izpirala vodo. Grebla je počasi in z nekakšno rutino. Ko si je odgrebla cel obraz je dolgo mežikala v svetlobo. Bled obraz je nabrala v nekakšno togoto in z večjo zagnanostjo odrinila zemljo. Zdaj je bila že do pasu zunaj. Z roko je šla nazaj v kup zemlje in ven izbrskala majhno črno piščal. Skrbno jo je očistila. Šele zdaj je mirno pogledala proti njemu.

Skočil je pokonci in zaletavo stopil do grmovja. Begljivo je pogledoval okrog sebe in premišljal, kako bi pobegnil.

Ona se je zdaj cela izvlekla iz zemlje. Zasijala je v vsej lepoti. Utrujeni, dolgi svetli lasje so ji mirno oblivali bled, spotegnjen, spoprijaznen obraz. Ni bila ravno visoka, a je gibko obstopila kup zemlje in nekaj momljala. Zemlja se je kar sama zagrnila in na tistem mestu ni bilo ničesar več opaziti. Spet je tam rastle trava in drobne bele cvetlice. S hitrimi gibi si je poravnala lase in se scela obrnila proti njegovemu preplašenemu obrazu. Mirno je stopila proti njemu.

V hrbet ga je bodlo nagneteno grmovje. Za hip je nekaj blisknilo okrog nje. Postala je še bolj čista in odeta v cvetje. Njena dolga, bela tunika je bila posuta z drobnimi, modrimi cvetkami. Na vrhu las je kraljeval lep venec rož. Milobno se je posmihala in stopala vse bližje in bližje.

Napeta tišina ga je davila. Hotel je nekaj zaklicati, a je samo priprl usta in izbuljeno gledal neizmerno lepo deklico. Prišla je skorajda čisto do njega. Zdaj je lahko videl njen nenavaden blesket, njeno zvijačno žarenje v očeh. Nemirno je pomrmravala z ustnicami. Očitno je hotel nekaj povedati. Velike otožne oči so ga prikovale med veje.

»Pozdravljen, sin svojih dedov!« je malce skrhamo in počasi rekla.

To bitje govori, to bitje je spregovorilo. O bog, jaz sem v pravljici, jaz sem na drugem svetu! Nič več vojn, nič več gorja, nič več človeškega...! Sama lepota...! Raj!

»Živjo,« je šibko rekel. Drobne kaplje strahu so ga hladile.

»Bojiš se me? Zakaj?« je zmrvljeno rekla.

»Ustrašil sem se,« je pojasnil. »Kar tako si vstala iz zemlje. Tako prihajajo vampirji.«

»Oooo, to pa res nisem! Vampirka pa res nisem! No, poskušaj uganiti kdo sem?«

»Hm, podobna si filmskim lepoticam, če te takole na hitro pogledam,« je rekel in se bistril. »Ampak na tebi je nekaj pristnejšega. Ne vem. Nikoli te še nisem videl. Presenečen sem!«

»Videl me res še nisi, a občutil si me prav gotovo že,« je poredno rekla in ljubko nagnila glavo.

»Občutil!? Kako to misliš?« je zategnjeno vprašal.

»O, si me, seveda si me. Saj se ti vidi, da me imaš rad,« je zvijačno rekla in se prestopila. Igračkasto si je navila nekaj kodrov okrog prsta.

»Čakaj, jaz ničesar več ne razumem. Takole prideš iz zemlje in mi govoriš, da te poznam! Ne, nič ne razumem!«

»Čudeži, čudeži, življenje je največji čudež! In ti si še vedno v sebi majhen deček, ki bi rad izvedel čimveč skrivnosti. No, ozri se okrog sebe, mogoče boš uganil, kdo sem.«

Oziral se je okrog, a vse je bilo tako kot vedno. Odkimal je in zmignil z rameni. »Ne vem, kdo si!« je potrto rekel.

Vzradoščeno se mu je smehljala in nekajkrat zarotniško pomežiknila. Prekrižala je noge. Desno je pokrčila v kolenu in se naslonila na prste. Privzdignila je črno, v kačo izrezljano piščal, da je najprej zvonknilo in tenko zapiskalo, potem so začeli ven prihajati bolj urejeni zvoki. Piskala je vse bolj in bolj. Jaso so napolnili očarljivi zvoki. Lahko je videl, da se jih veselijo prav vse rastline. Naenkrat so postale barve bolj intenzivne. Drobni, komajda oživeli listki so začeli migljati, čeprav je bilo brezveterje. Celo trava je začela poplesavati, kakor da bi jo mrščil močan veter. Od nekod je

priplesala razigrana jatica živopisnih, nenavadno velikih metuljev. Največji med njimi, s turkiznimi krili, ji je sedel na nos in začel mahati s krili, kakor da dirigira. Potem se je dvignil in zaplesal še okrog njega.

Po dolgih minutah je povesnil pišča in ga vprašala:

»Ti je ugajalo?«

»Ja,« je zamolklo in nemočno priznal.

»No, kdo sem?« je smehljaje se vprašala in se zazibala v bokih.

»Ne vem!« je potrto priznal.

»Povedala ti bom, ampak usediva se na travo.«

»Vlažna je. Prehladil se bom,« se je branil.

»Ti občutljivo bitje, ti. Te bo že narava obvarovala. Pridi, saj sije sonce,« ga je nežno povabila.

S hitrimi koraki je šla na široko preprogo medene sončne luči in ga z mahljaji rok vabila: »Pridi že, no pridi!«

Šel je proti njej ves omotičen, radoveden, cincav in neizmerno razvneten.

S prekržanimi nogami je sedla med rumene regratove cvetke in si razrahljala lase. Z glave si je vzela čudovit cvetni venec. Skrbljivo ga je popravila. Dvignila je glavo in ga uročeno pogledal. Z mamljivim pogledom ga je vodila do sebe. Nerodno je sedel nasproti nje in tudi sam prekržal noge. Zdaj sta se lahko zrla iz oči v oči. V njenih je bila brezdanja mirnost, v njegovih je še vedno potlevala tesnoba.

»Skloni se sem,« je tihceno rekla in potežkala venec.

Ubogal jo je in zamižal. Za trenutek je na čelu začutil toplo mehko njenih rok. Vzravnal se je in jo pogledal. Videl je tankočuten smehljaj in pronicljivo zbranost v njenih očeh. Zaduhal je težke, omamne vonjave sprepletenega cvetja na glavi.

»Lep si!« je mirljivo dahnila in položila roke v belo grezdo tunike.

Umirjeno in spravljivo se je nasmehnil.

»Povej mi že, kdo si!« je pomoledoval.

»Nestrpen si,« je rekla in privzdignila obraz. »Saj poznaš pesi – Kdo je tebe praslovan plavati učil?« je malce bolj vzneseno vprašala.

»Pozdnam, ampak, kaj zdaj vse to pomeni. Zdaj še manj razumem,« je ujezljivo rekel in odtrgal travno bilko in si jo vtaknil med zobe.

»Torej,« je zresnjeno rekla, »Praslovan; Kdo so bili Praslovani, veš?«

»Približno vem,« je prikimal.

»No vidiš,« se je nasmehnila, »Prišli so do tu in še dlje, ko jih je tam narava dobesedno izpljunila. Preveč jih je bilo in premalo hrane. Nekaj med njimi pa je bilo tudi takih, ki so ljubili pohajkovanje in boj. Vidiš, tako so tvoji pradedje prišli sem in si tu izbojevali nov dom. Ampak na vero so pa pozabili!« je potrto rekla in za trenutek sklonila glavo.

»Ampak jaz te še vedno ne poznam?« je s povzdignjenim glasom rekel.

»Saj ti ne zamerim, da me ne poznaš,« je zmehčano rekla in ga skaljeno gledala. »Ti si otrok moderne dobe. Vse kar veš o zgodovini, veš iz knjig, in skoraj nič iz sebe. Mnogo se je že v tebi razgubilo. Le kakšen košček dediščine je v tvoji podzavesti.« Malce je pomolčala in s tišjim, stresnjenim glasom nadaljevala: »Veš, jaz sem Vesna, boginja pomladi. Tvoji pradedje so me silno častili. Kurili so velike ognje in mi prinašali darila. Veselili so se mojega prihoda. Plesali so okrog ognjev in prepevali pesmi. O, stara slava!« je jeknila in trzljaje pogledala v nebo. Na bledih licih se ji je nabralo nekaj rdečine.

»Vesna, boginja pomladi,« je zmedeno pomomljal. »Boginja pomladi...!«

»Ja,« je mirljivo rekla in stresla z lasmi. »Včasih se komu še prikažem, tako da me ne pozabijo. To so mi naročili tvoji pradedje, ki so me tako slavili.«

»In zakaj si se prikazala ravno meni?« je vprašal in jo boljčavo gledal.

»To pa je skrivnost, ki jo ne boš nikoli izvedel.«

»Zakaj ne?«

»Življenje mora imeti tudi skrivnosti,« ga je umirjeno zavrnila.

»Včasih je tvoja otožnost nevredna moje lepote. Jaz vendar prinašam vedrino in novo moč, ti pa, ah nič...« je vzdihnila in spet prijela piščal, ki je ležala v travi poleg nje. »Dovolj bo že to, da si me spoznal in da boš lahko razmišljal o meni. Za slovo ti bom zaigrala najstarejšo melodijo, kar jih poznam. Bajje je prišla prav iz neke sila oddaljene zvezde, ki je sicer podobna naši. Na njej je že dolgo, dolgo harmonično življenje med ljudmi in naravo. Temu pravi vaša moderna vera, raj! Poslušaj!« je užaloščeno rekla in prislonila piščal na ustnice.

»Čakaj, čakaj,« je zagnano rekel.

Ona ga ni več poslušala. Oslinila si je ustnice, zavesila oči, ponovno prislonila piščal in začela igrati. Dolgi, nenavadno mili, skrivnostni toni, so ga odpeljali v drugi svet.

Nenadoma se je znašel na privzdignjeni skali sredi nenavadne, z ogromnim drevjem poseljene, pokrajine. Okrog skale so rastle velike oranžnorumene lilije in druge, njemu enznane rože. Nad njim je nenadoma zakrožil velik bel ptič, ki je imel namesto oči dve veliki stekleni, nenavadno žareči krogli. Nekaj časa je mirno jadral nad njim in si ga prijazno ogledoval. Potem je izginil nad temnozeleno goščo. Oziral se je okrog in okrog, a nikjer ni uzrl sonca. Nebo je bilo popolnoma modro in brez sonca. Zrak je bil nasičen z mamljivimi dišavami. Nekje pod sabo je zaslišal milobno glasbo. Čez nekaj hipov je tam opazil plesoče dekletce. V snežnobelih tunikah so plesale v nizki travi in se držala za roke in nekaj prepevale. Pdo bližnjim drevesom je v zraku lebdel starec in igral na veliko svetlorjavo piščal. Ozrl se je na desno in pod skupino dreves videl ljudi, ki so mirno jedli vsemogoča, nenavadna jedila: majhne temnorjave pogačice, vijolično grozdje, razrezane velike paradižnike. V črnih lončenih skledicah so bile nekakšne omake vseh barv, razvrščene po strogi barvni lestvici. Opazil je, da tu ljudje sploh ne hodijo, da lahko kar lebdijo v zraku. Če se jim pač zaljubi tudi hodijo, kajti med drevesi in nekakšnimi vrtički so bile razvejane rjave stezice. Poskusil je vstati in začutil nenavadno lahkost. Glasba g je ponesla s skale. Mirno je zaplaval nad pokrajino. Bila je nepregledna ravnina, pretkana z jezerci in potočki. Na neki večji čistini je opazil veliko skupino ljudi. Najstarejši med njimi je trgal velike kose zlatorjavo zapečenega mesa. Meso so sprejemali samo moški. In vsak, ki je zvel kos, se je priklonil in se vrnil k svoji skupinici. Ampak od kje jim meso? Se je vprašal. Nikjer nobenih pašnikov, nikjer hiš, nikjer pravega kmetijstva, samo tisti vrtički.

Spustil se je do manjše skupine deklet, ki so sedele na robu jase. Približal se jim je. Smehljaje so ga sprejele medse. Čudile so se njegovi zemeljski obleki in se mu dobrohotno smejale. Vprašal jih je od kje jim meso. Najmlajša med njimi, navihana svetlolaska, ga je prijela za roko in ga povedla skozi grmovje na obrežje zelenomodrega jezera: »Vidiš, tu notri so velike ribe. Mi jih ne lovimo, tako kot vi na zemlji. Najstarejše med njimi se same vržejo na obalo. Potem pridejo mladeniči in jih odneso do vodij. Ti jih pravično razdelijo med najmodrejše starce, tem je dovoljeno ribe speči in jih potem deliti svojemu rodu. Razumeš, ti zemeljski tepček?« je prhljivo rekla in ga odkrito pogledala. Molče je prikimal. Odpeljala ga je nazaj na trato, kjer je bilo rajanje še bolj živahno. Gledal je ljudi, ki so drug drugemu poklanjali polne košare jedil in se prijazno rokovali. Zamišljeno je stopil do lebdečega starca; zanimivo, skoraj vsi starci so lebdeli, in ga prijazno nagovoril: »Dober dan. Rad bi zvedel nekaj o tej deželi?«

»Dober dan« je odzdravil starec in se sproščeno nasmehnil. Sedel je na odlomljeno vejo in ga povabil: »Prisedi! Si lačen? Si žejen? Od daleč prihajaš, vidim!« Usedel se je poleg starca in rekel: »Ne nisem ne lačen ne žejen. Samo radoveden sem. Kako je tu organizirano življenje?« Starec je prikimal in razumevajoče rekel: »Cela zvezda je poseljena z blagimi ljudmi. Upoštevajo se samo družine. Družina je temeljna družbena ureditev tukaj. Potem imamo še svet najmodrejših. Ti urejajo družabno življenje in skrbijo za znanstveno bdenje nad civilizacijo. Vsi inštituti in laboratoriji so pod zemljo. Spoštovanje bližnika in razvijanje dobrobitne znanosti je najvišji zakon tu. Morebitne spore rešujemo na večernih shodih in nimamo sodišč. Najmodrejši nas vodijo in ne najpohlepnejši in tiranski, kot na zemlji. Tu je že zdavnaj zmagal razum. Zdaj pa ti meni nekaj povej?« je starec blago rekel. »Kdo te je pripeljal sem gor?«

»Vesna,« mu je hitro odgovoril.

»A, že razumem. Potem si tu samo na obisku. Njena melodija te je povzdignila sem gor. Pravzaprav je povzdignila samo tvojega duha. Tvoje telo je še vedno na zemlji in duh se bo vrnil v njega. Ja škoda,« je starec rekel.

Glasbe ni bilo več. Vesne ni bilo več. Mimo njega se je leno zavijugal rumenkast metuljček. Pogladi si je obraz in se zdravo pretegnil. Vstal je. Pograbil je zmečkan jopič in se poln žeje po življenju odpravil nazaj proti mestu.

ZA EN ENCIJAN TI POVEM VSE

Čez plitve luže se je že delal krhek led. Neonske in zelene mestne svetilke so ščemele v sajasto noč. Stopil sem čez ulico, da bi v zakajeni gostilnici pregnal mraz, ki se mi je zalezal pod star ponošen plašč.

V tisti gostilni sem našel dostikrat zavetje tudi pred mrazom, ki stisne občutja v mrtvo kepo. Ponavadi sem sedel k mizi ob oknu, toda ta večer je bila zasedena. Tam so sedeli razgreti fantje, ki so pili, ne da bi vedeli zakaj. Hrupno so si lagali in se poveličevali. Stopil sem do točilne mize in si naročil črnino. S Štefanom, lastnikom gostilne, ki je tu stregel, sva se že dobro poznala, saj smo s prijatelji večkrat posedeli v noč in reševali svetovna vprašanja.

- Mraz, kaj? Me je Štefan ogovoril in še naprej zlagal pomite kozarce.
- Ja, kar bode, ja, sem rekel in se naslonil na točilno mizo. Odpil sem požirek vina.
- Nocoj ni prijatelja za vami? Se je pozanimal.
- Ne. Je odpotoval na Štajersko, sem odgovoril.
- Prikimal je in me vprašal: Boste tudi nocoj kaj jedli?.
- Kasneje, ko bo kaj prostora ob mizah.

Stopil je na prste in se privzdignil, da bi pogledal v gostinsko sobo za mojih hrbtom.

- Ja, pa res? Vaš prostor je danes zaseden. Tisti mulci bodo kmalu šli. Ne bom jim več stregel! Samo kričijo in nergajo! Je odločno rekel.

Medtem je prišla Barica, postarana natararica, ki je bila vedno zaupljivo prijazna.

- Bari, tistim pri zadnji mizi levo nič več pijače! Ji je strogo ukazal Štefan.
- Ja, naročilo so še! Je brezbrizno rekla.
- Rekel sem, nič več! So že prehrupni! Je še bolj ihtavo rekel Štefan.
- Prav! Je rekla Bara in skomignila z rameni. Iz žepa je potegnila listek z naročili in začela pripravljati naročeno pijačo.

Ko se je vrnila v sobo, so najprej zagnali hrup prav pri tisti mizi. Bari je stopila tja in jim strogo povedala, da pijače ne bo nič več. Eden od njih je prišel do pulta in pijano-bahavo rekel:

- Štiri »kola rume« prosim!
- Nič več, fantje! Dovolj imate za danes! Mu je strogo odgovoril Štefan in s krpo brisal pult.
- Kaj serješ, stari! Če naročim, hočem pijačo! A bi rad videl, da ti razsujemo ta »pajzel«! je pleteničil in stekleno gledal.
- A, kar razbijal bi!? Je smeje se rekel Štefan. Kar poskusi. Veliko takšnih sem že videl! Je cinično dodal Štefan.
- Bik zarukani! Je rekel spotegnjen »najstnik« in šel nazaj k mizi. Potlej so se vsi štirje godrnjavo odpravili iz gostilne.

Pogledal sem na uro. Bila je že čez deveto. Prijel sem kozarec in sem odšel na more stalno mesto. Barica je takoj prišla, pobrala prazne kozarce in poln pepelnik.

- Boste jedil? Me je vprašala.
 - Bom! Pol suhe klobase, dva kruha in še dva deci mi prinesite! Sem naročil.
- Grizel sem klobaso in jedel dober, domači kruh; pod debelo rjavo skorjo je bila mehko vlačjiva mastna sredica. Čez čas, ko sem že skoraj pojedel, je k mizi pristopil zanemarjen možakar, v oguljenem usnjenem plašču. Opazil sem, da mu tudi nekaj gumbov manjka.
- Smem prisesti? Je hripavo rekel.
 - Prikimal sem.

S tresoč se zardelo roko je odmaknil stol in se usedel. Iz žepa je potegnil zmečkano škatlico cigaret in vžigalice. Počasi je iz škatlice izbezal cigareto in si jo vtaknil med razpokane, obledele ustnice. Skozi koticke ust je odpuhnil dim. Obraz je imel podolgovat in višnjevo rdeč. Pod očmi je bilo nešteto gubic. Od levega očesa navzdol proti ustnicam se je vlekla rjavkasta brazgotina. Pomislil sem: »Le kje jo je staknil?« Potegnil je pepelnik k sebi in otresel pepel. S kalnimi očmi je zmedeno švigal po prostoru. Ko je zagledal Barico, ji je zaklical: - Pivo in encijan mi prinesi!

Dobil je naročeno pijačo. Encijan je takoj spil, pivo pa si je počasi točil v kozarec. Nekaj pivske pene se je scedilo na prt in tam naredilo polžasto sled.

Ko sem pojedel, sem stresel drobtinice s prtička. Odrinil sem košarico in pri tem skoraj prevrnil vino. Udobno sem se naslonil in stegnil noge. Točilnica se je počasi praznila. Ostajal je le modrikast dim, ki je delal avre okrog luči.

- Ah ta zima! Je hreščeče rekel moj sosed in ugasil cigareto.
- Se je že začela, sem mu odgovoril. Zdaj sem bil pripravljen na pogovor.
- Ti si vsak večer tukaj? Me je vprašal in zbegano pogledal.
- Ja skoraj, sem mu mirno odgovoril.
- In se ga napijete! Je cinično rekel.
- Včasih že! Sem rekel in skomignil z rameni.
- O jaz se ga tudi! Je veselo rekel. Takrat je bolj veselo in vse pozabim. Ha, pozabiš vse, a življenje te ne pozabi. Kar naprej te meče ob tla in si spet žejen. Saj boš dal za en encijan? Je proseče rekel.

Ocenjujoče sem ga pogledal in pomislil: Spet eden, ki žica.

- No, boš dal? Je bil vsiljiv.
- Za kakšno zaslugo bi te moral častiti, saj te niti ne poznam!
- Mare, se mi je predstavil in mi ponudil tresočo se izsušeno roko.

Prijel sem jo in jo rahlo stresel.

- Boris, sem rekel in spodvil noge pod stol.
- Daj za encijan, pa ti povem vse!
- Kaj vse? Me je zanimalo.
- Ja, vse, razumeš vse! Vse sranje, ki mi je zažgalo dušo! Se je razvnel.
- Prav! Sem rekel in poklical Barico. Pristopila je k mizi in se skrivnostno smehljala. Verjetno si je mislila: No, pa je spet eden, ki mu bo plačeval!

Prinesla nama je naročeno pijačo. Mare je takoj prijel kozarček in ga izpil. Z roko si je pogladil osivelo strnišče brade. V očeh se mu je pričelo zbirati življenje, ki je hotelo spregovoriti. In potlej je začel pripoved.

- A, a... veš, kaj sem jaz bil? Je zajecjal vame.
- Ne, sem odkimal.
- Bil sem vojak tujske legije, je zaupljivo rekel. Saj veš, kaj je to? Je zabolščal vame.

Spet sem mu prikimal in odpil malo vina.

- Hudičev čas je bil to. Saj se ti bo zdelo čudno, ampak bilo je res. V Ptujju sem ravno začel kariero mladega učitelja matematike... To so bila petdeseta leta... Zaradi nekaj besed, no in tudi dejanj me je čakal Boli otok. Zbežal sem v Avstrijo in tam blodil kar nekaj časa.

Prijel je steklenico in naredil nekaj požirkov.

- No in potem sem prišel v tujsko legijo. Kar precej so me namučili na nekakšnih treningih. Ti povem, je rekel in se sklonil malo naprej, moral sem se plaziti pod pravimi krogli. Nad glavami so nam streljali, ti prasci, je jezno rekel in si prižgal cigareto.
- Si bil dolgo plačan vojak? Sem ga vprašal.

Pogledal me je s koticami oči in prikimal.

- Šest let. Šest let sem prodajal to svojo betico. Ko so me dobro naučili, kako ubiješ človeka, so me poslali na Korejo, kjer je ravno takrat divjala nekakšna vojna. Vidiš, od takrat naprej vem, da je človek res žival.
- Bral sem o tej vojni, sem rekel.
- Ah, bral! Je vzdihnil. Vidiš to brazgotino, je rekel in pokazal s prstom na obraz.

Prikimal sem.

- Vidiš, to sem dobil tam za spomin. Ne vem, mogoče sem ravno zaradi te rane ušel peklu, ki je bil tam. Neko jutro smo imeli ukaz, da napademo neki zaselek; to je bil kup čudnih kočur. Ko smo prišli do roba gozda, ah kaj gozda, džungle, so nas ti hudički presenetili. Kar z dreves so poskakali na nas s tistimi smešnimi sabljami. Ni bil še dan, zato sem slabo videl, kaj se dogaja. Kar naenkrat se je tudi pred mano znašel Korejček s tisto sabljo. Usekal je po meni. Hitro sem skočil nazaj, a je bilo prepozno. Dobil sem jo s sabljo po obrazu. Potem sem še slišal, kako je nekdo ustrelil s strojnico in nič več. Kri mi je zalila usta in nos. Padel sem v nezavest. Sploh ne vem, kako sem se znašel v neki bolnišnici. Baje je bila ameriška mobilna vojaška bolnica. Lepo so me pošivali in potem sem bil odpuščen. Brez dokumentov in denarja sem šel. Hotel sem nazaj v svoj vod, a tega že zdavnaj ni bilo več na Koreji. No potem sem imel spet srečo. Z neko ladjo sem prišel v Bangkok. Nekaj dni sem blodil po tem pristaniškem mestu in živel kot pes. In neki večer sem ves sestradan hodil čisto blizu pristanišča. Videl sem vse polno mornarjev. Pili so v majhnih beznicah in se krohotali. Kar naenkrat sem v neki gostilnici zaslišal slovensko pesem. Prišel sem do vrat in pogledal v notranjost. Bilo je zakajeno in hrupno. Mislil sem že, da se mi meša, nakar se je spet zaslišala slovenska pesem. Zdaj sem zagledal dva čokata mornarja, ki sta sedela pri majhni okrogli mizici, se objemala in pela. Vstopil sem in jima rekel: Hej vidva, Slovenca. Oba sta me začudeno pogledala in eden je rekel: Kaj pa je?

Prišel sem čisto do njiju in se usedel. Ne vem, kaj mi je bilo, ampak potem sem se začel cmeriti, ja, prav si slišal, cmeril sem se. Čudno sta me gledala. Eden me je stresel za ramo in rekel: Hej, hej, kaj je s tabo? Skozi jok sem jima povedal kako in kaj. To ju je zresnilo. Naročila sta mi jedačo in pijačo. Ko sem prišel malo k sebi, sem jima predlaga, da me vtihotapita na ladjo. Nekaj časa sta bila tiho, potem sta se strinjala. Na ladji sem ves čas trepetal, da me ne odkrijejo. Takrat so bili takšni časi, da bi bil cel hudič, če bi se razvedelo.

Čez dva meseca sem se izkrcal v Trstu. No in potem sem prebegnil na našo stran. Bil sem pripravljen na vse; na zapor, na zasliševanja in podobne sladkosti, damo da sem bil doma. Iz vsega tega ni bilo nič. Veliko se je spremenilo in tiste čistke so bile mimo. V Ljubljani sem našel sestro in sem še zdaj pri njej.

Vidiš, tako sem umrl, je rekel in vrgel ogorek na tla.

- Kako umrl, če si pa še tukaj? Sem se pošalil.

Potrkal se je po prsil in rekel:

- Tu, tu sem umrl!

Spil sem vino, ki mi je ostalo. Zamišljeno sem ga pogledal in pomislil: Kakšna volja ga še drži in kakšne boje bojuje v sebi.

Zamahnil je z roko, kakor da je razumel te misli.

- Ah, traparije! Je rekel in si spravil cigarete v žep.

Sploh nisem opazil, da sva ostala edina gosta v gostilni. Spil je še preostanek piva, in me pogledal z očmi, ki so bile spet prazne in brez odseva; še luči niso odsevale. Privzdignil si je ovratnik in hripavo rekel:

- Sem ti zatežil, kaj?

- Ne, ne! Sem odgovoril.

- Jaz grem. Hvala za pijačo! Če se še kdaj vidiva, bom pa jaz dal za pijačo. O, saj bo denar, bo, je zamrmral. Ko bom prodal kakšno sliko, bo denar.

- Slikaš? Sem se začudil.

- Ja, je prikimal in se počasi dvignil. Potisnil je roke v žep in šel skozi vrata. Slišal sem še, kako je Štefan zadrlesknil kovinska vrata za njim in obrnil ključ. Potlej je Štefan stopil v sobo in rekel:

- Ste še tu? Kar v miru spijte.

In res sem potem počasi spil še en kozarec vina in ob njem premišljal, da je življenje vlak, na katerega lahko vstopiš, le izstopiti ne moreš...

Plačal sem Štefanu, si zapel plašč in stopil proti vratom. Bari je odšla v sobo z metlo v roki in mi voščila lahko noč. Stopil sem v noč.

- Nasvidenje jutri! Mi je rekel Štefan in zaprl vrata za menoj.

- Ja, jutri, se rekel in odšel.

ZATEMNJENI EKLAN

»Dame in gospodje, nov čas je nastopil. Jedli boste riževe dobrote, žitne zrezke, sadje, mleko, jogurt in sir in častili boste samo enega boga. Trava, ne bo nič več samo zelena, ampak bo sveto zelena. Reke ne bodo več mrtvi kanali industrijskih odplak, postale bodo žile napajalnice. Prihaja novo življenje! Ljubite svoje telo, spoštujte tuja telesa!« je iz ekrana govoril nekakšen novodobni guru, ki je sedel na sivi preprogi v sivem prostoru in je bil odet v vijoličasta oblačila. Nasmehnila se je in pomislila, da je nekaj tudi sama verjela v nekakšen tržni budizem in vegetarjanstvo. Zaverovana je bila v svobodno ljubezen, ki ji je prinesla nekaj avantur in neodžejano hrepenenje – pa en spontan splav. Potem se ji je življenje zaprlo v to sosesko, v to stanovanje, polno knjig, nekaj slik in glasbe. Moški, hja, moški so prihajali, posedeli, spili kozarček ali dva, si jo vzeli ali pa si je ona vzela njih in odšli. Nekako se je pač morala izpohotiti.

Ampak te aprilske dni je v njeno glavo zlezel Lucijan, dijak četrtega letnika šole, kjer je predaval sociologijo. Ah ta Lucijan, je zavzdihnilo v njej. Sita je bila tistega guruja. Poiskala je satelitski glasbeni program. Rada je gledala videospote in se tako sproščala. Vedno se je čudila obilici fantazije, ki se je v kratkem času razlila čez ekran. Čas koncentracij, je smehljaje se pomislila. In ravno zdaj se je prikazal videospot ansambla, ki je bil Lucijanov veliki idol. Reje je, da je Lucijan zelo podoben pevcu te skupine – isti lasje, prav take otožne, žmerikave oči, le ustnice so pri pevcu bolj tanke, pri Lucijanu pa morebiti bolj cinične. Lucijan, Lucijan,.... Je zahrepenelo v njej. Pa če bi ga povabila k sebi domov? Trapa! Saj ima dekle. Mogoče mu bi moje izkušnje koristile? Joj, stara, ti si nora! Je razmišljala in premikala vročično hotno telo. Nejevoljno je zaprla oči in iz sebe iztiskala urbano melanholijo. V prostor so bliskale kričave reklame in ponujale osvežilne pijače. Pritisnila je na gumb in pogledala koliko je ura. Dvajset do devetih, je zdramljeno ugotovila. Ob devetih bo Tone že tukaj, se je prijela za čelo in si odstranila mlahave lase. Oh, spet bom poslušala kakšen dober posel da mu je uspel in kako da mu žena teži. Potem se bo hotel igrati. Prav, mi je že tako prav, če ne bi ga že zdavnaj zavrnila. Sicer je pa nežen in pozoren in tako šarmanten zna biti. Prav po očetovsko jo je razvajal. Vozil jo je na izlete, kupoval draga darila, knjige. Kdor ima, naj daje, si je rekla in se leno pretegnila. Ugasnila je televizor. V trenirki se je sama sebi zdela debelušna in možačasta.

Nekaj minut pred deveto je bila vsa pripravljena – oprijeto črno mini krilo, črne najlonke in bela bluza, pa nov parfem in novi čevlji. Točno ob devetih je pozvonilo. Jože ni nikoli zamujal; bil je že kar vsiljivo točen.

Poljub na lice in rože za hrbtom – tako ponavljajoče, tako trapasto.

»Bova šla na večerjo?« je zaletavo rekel in ji pomežiknil

»Prav,« je prikimala in mu vrnila hladen poljub.

»Je kaj narobe,« se je čudil.

»Ne, samo strašansko sem utrujena. Nekaj dijakov pripravljam za maturo,« je naveličano rekla.

Nerodno se je odkašljala. Vsilil ji je šopek, v katerem je tudi dremala nekakšna naveličanost.

Dolgo sta se vozila po mestu. Nobena restavracija ji ni bila všeč. Končno se je odločila za lokal, ki je imel v kleti tudi diskoteko.

Mračne separeje je napolnjeval ščebet in vrtinčast cigaretni dim. Našla sta si odmaknjen kot. Z močnim aperitivom si je pregnala hlad, ki ji je lezel po nogah. Jožetove roke so neprestano iskale njene, a se mu je nagajivo izmikala. Mežikal je vanjo, misleč, da ji je ta večer še posebej všeč in da bi se rada igrala.

Ko je nabadala še zadnje krompirčke, se je spomnila Lucijana. Zdelo se ji je, da je nekje tu blizu, da jo kliče, da jo vabi,... Privzdignila se je in se odpravila proti toaletam.

Dolgo se je gledala v zrcalu. Na novo si je načrtala ustnice in še enkrat poudarila obrvi. Neznana hladno-topla energija ji je spolzela čez hrbet, lezla ji je v glavo in ji meglila vid. Zlagoma se je obrnila. Stal je tam v vhodu v moški del toalet. Mlačno smehljav in s povešenimi rameni si jo je prijazno ogledoval in se čudil njeni prisotnosti v tem lokalu.

»Dober večer gospa profesor,« je raztrgano rekel.

»O Lucijan!? Se zabavamo?« je zagnano rekla.

»Prijatelj ima rojstni dan, pa smo se nagnetli spodaj v disko. Pa vi, nikoli več v disko?« je šegavo vprašal in se malomarno naslonil na vrata.

»Se zgodi, včasih se zgodi,« je namrdnjeno rekla.

»Smisel zabave je v odmišljanju,« je Lucijan zmodreno rekel in se vzravnil.

»Najprej se moraš zamisliti, da se lahko odmisliš,« mu je vedro odgovorila in zaprla barvico za obrvi.

»Hja,« se je nasmehnila. »Če hočete lahko pridete dol. Zanimiva debata bi se lahko razvila,« jo je vabil bolj z očmi, kot pa z besedami.

»V diskoteki se pa težko pogovarjaš.«

»Saj nisem mislil z besedami,« je navihano rekel.

»Premeten si, premeten fant,« mu je požugala s prstom in pohotno zasvetila z očmi.

Nasmehnil se ji je, zmignil z rameni in odskakljal po stopnicah navzdol. Čudila se je svojim globokim vzdihljajem in nenavadnemu nemiru, ki ji je še vedno plal po telesu. Še enkrat se je pogledala v ogledalo. Širok smehljaj jo je polepšal. Zardela lica so jo naredila mlado in čilo.

Večer se ji je končal kot vedno – mogoče malce preveč vina in prevelike želje po Lucijanu.

Dan se ji je začel zelo jezljivo. Zbudila jo je prijateljica Andreja in ji povedala, da je končno noseča. Povabila jo je na kavo, a je povabilo odklonila.

Rahel aprilski dež je vztrajno izmival dopoldan. Hitela je skozi mesto in se prerivala na mestnih avtobusih.

V svojem šolskem kabinetu se je zelo dobro počutila. Vonj novih knjig in parfuma, pa značilen vonj zatohline – to jo je pomirjalo. Udoben stol jo je čakal ob majhni natrpani pisalni mizi. Pod oknom je bil še en stol in ob njem ozka rjava omara. Na mizi jo je čakala raziskovalna naloga. Znanstvena vnema jo je vsebolj zapuščala.

Udobno se je zleknila v stol in si pripravila knjigo, ki jo je morala prebrati in si narediti izpiske. Nekaj časa je požirala črke. Zamišljeno je odložila knjigo. V tihobne misli se je oglasilo trkanje po vratih.

»Ja naprej,« skrhjeno rekla in si popravila dolgo krilo.

»Smem,« je plaho rekel Lucijan in blede zasijal v vratih.

»Lucija, kaj pa ti...?« je jecavo rekla. »No, pridi, pridi,« ga je povabila in prekrizala noge.

»Rad bi se pogovarjal,« je tresavo rekel. Zamaknil se je do stola.

»A nimaš zdajle pouka?« je začudeno vprašala.

»Imam pa.... No saj ni pomembno. Če hočete me lahko izdate,« je melanholično, povsem odsotno rekel in jo vodeno gledal.

Njej se je zdelo, da diši po joku, po neki nenavadni neutolažljivosti. Velikokrat se je že spraševala, zakaj je v mladih ljudeh toliko gona po smrti. Zakaj? Zakaj? In zakaj zdaj te misli? Zakaj zdaj Lucijan? Se je zdrznila.

»No, kaj te je prignalo?« ga je previdno vprašala.

»Prignalo,« je zamišljeno rekel. »Saj me kar naprej nekaj priganja, pa ne vem kam.«

»Težavice v šoli,« se je skušala zvedriti.

»Tudi, ampak to me ne obremenjuje.«

»Morebiti zaljubljenosti?« je sarkastično rekla.

»Ne,« je odsekano rekel.

»Pa kaj potem?« je postala nestrpna. »Spet kakšna nova ideologija?«

»Skoraj tako, ja,« je zatiščano rekel in jo za hip pogledal naravnost v oči. »Moj najljubši pevec je naredil samomor,« je čez čas mrko rekel in sklonil glavo.

»Torej smrt idola...« se je zamislila. »Pred nekaj dnevi sem ga videla na televiziji, res ti je zelo podoben – oziroma si mu zelo podoben. In zdaj to občutiš kot izgubo sebe. Vem kako je to. Tudi jaz sem bila mlada; tudi jaz sem iskala identiteto zunaj sebe v raznih idolih. Slej ko prej moraš priti do sebe, moraš odvreči vse tiste skorje namišljenosti in postati sam v sebi, postati osebnost. Verjemi, to se ti bo zgodilo. Tak je pač način notranje rasti.

»Hja filozofija psihologije,« je zavzdihnil. »Meni se pa le zdi, da sem dolžan umreti skupaj s svojim idolom.«

»Lucijan, preveč črno razmišljaš! Dolžan si dati življenju življenje. Vsak idol bo živel le toliko časa v tebi, dokler ne zaživiš ti sam. zaživeti moraš Lucijan, zaživeti! Sprevidi se!« je zaletavo rekla.

»Fraze,« jo je hladno zavrnil. »Vsi mi ponujajo in obljublajo bodočnost. In kakšna bo ta usrana bodočnost? Je to boj za vstop na univerzo? Pa študij? Pa stalna odrekanja, da boš potem lahko diplomiran brezposelnež. In končno, v čem je smisel

odpovedovanja? Duša je narejena za zabavo in ples. Človek ne potrebuje drugega kot zabavo, hrano in obleko, pa še malce civilizacije.«

»Lucijan, pomiri se! To je samo naval strahu, ki bo minil,« ga je mirila in ga zaskrbljeno gledala. »Sprizniti se boš moral s tem, da odraščáš.«

»In če nočem svoje odraslosti?« je pomirljivo rekel in jo ukročeno gledal.

»Ti je noče, ona hoče tebe. So sile, ki te prisilijo v bivanje,« je zamodrovala.

»So pa tudi sile, ki ti odvzamejo bivanje,« je krhko rekel.

»Lucijan, ne bodi tako črnogled. Kriza identitete je le zato, da jo premagaš. Tudi ti jo boš,« ga je opogumljala.

»Saj, saj,« je prikimal in jo žalostno gledal. »Nihče ne ve, kdaj bo njegovo življenje namenjeno večnosti.«

»Lucijan zberi se. Poprimi v šoli. Univerza te čaka, življenje te čaka,« je bila pretirano materinska z njim.

»Kar naj,« je zagodrnjal in se privzdignil. Stresel je grivaste lase in brezvoljno šel do vrat. Za hip se je ustavil ob vratih. Obrnil se je in se zmedeno nasmehnil.

V prostoru je ostal le njegov vonj. Od silne stiske se je potil. Nič življenja ni v njem, nič upanja, je pomislila. Koliko takšnih obupancev je še? Ko bivanje najbolj vre, se tudi umika. Dolgo je ostala v kabinetu in se skušala pomiriti z branjem poezije. Pesmi pa niso prišle do nje, ostale so na belih listih in bile same sebi čisto dovolj. Zazdevalo se ji je, da v prostoru lebdi Lucijanov bled, tesnoben obraz in se ji nemočno nasmiha. Pogled na uro ji je povedal, da mora v razred.

Nekaj dni se ni zgodilo nič. Ostajala je doma. Obiske je odpovedala. Knjige so ostajale na polici. Misli so se ji pasle na ekranu.

In prišel je čuden torek. Lepljiva vroča vlaga je že od zjutraj lebdela v zraku. Preoblekla se je in se odpravila ven. V bližnjem kiosku si je nakupila zajeten šop revij. Odločila se je za veliko žužnjavo kavarno in si izbrala miren kot. Naročila si je kavo in sok. Umirjeno in razmišljeno je listala po revijah. Še vedno so pogrevali pevčevo smrt. Prav rada se je včasih takole izgubljala v listanju revij in opazovanju mimoidočih na ulici, danes pa jo to ni umirjalo.

Znenada se je zmrakobilo. Pomislila je, da bo zdaj, zdaj nevihta. Pogledala je na košček neba. Res so se grmadili črni oblaki. Zunaj so se pričele prižigati mestne luči. Pomlela je s suhimi napoklimi ustnicami. Začelo jo je stiskati v prsih in zdelo se ji je, da ji zmanjkuje zraka. Kar tako se je zagledala v bližnjo ulično svetilko, ki je čudno zažarevala. Najprej medlo zeleno žmerikala, potem je močno zažarela, močnejše kot vse ostale in nenadoma ugasnila. Ostale so mirno sijale medlo zeleno svetlobo. Zakaj gledam te luči? Trapasta postajam, je pomislila.

Izložbe jo ta večer niso zanimale. Bazljivo je šla čez majhen park in se izmikala čudnim pogledom, ki jih je bolj čutila, kot pa videla. Spotoma si je delala načrte za tesnoben večer, ki jo je čakal za vrati stanovanja.

Zasopla in nenavadno utrujena je prišla domov. Pa čeprav si je obljubila, da ne bo gledala televizije jo je vendarle prižgala. Nekaj časa je slika čudno migotala, potem je nekaj počilo in ekran je postal popolnoma temen. Pritisnila je še na nekaj gumbov, a

ekran je ostal temen. To jo je povsem strlo. Neka neznana sila jo je vrgla na kavč in jo topo stresala. Kar naenkrat je silovito zaihtela in zamrmrala Lucijanovo ime. Tesnoba jo je grabila za grlo. Divja tresavica, kar ni hotela pojenjati. Dolgo je tako ječe ležala na kavču. Ko ji je jok usahnil je čutila samo še pobitost in neznansko žejo. Strah jo je bilo teme, strah jo je bilo noči, ki je že zdavnaj čemela v prostoru inzunaj. Trudoma se je privzdignila in prižgala vse luči. Kar naprej se je spominjala Lucijana – pravzaprav je pred njo plaval samo obraz, tista nenavadna bledota....

Le kaj se je zgodilo, le kaj se dogaja? Jo je begalo. Dolgo se je premagovala, da le ni poklicala k Lucijanu domov. Mislila si je, da je samo prenapeta. Morala bom zamenjati ljubimca in se posvetiti novim knjigam. To beganje me bo uničilo, se je tolažila.

Noč je več ali manj prebedela ob knjigi, ki je ni prav nič razumela. Imelo jo je, da bi si zvila vsaj pol »trave«, a je bila dovolj močna. Pri tabletkah pa se ni mogla vzdržati, ampak kljub temu jo je spanec pustil na cedilu.

Takoj po šesti uri zjutraj jo je iz lahnega dremeža zbudil telefon.

»Vanda, Vanda, si že slišala?« je z zariplim glasom kričala sodelavka. »Vanda me slišiš?«

»Ja kaj pa je, da si tako panična, pa tako zgodaj?«

»Mar res ne veš še? Te sinoči ni nihče obvestil?«

»Kaj? Za kaj?« se je docela prebudila.

»Veš tisti Lucijan.... Pa saj veš, saj ga poznaš....« Je z umirjenim glasom zadržala sodelavka v slušalko. »Veš, Lucijan se je včeraj popoldne ustrelil s pištolo, v njihovem videndu.«

»Včeraj popoldne,« je izjecljala. Pot se ji je zalepil na kožo. Komaj se je zadržala, da ni zajokal.

»Vanda, Vanda si še tam?« je bila sodelavka spet panična.

»Torej ustrelil,« je šibko rekla, »Tako kot njegov idol«

»Ja. Pridi v šolo, čimprej pridi. Ne sedi doma in ne premišljuj. Vem, da te je prizadelo.«

»Ja, bom prišla,« je zmogla odgovoriti.

Izčrpano je pogledala proti televizorju, kot da je prav tam zapisano. Nekaj šibke svetlobe se je prikazalo na sicer temnem ekranu. Nenadoma se je pojavila čudovita nemogoča svetloba, ki je lebdela nad umirjeno, ne čisto ravno, pokrajino. Mnogo studenčkov je napajalo nenavadno velik temno-zelen mah in velike mnogobarvne cvetove. Za hip se je pokazalo nekaj nasmejanih sproščenih obrazov in potem se je prikazal kričeč rdeč napis: Lucijan ti sporoča! Ne obsojaj moje smrti, pa tudi ti je nisi kriva. Tudi televizor je ni kriv, kriv je čas v katerega sem bil rojen. Ko se bom spet rodil, bo to moj čas, morebiti tudi tvoj. Tu zdaj eksistira Lucijan, se je še utripajoče izpisalo. Hip za tem se je pojavila nadaljevanka, ki je bila pač na sporedu.

Jezno je pograbila daljinski upravljalac in preiskala nekaj kanalov – same bežeče slike. Nejevoljno je ugasnila televizor. In spet je bil ekran temen....

ZVEZDA

Bleščeče čisti kozarci so ji žvenketali pod pordelimi, nabuhlimi prsti. Umazane je zložila v belo mrežasto košaro in jo potisnila v pomivalni stroj. Pri tem se je močno sklonila in pokazala mično zaobljenost, čuječnim, zabljenim, zdolgočasnim moškim, ki so tam poslanjali svojo nečimrnost in so čakali, da jim poleg pijače ponudi še svetlobo mladosti. Mahoma se je vzravnala in pogledala proti vratom, da bi videla, ali je kdo na novo vstopil. Nihče! Obrazi so bili že dolgo isti, iste kalne, pohotne oči. Stopila je do glasbenega stolpa in privila glasbo. Posegla je po cigareti in si jo naveličano prižgala. Morala jo je takoj odložiti, ker so hrupno vstopili novi gostje. Glasni, bahavo pogledujoči, razpeti, so se zrinili do proste mizice. S pol plesnim, malce izzivajočim korakom, je prišla do njih. V črnih nizkih škornjih, v črnem mini krilcu, s črnim dekoltejem, s črnimi lasmi, s črnim pogledom je stopila ob mizo in prijazno vprašala, kaj želijo. Dolgo je trajalo, da so se dogovorili, kaj hočejo. Šla je in se zbrano posvetila naročilu. Poiskala je večji pladenj in previdno naložila kozarce in steklenice.

In potem je vstopil on: tih, sveže obrit, tudi po glavi, oblečen v črno usnje; črn nočni metulj; vladar njenih mladih sanj! uStavil se je, privzdignil črna očala in jo ostro, a dovolj vablljivo pogledal. Prerinil se je mimo mrmravih pivcev in se z obema rokama naslonil na zloščeno leseno površino točilne mize. Pomencal si je dlani, potegnil zrak skozi nosnice in odločno rekel: »Pivo«!

Uspelo se ji je nasmehniti in pogledati naravnost v bled, odločen, lep obraz.

Prihajal je že nekaj večerov, zelo točno je prihajal; vedno ob pol desetih. Navadno je pil pivo in cel večer molčal. Tik preden je zapirala lokal, si je snel temna očala, zanihal z njimi med prsti, zanihal z glavo in spravil očala v žep. Potem je prekrizal roke na polici, se nagnil naprej in jo blago gledal z nemirnimi, modrimi očmi. In preden je odšel, je segel v žep in poiskal žvečilni gumi; prav počasi ga je odvijal, ga potem zvil v klobčič in si ga pahnil v usta. Če je le mogel, ji je papirček frcnil v dekolte, pobobnal s prsti, se nasmehnil in izginil.

Podstavila je visok kozarec pod pipo in gledala, kako se pene umikajo tekočini. Ko je zaprla pipico, so ji prsti lahko zadrhteli. Predala je kozarec v desno roko in ga postavila predenj. »Izvoli«, je medlo rekla, pregibnila velike, temnordeče namazane ustnice in za hip pokazala belino zob.

Ta nasmešek ga ni odtajal. Gledal je nekam mimo nje številna ogledala.

Minute so tekle. Dim se je gostil in se nabutaval pod strop. Postregla je še zadnjim gostom in hitela pospravljat kozarce. Dostikrat ga je pogledala in se mu zapeljivo nasmehnila, a vse je bilo zaman. On je mirno slonel, naredil požirek in strmel skozi svojo črnino.

Zdelo se ji je, da je nocoj prej pospravil očala, kajti vzdolž mize je še slonelo nekaj topoglednikov. Sklenil je roki, živahno žvečil in obračal glavo za njo. Naenkrat se je začel zagledovati vanjo z živimi, plamtečimi očmi. Utrujena je prišla do točilnega avtomata in natočila še zadnje curke piva. S prsti si je odmaknila razživiljene lase in ga odločno pogledala. Velike modre oči so jo nepremično, jasno in zbrano gledale. Odnese la pivo in se takoj vrnila. Pobrisala je pene piva na rešetkasti kovini.

»Morske pene«, je nepričakovano, malce zmedeno rekel in še močneje zažvečil.
»Od piva so«, mu je smehljaje se odgovorila.
»Pijanke«, je rekel in se sklonil močno naprej.
»Če jih je preveč«, je veselostno rekla, ožela krpo v lijaku, nabrizgala čistilo na kovino in se polotila čiščenja.
»Kam greš nocoj?« je čez čas resno vprašal.

Vprašanje jo je zmedlo. Ni bila navajena tako direktnega ogovarjanja, vsaj od njega ne. Ponavadi so jo cel večer ogovarjali, ji ponujali prevoz, jo vabili na večerje, ampak to je trajalo res cel večer. In včasih je s kom tudi res šla.

»Domov«, je po premisleku rekla in bolj trdno potisnila krpo.
»In kje si doma?« jo je zdrznjeno vprašal.
»Iz Olma sem. Veš kje je to?«
»Ne vem«, je smehljaje se priznal.
»Ja, a nisi iz Izole?« je vprašala, čeprav je po njegovem naglasu sodila, da res ni domačin.
»Ne, iz Ljubljane sem!« je vzvišeno rekel.
»Iz Ljubljane«, je rekla in zarožljala med skodelicami.
»A bi se lahko dogovorila za nocoj«, je nekoliko razdražljivo rekel. »Malo bi se sprehodil s teboj. Lepa jesenska noč je.«
»Hej, saj se niti ne poznavata!« je radoživo rekla, se zasukala in zamahnila z lasmi.
»Se bova pa spoznala!« je trmasto vztrajal. »No, a te počakam zunaj?« je zresnjeno rekel in jo zmodreno gledal.

Dolgo je premišljevala in nerodno premaknila nekaj kozarcev. Čez dolge zamišljene trenutke je privzdignila zardel, vzburjen, s prijazno vročico napudran obraz in rekla:
»Prav, počakaj me!«

Samo prikimal je, molče plačal in šel.

Razgreto zmedena je strmela za njim, za črnim hrbtom, za svetlečo obrito glavo. Prhutec ognja ji je zajel črevesje. Pogledala se je v bližnje ogledalo in se vzpodbudno nasmehnila.

Zaklenila je vrata, nekajkrat z roko preverila kljuko in pogledala vijoličast neonski napis: Pri morski zvezdi. Spustila je šop ključev v podolgovato torbico. Šla si je z rokama na tilnik in si odpahnila lase, da so se lepo razlili po rjavi skajasti jakni. Nestrpno je pogledala vzdolž ozke ulice. Nikjer nikogar. Napeto je poslušala. Slišala je le šum morja in šklopotanje nekega starega avtomobila, ki se je vlekel čez majhen trgec. Ni ga! je pomislila in stopila proti trgcu, kjer je imela parkiran avto. Po nekaj

korakih je za seboj zaslišala trdo udarjajočo, moško hojo. Sprva se je ustrašila in še hitreje stopila. Švignila je za vogal in se sunkoma obrnila, da bi videla, kdo hodi za njo. In potem ga je zagledala. Obstal je tudi on. Pobrita glava se mu je čudno svetila pod motno, zeloeno svetilko, ki je visela med povešenimi polknicami in razgaljala luskinasto preperelo, pozabljeno fasado.

»Hej, počakaj!« je rekel in se posmehnil.

»Mislila sem, da te ne bo«, je brbljavo rekla in se otresla zmedljivosti.

»Pričakoval sem, da boš šla po drugi poti. Ne najdem se v teh vaših obmorskih labirintih,« je posmehljivo rekel.

»V Ljubljani imate večje ulice,« je nasmevano rekla in se mu približala.

»Kam greva?« je menljivo vprašal.

»Ti si me povabil,« je zagnano rekla.

»Hm«, se je zamislil, se postavil na pete in tleskaje udaril ob tlak. »Razen diskotek ne poznam drugih zabavišč. Bi šla v disko?« jo je vprašal in jo opljuskal z nemirnim pogledom.

»Joj ne!« se je branila »Prej si mi omenjal sprehod. Ob morju bi se sprehodila.«

»Prav, je prikimal.

Stopal je ob njej in grobo udarjal ob star tlak, ki je bil navajen vsakovrstnega topotanja. Molče sta prišla na majhen tih trgec, kjer je stalo nekaj avtomobilov. Zakaj je tako prekleto tiho? Malo je čuden, je pomislila. Zavila sta okrog vogala, na širšo ulico, ki se je vlekla vzdolž utrjene obale. Morje je ulenjeno pobutavalo ob skale in zibalo privezane čolne. Zrak je bil poln zgoščenih ribjih vonjav in slanosti. Skozi raztrgane črne zavese neba so posevale zvezde; daljna, bleda svetloba hrepenenja.

Molčavost je njemu godila. Dovolj mu je že bilo, da je hodil ob njej, da jo je počuteval ob sebi. Dovolj mu je bilo že to, da je ob nekom, v praznem svetu migetajočih koprnečih duš.

Rahel piš, ki se je zasukljal iznad morja, se je ujel v črne, na koncu sprehajališča čemeče borovce. Morje je malce močnejše trknilo ob obalo.

»Zakaj si kar tiho?« je naveličano vprašala in ga mrljikavo pogledala.

»Vprašaj me kaj!« je rekel in se za trenutek ustavil.

»Čuden si«, je krkljavo pripomnila in se pogreznila v toploto jakne.

»Ja!« je privzdignil glas.

»Seveda, samo molčiš! Zakaj si sploh hotel iti z mano?« je zaskrbljeno vprašala in žvahneje stopila.

»Lepota, lepota,« je smehljaje se rekel in pogledal v nebo.

»Tepec!« je jezno rekla in stresla z lasmi, v katere se je začel vpletati blag morski veter. Po nekaj korakih ga je vprašala: »Dobro, kako ti je ime?«

Zaustavil se je, spotegnil ramena, se rahločutno nasmehnil in preprosto rekel: »Miha sem. Ampak ime nič ne pove, ime je samo zapis, da si prepoznaven,« je pomodroval.

»Tanja,« se je na kratko predstavila, ne da bi mu ponudila roko.

»Aha,« je manljivo rekel, posmrknil in pogledal mimo nje.

Ta je pa res čuden. U madoma je čuden, je spet pomislila.

»A se kam zapeljeva?« ga je vprašala in se prestopila, ker ji je hlad segal do kože.
»Lahko,« se je brezбриžno strinjal.

Zadrdrala sta skozi star drevored. Odločno je zavila na stransko cesto, ki jo je sama krstila za ljubezensko; kar nekaj voženj je tu naredila, voženj v noč, na priložnostna ljubljena.

Po nekaj zavojih se je cesta zožila in kamenje je zarožljalo po podvozju. Zapeljala je na nekakšen travnik, obrasel z grmovjem. Ugasnila je motor in luči. Prižgala je majhno lučko nad ogledalcem. Šibka rumenkasta svetloba je posedla mednju. Slišati je bilo njuno neenakomerno dihanje in hrstljanje vetra v ogoljenih vejah grmovja.

Obotavljivo je položila roke na njegovo obrito glavo in zdrsela do ušes. Pod dlanmi ji je mezela hladna napeta koža. Kot da bi se dotikala robota, ji je šinilo v glavo. Primaknila se je k njemu. Zapuhalo je vanj toplo navlaženo sapo in komaj brzdala ogenj, ki je zaletavo naraščal v njej. Zdrsnila je s poljubi čez hrapavo lice in našla mehke, mlahave, malce razprte ustnice. S hitrim in nasilnim gibom mu je vsilila opletav, zmuzljiv jezik. Doumel je igro telesa. Zasukal se je v bokih in zagrebel vlažne dlani v njene lase.

Zasopla in trpko obnemela sta se razsklenila. obrisala si je slinasto peno okrog ust in povesnila glavo. Kako čudno, se je zamislila. Tega sem morala najprej jaz poljubiti. Vsi drugi, so rinili vame! Če se samo spomnim tistega zoprnega smrduha, ki je prejšnji teden rinil vame že v skladišču. O kakšno je to življenje! Menda me ne bo zdaj vprašal, če mi je bilo všeč?

Odpel si je usnjem jopič in se skušal vzravhati v majhnem avtu. Nagnetena vzburjenost je po njem plala z vso močjo. Preveval ga je občutek, da se bo zdaj zdaj razletel, razpršil, izničil...

Tišina zmedenosti! Vprašanja noči. Samota. Spolna dražljivost. Praznina. Razmetavanje energije.... Krog, ki je počil....

»Si želiš spati z mano?« je razneženo vprašala in ubogljivo gledala vanj.
»Koliko računaš?« je po kratkem premisleku vprašal in si cinično obliznil spodnjo ustnico.

Trznila je z glavo, se popolnoma zravnila, zaripnila v obraz in ga osuplo pogledala. »Svinja!« je risnila. »Kdo misliš, da sem, a!? Misliš, da sem te zato vzela s seboj, ker sem hotela denar? Bedak si, bedak!« se je togotila. »Če bi bila to, za kar me ti imaš, mi ne bi bilo treba igrati natarice! Ti, osel ljubljanski!« je jezno zaprhala vanj.
»Oprosti, oprosti!« je drdraje rekel in jo miril. »Mislim sem pač, da si tam v tistem lokalu tudi zato, da te lahko kdo kupi,« je prostodušno priznal. »Tako sem žal slišal v Piranu, da tu lahko kupiš tudi natarico, če prav vem, da to ni edini lokal na Obali, kjer se grede takšno trgovino,« je pojasnjeval in zardeval. Hotel sem se prepričati. Menda razumeš to?«

Za kurbo me imajo, je zbegano pomislila, za navadno, kupljivo kurbo, ki jo lahko kupiš in potem jo odsloviš. Madona, dedci zajebani! Pa kaj! A sem sama kriva, če sem lačna njihovih teles, če mi je ljubljenje tako všeč, če me tako osrečuje, če sem tako srečna, kadar se moški zadihan umiri ob meni, kadar uničim njihovo agresivnost. Mar ni to veličastno poslanstvo, uničevati agresijo. Če bi vse ženske znale tako ljubiti, kot jaz, bi se moški prav gotovo unesli in si ne bi izmišljali vojn. Ne, nisem kurba! Kurba dela to zato, da preživi. In dostikrat ji to sploh ni všeč. Meni pa je, in dokler mi bo, bom to počela. »Ja, ja, govoriče,« je strto rekla po dolgi zamišljeni molčečnosti.

»No ja, ko sem te tako opazoval za točilno mizo, si bila vedno izzivalno oblečena. Zнала si vzburkati moško kri. Mikavna si kadar se skloniš, kadar se nenadoma zasukaš, kadar jemlješ dolge kozarce, kadar mamljivo pogledaš, kadar se sklanjaš in ponujaš lep pogled v dekolte. Ja, mnogi pomislijo na seks s teboj!«

»Ha, vem,« je zamišljeno rekla. »Tam sem zato, da privabljam goste, da sem jim v zabavo! In če mi je kdo všeč, grem z njim.«

»Vaba za denar,« je moljajoče rekel.

»Če tako hočeš,« je turobno rekla in premaknila roke po volanu.

Naslonil je glavo na mrzlo šipo in se zamislil: Užalil sem jo, užalil! Povedal sem vse, kar mislim. Vedno poven naravnost; vse, kar je v glavi, vse izblebetam. Neumnosti!

»Bi šla še kam, kaj spit?« je obzirno vprašal.

»Jaz bi šla domov,« je pojamrala, »utrujena sem!«

»No ja, ti voziš,« je spoprijaznjeno rekel. »Lahko se mimogrede ustaviva še pri meni doma. Čaj bi ti skuhal,« je prepričevalno rekel.

»Čaj, čaj bi pila,« se je omehčala.

Stanovanje je bilo naphano z vonjem razkužil in laboratorijskih izhapi. Vsenaokoli so bile v majhnih steklenih posodicah, majhne morske živalce. V nekaterih večjih posodah so bile nekakšne trave in školjke in nekakšni barvni kamni. Med njimi je na večji polici kravljevala velika rdeča morska zvezda, otrpla v prozorni raztopini. Zmedljivo je gledala okrog sebe in se čudila vsej tej pisanosti.

»S čim se pa ukvarjaš?« je začudeno vprašal.

»Biolog sem in preučujem morje,« je suho pojasnil in zabrkjal med posodo.

»To mora biti pa zelo zanimivo?« je skušala naplesti pogovor.

»Ja,« je brezbržno odgovoril.

Srkala sta čaj in se spogledovala, malce napeto, dvoumno, zaskrbljujoče; nekaj brezupnega je bilo v tistih pogledih. Njegova pobrita glava se je zdaj rožnato obarvala in je bila podobna jeznemu licu. Spokojno je odložil skodelico.

»Tsta morska zvezda mi je všeč,« je rekla.

»Zelo simbolno,« je smehljaje se rekel.

»Kako, zakaj?« je vzkliknila.

»Vse hočete biti zvezde, oboževane zvezde.«

»Preprosto povej,« je zaprosila.

»Tudi v tebi spi želja, biti oboževana. To ni nič zapletenega.«

»Ti verjetno misliš, da bi jaz radi bila filmska zvezda. In če se ne motim, si prav zdajle domišljaš, da bi lahko bila tudi porno zvezda, da bi lahko duševni pokvarjenci buljili vame. Ti vidiš v vsaki ženski kurbo!« mu je zabrusila.

»Ne,« je odsekano rekel.

»Ej, prijateljček, slabo misliš o meni. Kar šla bom!« je namrdnjeno rekla.

»Zakaj?« je ne preveč prepričljivo vprašal.

»Šla bom!« je odločno rekla in vstala.

»čakaj, čakaj, saj sva ravno začela debato, ti pa že odhajaš!?«

»Hja« se je posmehnila in se izzivalno zazibala v bokih. »Hvala za čaj in pridi še kdaj na pivo,« je žgoleče rekla in prijela za kljuko.

Obsedel je za mizo in hotel nekaj reči, a je ostal kar tiho, zavrt v začudenje. »Torej greš,« je čez čas razbito rekel.

Pomahala mu je s prsti, na hitro odprla vrata in izginila. Poslušal je njene korake na stopnišču. Pogledal je skozi okno in v medli svetlobi videl, kako hiti proti avtu. Ej zvezda, zvezda, je pomislil.

Nekega burjastega večera je spet prišel v tisti lokal. Molče je vzel stekleno posodo z morskno zvezdo iz bele polivinilaste vrečke in jo postavil na točilno mizo. Tokrat je bil brez očal. Na glavi je imel črno volneno kapo in v drugi roki je imel črno potovalno torbo. Navdušeno je pogledala zvezdo in potem njega.

»Boš kaj spil?« je vznemirjena vprašala.

»Ne, se mi mudi! Samo zvezdo sem ti prinesel, ker ti je bila tako všeč. Zdaj je tvoja,« je toplo rekel in posmrkal.

»Zdaj je moja?« je vzhičeno rekla in jo zaobjela z rokama. Vrtela jo je pod lučjo in gledala, kako se svetloba staplja v tisti intenzivni rdečini.

»Ja, in lepo se imej, zvezdica,« je mrmravo rekel in se že rinil proti izhodu.

»Hej!« je zaklicala za njim. Ampak vrata so že skrlepnila. Zunaj je za trenutek zagledala črno kapo in bel obraz. Za hip se je ustavil in zdelo si ji je, da se ji je celo nasmehnil. Občutila je nekaj nedorečenega, nekaj nedogorelega, veselostnega, slastnega, ljubkega, nekaj, kar se je le redko dotaknilo.....

KAZALO

AMERIŠKE PEGICE	1
BELA GOLOBICA.....	6
BLIŽINA DAVNINE.....	9
BRESKVE	11
ČRNI KROG.....	15
CUNJASTA KRILA	20
DREVO GOVORI	25
EN STARČEK	30
GOREČI ŠKORNJI	36
KAČA.....	41
KAMNITE ZVEZDE	47
KORAKI	54
KRIZANTEMA	59
LEPILO	62
LESENA URA	67
LUČKE	70
LUŽA	75
NOČNI POMENEK	78
PARK	83
POZNAM TE	87
PREGNANCA	91
PRIDI POME.....	93
SAVA	97
ŠTRENAR.....	103
VESNA	108
ZA EN ENCIJAN TI POVEM VSE	113
ZATEMNJENI EKRAN	117
ZVEZDA	122